

การประเมินโครงการการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน
กรณีศึกษา ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
กรกฎาคม 2560

การประเมินโครงการการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน
กรณีศึกษา ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

กรกฎาคม 2560

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การประเมินโครงการการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน
กรณีศึกษา ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

กรกฎาคม 2560

ขวัญฤทัย สุวรรณ. (2560). การประเมินโครงการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน กรณีศึกษา

ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์. สารนิพนธ์ ปร.ม. (นโยบายสาธารณะ).

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์:

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรีชญานันท์ นักฟอน.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน กรณีศึกษา ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ รวมทั้งศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการดำเนินการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) ประกอบด้วย การประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ซึ่งกลุ่ม ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย (1) กลุ่มผู้บริหารของสำนักงาน ป.ป.ส.และผู้ทรงคุณวุฒิที่ กำหนดแนวทางการดำเนินการจัดทำค่าย (2) กลุ่มผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน ในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ ทั้งในระดับอำนาจการและระดับปฏิบัติการ และ (3) กลุ่มผู้เข้ารับการบำบัด ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์

ผลการประเมินใน 4 ประเด็นคือ (1) ด้านบริบท พบว่าออกแบบหลักสูตรค่ายขวัญแผ่นดิน มีความสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2559 ที่มุ่งนำผู้เสพผู้ติดยา เสพติดเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาและสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ (2) ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่าค่ายฯ มีความพร้อมและสามารถใช้ทรัพยากรในการดำเนินโครงการอย่างเหมาะสมตามแผนที่กำหนด (3) ด้านกระบวนการ พบว่ามีการถ่ายทอดแผนงานและนำไปสู่การปฏิบัติของจังหวัดอย่างต่อเนื่อง โดยการกำหนดกิจกรรมหลักของค่ายฯ เป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ในหลักสูตร (4) ด้านผลผลิต พบว่าผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อการเข้ารับการอบรมจากค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับมาก รวมทั้งผู้จัดทำค่ายฯ มีความพึงพอใจในการจัดทำค่ายฯ เช่นเดียวกัน

ทั้งนี้ ปัจจัยที่เกื้อหนุนความสำเร็จของการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ คือ ความชัดเจนของนโยบายและแผนงาน ตลอดจนผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งเป็นฝ่ายอำนาจการ ในพื้นที่ให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง อีกทั้งยังพบว่าผู้อำนาจการค่ายฯ ที่มีภาวะผู้นำที่ดีและสามารถ บริหารจัดการค่ายฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพควบคู่ไปกับบุคลากรในการจัดทำค่ายฯ ที่มีคุณภาพ ในขณะที่สิ่งที่นับเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการจัดทำค่ายฯ คือ ลักษณะของผู้เข้ารับการบำบัดที่มีความหลากหลาย ส่งผลให้ผู้อำนาจการและบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในค่ายฯ ต้องมีการปรับเปลี่ยน รูปแบบกิจกรรมที่ใช้ให้สอดคล้องกับลักษณะของผู้เข้ารับการบำบัด ซึ่งบุคลากรที่จัดทำค่ายต้องอาศัย การเรียนรู้และการฝึกทักษะจากประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้วยตนเองเป็นหลัก แต่ยังขาดการ สนับสนุนในด้านการพัฒนาความรู้ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบที่ชัดเจน

PROJECT EVALUATION AND REALIGNMENT OF THE SOUL OF THE NATION CENTER
REGARDING ORGANIZATION MANAGEMENT POLICY AND CASE STUDIES ON
THE SOUL OF THE NATION CENTER IN NAKHON SAWAN.

AN ABSTRACT

BY

KWANRUTHAI SUWAN

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Public Administration in Public Policy
at Srinakharinwirot Univeresity

July 2017

Kwanruthai Suwan. (2017). *Project Evaluation and Realignment of the Soul of the Nation Center regarding Organization Management Policy and Case Studies on the Soul of the Nation Center in Nakhon Sawan*. Master's Project, MPA (Public Policy). Bangkok: Graduate School at Srinakharinwirot University. Project Advisor: Asst. Prof. Dr. Preechaya Nakfon.

This research aimed to evaluate the Soul of the Nation project, the center and to study any problems that occurred during the operation. The suggestions for further improvement were also identified. The research used the CIPP Model, including the evaluation process, product evaluation and the assessment of the evaluation. The samples in this research included the following factors: (1) the management officers on the narcotics control board team and the professional stipulations of this camp; (2) the group responsible for the Soul of the Nation center in Nakhon Sawan province.

The results of the study revealed the following: (1) the evaluation of the context found that the design of the Soul of the Nation Center was consistent with the preventive action plan and the solution of the drug problem and help lead addicted people through the rehabilitation process and returning to society; (2) the input evaluation found that this camp was appropriate and could use the resources of and the proceeds from the project appropriately and as required; (3) the process identified a propagation plan, which lead to execution on a provincial level, as well as assigning the main activities in the camp and following the guidelines; (4) In terms of the products, camp members were satisfied with their attendance at the Soul of the Nation Center and Camp in Nakhon Sawan. This included the Camp Director, lecturers and trainers, who reported a level of Very Satisfied with the camp.

The supporting factors for the success of the camp were an unambiguous policy, action plan and supportive mechanisms in the area. Also, good leadership can help to develop improved camp management policies, which result in successful outcomes. However, the challenges found with the camp were the diversity of camp participants, which required different types of rehabilitation strategies. Therefore, the capacity for training is vital to improve the skills of officers in terms of proper rehabilitation activities for their patients.

สารนิพนธ์

เรื่อง

การประเมินโครงการการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน

กรณีศึกษา ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์

ของ

ขวัญฤทัย สุวรรณ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรีชญาณ์ นักฟ่อน)

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรีชญาณ์ นักฟ่อน)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร. กัลยา แซ่อั้ง)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร. จิรภา พฤกษ์พาดี)

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้บรรลุผลสำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชญาณ นักร้อง อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะ ในการศึกษา ค้นคว้า ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ โดยละเอียดทุกขั้นตอน จนสารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ที่ปรึกษาตลอดจนคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์แก่ผู้วิจัย ซึ่งแนวคิดและองค์ความรู้เหล่านี้ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างมาก

ขอกราบขอบพระคุณ นายวิฑูรย์ สุนทรจิต ที่ปรึกษาการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ดร.สุวัฒน์ โชคสุวัฒนสกุล ที่ปรึกษา สำนักงาน ป.ป.ส. และผู้อำนวยการค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัด นครสวรรค์ นายประทีป ศิลปเทศ รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์ นายธนากร คัยนันท์ ผู้อำนวยการ สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงาน ป.ป.ส. นางปะภาสี คัยนันท์ ผู้อำนวยการส่วนประสานงานบำบัดรักษา ยาเสพติด สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. นายอังกูร บริรักษ์เลิศ ผู้ช่วยป้องกันจังหวัดนครสวรรค์ นางฉันทนา เสนียยุทธนา พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ คณะวิทยากร และผู้เข้ารับการอบรมค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ทุกท่านที่กรุณาสละเวลา และให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำให้การวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยขอขอบคุณพี่น้องนิสิตปริญญาโท สาขาวิชานโยบายสาธารณะทุกท่าน เพื่อนๆ พี่น้อง เพื่อนร่วมงาน ที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และเป็นกำลังใจที่ดีแก่ผู้วิจัย แม้ว่าจะไม่สามารถ กล่าวนามได้ ด้วยข้อจำกัดทางวิชาการ แต่มีมิตรภาพที่ทุกท่านให้ความร่วมมือต่อผู้วิจัย เป็นสิ่งที่ไม่ อาจจะมีลืมเลือนได้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดาและมารดา ผู้ซึ่งคอยให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ทั้งหมดนี้ถือเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญต่อผู้วิจัยที่ได้ส่งเสริมและสนับสนุน จนประสบผลสำเร็จ ตามความมุ่งหมายที่ตั้งใจไว้

ขวัญฤทัย สุวรรณ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการนํานโยบายไปปฏิบัติ.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ.....	16
ระเบียบ คำสั่ง กฎหมายที่เกี่ยวข้อง.....	28
ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน.....	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	35
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	39
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	41
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	41
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	43
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	44
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
4 ผลการศึกษา.....	47
บริบท (Context).....	47
ปัจจัยนำเข้า (Input).....	52
กระบวนการ (Process).....	57
ผลผลิต (Product).....	65

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	71
สรุปผลการศึกษา.....	71
การอภิปรายผล.....	74
ข้อเสนอแนะ.....	77
 บรรณานุกรม.....	 78
 ภาคผนวก.....	 81
ภาคผนวก ก.....	82
ภาคผนวก ข.....	94
ภาคผนวก ค.....	96
 ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	 99

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงผลการบำบัด 5 ปี (2555 - 2559).....	2
2 แนวทางการดำเนินการเก็บข้อมูล โดยใช้ CIPP Model.....	46
3 แสดงความพึงพอใจต่อการจัดค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์.....	66
4 แสดงความรู้ที่ได้รับจากการอบรมค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์.....	68

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ขั้นตอนการแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ.....	13
2 กระบวนการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ.....	14
3 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทการประเมินกับประเภทของการตัดสินใจตามรูปแบบ ของสตัฟเฟิลบีม.....	25
4 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	40

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาสาธารณสุขเป็นปัญหาความมั่นคงปลอดภัยของมนุษยชาติ (Human security) และสาธารณสุขเป็นตัวการที่สำคัญในการบ่อนทำลายกำลังทรัพยากรบุคคลของชาติ ความรุนแรงของสถานการณ์สาธารณสุขจะเป็นตัวแปรที่สำคัญให้มีการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาสาธารณสุขของรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทุกรัฐบาลที่ผ่านมาให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขในระดับที่สูงมาก โดยการกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ (National agenda) การป้องกันและแก้ไขปัญหาสาธารณสุขเป็นนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลเพื่อประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม (Protective regulatory policy) รัฐบาลได้มีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ และมีมติให้ความเห็นชอบแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาสาธารณสุข พ.ศ.2558-2562

แนวคิดหลักของแผนยุทธศาสตร์ คือ ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและก่อให้เกิดผลกระทบในทางที่ดีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน แก้ปัญหาในเชิงพื้นที่โดยกำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคที่เกี่ยวข้องในกระบวนการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมประเมินผลแก้ปัญหาแบบองค์รวมด้วยการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบครบวงจร สร้างความสมดุลของยุทธศาสตร์ทั้งด้านการลดอุปสงค์ยาเสพติดและการลดอุปทานยาเสพติดและเน้นผลสัมฤทธิ์เชิงคุณภาพโดยกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดผลการดำเนินงานอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยมีวิสัยทัศน์ว่า “สังคมไทยเข้มแข็งและรอดพ้นภัยจากยาเสพติดด้วยภูมิคุ้มกันและมาตรการลดผู้ค้าและผู้เสพและความร่วมมือระหว่างประเทศด้านยาเสพติดบรรลุผลตามพันธกรณีและวิสัยทัศน์อาเซียนภายในปี 2562”

แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาสาธารณสุข พ.ศ. 2558-2562 ประกอบด้วย 8 ยุทธศาสตร์หลัก คือ ยุทธศาสตร์การป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ยุทธศาสตร์การควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติด ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหายุติยาเสพติด ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศ ยุทธศาสตร์การสร้างและพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม ยุทธศาสตร์การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหาสาธารณสุข ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมภาคประชาชน และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการอย่างบูรณาการ รวมทั้งได้กำหนดกลไกในการควบคุมกำกับ ซึ่งได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาสาธารณสุขประจำปีให้สอดคล้องกับ

แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558-2562 และขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ไปสู่แผนปฏิบัติการตั้งแต่ปีงบประมาณ 2558 เป็นต้นไป

จากสถานการณ์แพร่ระบาดของยาเสพติดที่ผ่านมาเกือบร้อยละ 50 ของผู้บำบัดรักษาเป็นเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี ถึงแม้ว่าจะมีอัตราลดลงอย่างต่อเนื่องก็ตาม แต่เนื่องจากกลุ่มนี้เป็นกลุ่มเสี่ยงสำคัญ จึงควรมีการเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด เพราะมีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด พฤติกรรมการใช้ยาเสพติด ด้วยเหตุนี้รัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งได้มีการกำหนดให้ผู้ที่ใช้ยาเสพติดได้รับการบำบัดรักษาโดยถือว่า “ผู้เสพ คือ ผู้ป่วย” ที่ต้องได้รับการบำบัดรักษา เพื่อให้เขาสามารถกลับมาใช้ชีวิตได้ตามปกติ ซึ่งระบบการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทย แบ่งออกเป็น 3 ระบบ ได้แก่ ระบบสมัครใจ (Voluntary System) ระบบต้องโทษ (Correctional System) และระบบบังคับบำบัด (Compulsory System)

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2555-2559 การดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วยการนำผู้เสพเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษา พบว่าสามารถนำผู้เสพของระบบบังคับบำบัดสู่ระบบสมัครใจเพิ่มสูงขึ้น จากการปรับแนวทางที่เน้นการนำผู้เสพเข้าสู่การบำบัดรักษาในระบบสมัครใจ ในปี 2559 มีผู้เข้าบำบัดรักษา จำนวน 177,731 คน พิจารณานำผู้เสพเข้าสู่ระบบการบำบัดรักษาในช่วงที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่า อัตราผู้เข้าบำบัดรักษาในระบบสมัครใจจะมากที่สุด โดยในปี 2559 อยู่ที่ร้อยละ 58.66 ขณะที่ระบบบังคับบำบัด อยู่ที่ร้อยละ 31.05 และระบบต้องโทษ อยู่ที่ร้อยละ 10.29 เมื่อพิจารณาจากระบบสมัครใจในปี 2558 และปี 2559 พบว่าผู้เข้าบำบัดรักษาในรูปแบบค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินมีอัตราสูงกว่าการบำบัดรักษาในสถานพยาบาล ดังตาราง

ตาราง 1 แสดงผลการบำบัด 5 ปี (2555 - 2559)

ปีงบประมาณ	สมัครใจ						บังคับบำบัด	ร้อยละ	ต้องโทษ	ร้อยละ	รวม 3 ระบบ
	สถานพยาบาล	ร้อยละ	ค่ายศูนย์ขวัญ	ร้อยละ	รวมสมัครใจ	ร้อยละ					
2555	147,848	100.00	0	0.00	147,848	51.49	119,455	41.61	19,811	6.9	287,114
2556	122,894	44.92	150,660	55.08	273,554	58.15	169,489	36.03	27,362	5.82	470,405
2557	75,378	57.02	56,713	42.98	131,951	43.48	148,289	48.86	23,261	7.66	303,501
2558	46,378	44.01	59,003	55.99	105,381	47.04	99,339	44.34	19,326	8.63	224,046
2559	46,971	45.05	57,285	54.95	104,256	58.66	55,193	31.05	18,282	10.29	177,731
2560	6,988	88.44	913	11.56	7,901	70.85	2,744	24.61	507	4.55	11,152

(1ต.ค.-20 ธ.ค. 59)

ที่มา: ระบบ บสต. และระบบ NISPA ณ วันที่ 20 ธันวาคม 2559

ภายใต้ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บูรณาการร่วมกันปฏิบัติการตามแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อมุ่งเน้น การลดอุปสงค์ (Demand reduction) ซึ่งเป็นวงจรสำคัญของปัญหายาเสพติด ซึ่งในปี 2559 ได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดและผู้ติดยาเสพติด โดยให้มีการพัฒนามาตรฐาน การบำบัดรักษาและฟื้นฟู ในสถานพยาบาล และค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินให้มีคุณภาพ โดยพัฒนาและ กำกับกำกับการดำเนินงานให้เป็นไปตามหลักสูตรและมาตรฐานที่กำหนด ปรับปรุงมาตรฐาน การบำบัดรักษาผู้เสพและผู้ติดยาเสพติดทุกระบบ ซึ่งแผนบำบัด รักษา ยาเสพติดปี 2559 เน้นให้มีการ พัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่และบุคลากรผู้ทำหน้าที่บำบัดรักษา โดยเฉพาะวิทยากรค่าย ศูนย์ขวัญแผ่นดินให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยมีบุคลากรด้านสาธารณสุขเข้ามามีส่วนร่วม ดำเนินงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบำบัดรักษาและฟื้นฟู ยึดหลัก “ผู้เสพคือผู้ป่วย” ที่ต้อง ได้รับการบำบัดรักษาให้กลับมาเป็นคนดีของสังคม

ค่ายบำบัดรักษา (Drug Camp) เป็นแนวคิดในการทำงานเชิงรุกของไทย มีการดำเนินการ มากกว่า 20 ปี โดยหน่วยงานต่างๆ พัฒนหลักสูตรให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีค่ายบำบัดหลาย รูปแบบ อาทิค่ายบำบัดรักษาของนักเรียน เป็นค่ายที่ดำเนินการช่วงปิดเทอมเพื่อจะแก้ปัญหา กลุ่ม นักเรียนที่ใช้ยาเสพติดในสถานศึกษา วิทยาลัยลูกผู้ชาย ค่าย 15 วันโดยกรมการปกครอง โดยเนื้อหา หลักสูตรมีพื้นฐานมาจากโรงเรียนวิวัฒน์พลเมือง หลักสูตรค่ายก้าวใหม่ (9 วัน) เป็นค่ายที่สถาบัน บำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนีพัฒนาขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดและเยาวชน กลุ่มเสี่ยงที่มีปัญหายาเสพติด “ศูนย์ขวัญแผ่นดิน” เป็นรูปแบบหนึ่งของการบำบัดฟื้นฟูผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด ในรูปของค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยถือกำเนิดขึ้นมาจากแนวคิดของ ดร.สุวัฒน์ โชคสุวัฒนสกุล อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานีและจังหวัดน่าน ซึ่งได้ดำเนินการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดในแบบ ศูนย์ขวัญแผ่นดินมายาวนานกว่า 16 ปี ต่อมาในปี 2558 สำนักงาน ป.ป.ส. ได้ร่วมกับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูยาเสพติดแห่งชาติ ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กรมสุขภาพจิต ตลอดจนกรมการปกครอง กรมการจัดหางาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อปรับปรุงมาตรฐานค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดย นำเอาจุดเด่นของค่ายต่างๆ ได้แก่ ค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของกระทรวงสาธารณสุข วิทยาลัย ลูกผู้ชาย กรมการปกครอง ค่ายจิตอาสา และศูนย์ขวัญแผ่นดิน มาจัดทำเป็นหลักสูตรใหม่ โดยมี สัดส่วนกิจกรรมด้านร่างกาย จิต สังคม ที่สอดคล้องกับเกณฑ์ที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด และ ให้ความสำคัญกับกิจกรรมด้านจิตมากถึงร้อยละ 61 อีกทั้งกำหนดให้เป็นหลักสูตรค่ายมาตรฐานของ ประเทศ และให้ใช้ชื่อ “ศูนย์ขวัญแผ่นดิน” เหมือนกันทุกที่

ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ เป็นค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมค่ายหนึ่งที่มีจุดเด่นที่สำคัญ 5 ประการ คือ ผู้อำนวยการค่าย มีเวลาให้แก่คนค่ายตลอด วิทยากรมีจิตอาสา ช่วยเปิดมุมมองของผู้เข้าค่ายให้รู้จักชีวิต ค่ายนี้จะไม่ลงโทษ ผู้เข้าอบรมแต่จะลงโทษพี่เลี้ยงแทนทำให้เด็ก ๆ เห็นใจและให้ความร่วมมือ การปรับเจตคติ ค่ายนี้จะปรับเจตคติข้าราชการในพื้นที่ให้ยอมรับผู้ผ่านการบำบัด ทำให้ผู้ผ่านค่ายฯ รู้สึกว่ามีที่พึ่งและไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากคนในสังคม ข้อมูลการข่าวผู้ค้ายาเสพติด ในค่ายจะมีการซักข่าวซึ่งเป็นแหล่งข่าวที่ดี และกระตุ้นการทำงานด้านการเฝ้าระวัง โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะระดมกำลังค้นหา ผู้เสพให้มาเข้าค่าย ทำให้ทราบสถานการณ์และการเฝ้าระวังมิให้ปัญหายาเสพติดแพร่ระบาด ทุกวันนี้แม้กระบวนการค่ายบำบัด หรือค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมยังไม่เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานสากล แต่กระบวนการค่ายยังเป็นแนวทางหลักในการแก้ไขปัญหาผู้เสพที่ไม่ประสงค์จะเข้ารับการบำบัดฟื้นฟู ในสถานพยาบาล โดยให้โอกาสในการกลับตัวถึง 5 ครั้ง แทนการส่งตัวเข้ารับการบำบัดในระบบบังคับที่ต้องใช้ระยะเวลาในการบำบัดเป็นเวลานาน

จากสาระและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาการดำเนินการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน และศึกษาปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน เพื่อนำผลการศึกษาดังกล่าวมาจัดทำข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นประโยชน์ในการดำเนินการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ ดังนี้

1. เพื่อประเมินโครงการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน กรณีศึกษา ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน กรณีศึกษา ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้จะศึกษาการดำเนินงานตามโครงการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน กรณีศึกษา ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ โดยทำการประเมินใน 2 ประเด็น ดังนี้

1. ประเมินการดำเนินงานจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน คือ การประเมินการดำเนินงานตามโครงการในแต่ละขั้นตอนของการจัดทำค่าย ตั้งแต่การออกแบบหลักสูตร การเตรียมความพร้อม การดำเนิน การจัดทำค่ายและผลผลิตของการจัดทำค่าย

2. ศึกษาปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการ เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการดำเนินงานจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน กรณีศึกษาค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์

ขอบเขตด้านพื้นที่

การประเมินโครงการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน เป็นการศึกษาในพื้นที่ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์

ขอบเขตด้านเวลา

การประเมินโครงการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินครั้งนี้ ใช้ระยะเวลาในการประเมินระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน พ.ศ. 2560

ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิที่กำหนดแนวทางการดำเนินการจัดทำค่าย
2. กลุ่มผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินในพื้นที่ในระดับอำนาจการ และระดับปฏิบัติการ ในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์
3. กลุ่มผู้เข้ารับการบำบัดค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเป็นผู้รับผลจากการดำเนินงาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาเรื่องการประเมินโครงการค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน กรณีศึกษา ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อให้เข้าใจตรงกัน ไว้ดังนี้

1. **การประเมินโครงการ** หมายถึง กระบวนการที่มุ่งแสวงหาคำตอบว่านโยบาย/แผนงาน/โครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ เพียงใด โดยมีมาตรฐานและเครื่องมือในการวัดที่แม่นยำและเชื่อถือได้

2. **การประเมินแบบซิป (CIPP Model)** เป็นการประมวลภาพรวมของโครงการ ตั้งแต่บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต (Context, Input, Process and product) โดยจะใช้วิธีการสร้างเกณฑ์และประสิทธิภาพของโครงการ ทั้งภาพรวมหรือรายปัจจัยเป็นสำคัญ ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

ด้านบริบท หมายถึง การประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการ และเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

ด้านปัจจัยนำเข้า หมายถึง การประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของโครงการ ความเหมาะสม และความพอเพียงของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์เวลา ฯลฯ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการดำเนินงาน

ด้านกระบวนการ หมายถึง การประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการ ที่จะเป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็น การตรวจสอบกิจกรรม เวลา ทรัพยากรที่ใช้ในโครงการ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการโดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

ด้านผลผลิต หมายถึง การประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

3. **ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน** หมายถึง โครงการแก้ไขปัญหาลูกเสืออาสาเสพติดระบบสมัครใจ ในรูปแบบค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อดูแลช่วยเหลือผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด โดยมุ่งเน้นให้ผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดได้รับการดูแลทั้งด้านสุขภาพ ด้านจิตใจและสร้างแรงจูงใจให้เกิดการยอมรับในการที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเชิงลบ สร้างพฤติกรรมเชิงบวก การควบคุมตนเอง สามารถพัฒนาตนเองให้มีทักษะทางสังคมและปรับตัวเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมและสามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยรูปแบบการจัดค่ายใช้ระยะเวลาในการฝึกอบรม 12 วัน จัดค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม 9 วัน และฝึกอาชีพ 3 วัน

4. **ผู้เข้ารับการอบรม** หมายถึง ผู้เข้ารับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ในรูปแบบค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถนำผลการประเมินโครงการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน ไปพัฒนาการดำเนินงานของค่ายอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) ของการจัดทำค่ายและเผยแพร่ผลการพัฒนาให้แพร่หลายต่อไป

2. ผลการประเมินโครงการเป็นข้อมูลสำคัญที่สามารถสะท้อนให้ผู้บริหารไปกำหนดนโยบายแผนบำบัดรักษายาเสพติด โดยเฉพาะในเรื่องการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ระบบสมัครใจในรูปแบบค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน กรณีศึกษา ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบการศึกษาที่สามารถนำไปสู่ความเข้าใจในการดำเนินงานวิจัยได้อย่างถูกต้องโดยครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการนํานโยบายไปปฏิบัติ
2. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ
3. ระเบียบ คำสั่ง กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
4. ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการนํานโยบายไปปฏิบัติ

นโยบายสาธารณะเมื่อได้ถูกกำหนดขึ้นและผ่านความเห็นชอบจากผู้กำหนดนโยบายแล้ว สิ่งที่มีความสำคัญต่อมาก็คือ การนํานโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติจัดทำเป็นกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายวัตถุประสงค์ของนโยบายที่กำหนดไว้ ซึ่งจะส่งผลดีและผลกระทบต่อประชาชนที่เกี่ยวข้องและต่อสังคมโดยรวม

ความหมายของการนํานโยบายไปปฏิบัติ

เมื่อมีการกำหนดนโยบายขึ้นมาแล้วก็ต้องมีการนํานโยบายเหล่านั้นไปปฏิบัติให้บังเกิดผลตามเจตนารมณ์ที่ได้กำหนดขึ้นมา นักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

เพรสแมน และ วิลดาฟสกี (Pressman; & Wildavsky. 1973) ได้เน้นว่าการนํานโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานของรัฐบาลให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ดังนั้น จึงต้องมีนโยบายเกิดขึ้นก่อน แล้วจึงมีการนํานโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผลลัพธ์ออกมา

กล้า ทองขาว (2551: 173) ได้สรุปความหมายของการนํานโยบายไปปฏิบัติว่าเป็นกิจกรรม หรือมองทางด้านการปฏิบัติน่าจะหมายถึง กระบวนการจัดการและการประสานกิจกรรมเพื่อนำการเปลี่ยนแปลงไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ให้บรรลุความสำเร็จตรงตามเจตจำนงของนโยบาย โดยกลุ่มบุคคลหรือองค์กรภาครัฐหรือเอกชน

ศุภชัย ยาวะประภาษ (2533: 90) ได้ให้ความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติภายหลังได้สำรวจแนวคิดของนักวิชาการโดยสรุปได้อย่างน้อย 2 ประเด็น ประเด็นแรกคือ การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการ นั่นคือ มีความต่อเนื่องไม่หยุดนิ่ง มีขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม ไม่ใช่กิจกรรมที่เกิดขึ้นชั่วคราวแล้วหายไป ไม่ใช่กิจกรรมที่เกิดขึ้นชั้กชย่อนแต่เป็นกิจกรรมต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง แต่ละขั้นตอนที่มีความสัมพันธ์กันตลอดเวลา และประเด็นที่สองคือ การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายของนโยบาย

วรเดช จันทรศร (2537: 297) กล่าวถึง การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นเรื่องของการศึกษาว่าองค์กรที่รับผิดชอบสามารถนำและกระตุ้นให้ทรัพยากรทางการบริหาร ตลอดจนกลไกที่สำคัญทั้งหมดมาปฏิบัติงานให้บรรลุตามนโยบายที่ระบุไว้ได้หรือไม่ และได้เพียงใด การศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงเป็นการแสวงหาวิธีการและแนวทางเพื่อปรับปรุงนโยบาย แผนงาน โครงการ ให้ดีขึ้น

มยุรี อนุมานราชธน (2548: 208) ได้ให้ความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติว่า การแปลงวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในนโยบาย ซึ่งอาจเป็นกฎหมายหรือคำสั่งของรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรีให้เป็นแนวทางแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่เป็นรูปธรรมประกอบด้วย การจัดหาทรัพยากรต่างๆ เพื่อดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ การวางแผนโครงการเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ที่กำหนด การออกแบบองค์การและการดำเนินงานให้เป็นไปตามแนวทางการดำเนินงานโครงการที่กำหนดไว้

กล่าวโดยสรุป นักวิชาการต่างๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น ได้ให้ความหมายคำนิยามการนำนโยบายไปปฏิบัติ ว่าเป็นการดำเนินงานตามนโยบายสาธารณะ โดยผู้เกี่ยวข้องในนโยบายนั้นจะต้องมีการแปลงนโยบายเป็นแผนงานหรือโครงการ มีการกำหนดแผนงานวัตถุประสงค์ของนโยบายไว้อย่างชัดเจน รวมทั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่นำนโยบายไปปฏิบัติจะต้องมีกระบวนการดำเนินการ มีทรัพยากรการบริหาร การจัดองค์การที่เอื้อต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติและควรมีความต่อเนื่องเต็มศักยภาพ เพื่อให้มนโยบายนั้นบรรลุเป้าหมายตลอดจนมีประสิทธิผล เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

แนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติ

การศึกษาแนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติ สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2549: 426-431) ได้กล่าวว่า เป็นพื้นฐานในการสร้างกรอบความคิดจะทำให้ทราบว่าแต่ละแนวทางมีจุดมุ่งเน้นในการศึกษาอย่างไร

1. แนวทางการพิจารณาจากบนลงล่าง (Top-down approach) มีแนวคิดว่ำนโยบายถูกกำหนดขึ้นจากส่วนบนและถูกแปลงไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ผู้ปฏิบัติระดับล่างนำไปปฏิบัติ การนำนโยบายไปปฏิบัติจะได้ผลสูงสุดจากความชัดเจนของสถาบันที่กำหนดนโยบายและข้อบังคับ

ให้บรรลุใกล้เคียงกับสิ่งที่คาดหวังไว้ โดยมีฐานคิดว่า ความตั้งใจนโยบายก่อให้เกิดการนำนโยบายอย่างได้ผล มีความเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจในการควบคุมของผู้กำหนดนโยบายอย่างมาก ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่นโยบายถูกกำหนดขึ้นภายใต้การนำนโยบายไปปฏิบัติและขอบเขตที่นโยบายถูกเปลี่ยนแปลงโดยผู้ปฏิบัติ ไม่ว่านโยบายจะถูกแยกออกจากการนำไปปฏิบัติหรือไม่ และไม่ว่าจะเหมาะสมหรือไม่ที่ผู้กำหนดนโยบายจะใช้อำนาจในการควบคุม แต่แนวทางการพิจารณาการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่าง ผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย คือ ผู้มีอำนาจที่จะสั่งการเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดอย่างแท้จริง จุดอ่อน คือ แยกขั้นตอนการสร้างนโยบายกับระดับปฏิบัติออกจากกัน ทำให้ละเลยยุทธวิธีระดับล่าง ขาดความยืดหยุ่น ศึกษาผลลัพธ์สุดท้ายของนโยบายโดยไม่สนใจความต้องการหรือความเห็นของผู้ปฏิบัติระดับล่าง

2. แนวทางการพิจารณาจากล่างขึ้นบน (Bottom-up approach) ให้ความสำคัญในการส่งมอบผลลัพธ์นโยบายซึ่งเกิดจากการปฏิบัติของบุคลากรระดับล่าง เปิดโอกาสให้บุคลากรระดับล่างมีบทบาทในการตัดสินใจและใช้ดุลยพินิจในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ปัญหาจะได้รับการแก้ไขโดยผู้ปฏิบัติที่อยู่ใกล้จุดที่สัมผัสกับปัญหามากที่สุด และบทบาทของนโยบายจะมีผลต่อความสนใจโดยตรงของผู้ปฏิบัติที่รับผิดชอบต่อปัญหาสาธารณะ ซึ่งขึ้นอยู่กับทักษะและดุลยพินิจของผู้ปฏิบัติเป็นสำคัญ แนวทางนี้ยังเห็นว่าผู้กำหนดนโยบายไม่ควรควบคุมหรือสั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตาม แต่ควรเป็นผู้สนับสนุนด้านงบประมาณ และเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติใช้ประสบการณ์จากความชำนาญและวิชาชีพของตนให้มากที่สุด จุดอ่อนคือ เน้นเรื่องปลีกย่อยมากเกินไป ศึกษาเฉพาะจุดไม่มองภาพรวม

ขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ

วรเดช จันทรศร (2552: 32-41) สรุปแนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติของพอล เบร์แมน (Paul Berman) ว่าเป็นการมุ่งศึกษาถึงกระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นตอนในระดับมหภาค (Macro) และขั้นตอนในระดับจุลภาค (Micro) โดยการนำนโยบายระดับชาติไปปฏิบัตินั้น ต้องอาศัย

1. หน่วยงานระดับสูง ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและต้องทำให้หน่วยงานระดับล่างนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติโดยใช้วิธีที่เหมาะสม เรียกว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับมหภาค
2. หน่วยงานระดับล่างเมื่อได้รับการถ่ายทอดนโยบายจากหน่วยงานระดับบนแล้ว ก็จะต้องกำหนดนโยบายภายในของตัวเอง ให้สอดคล้องกับนโยบายของชาติ เรียกว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับจุลภาค

1. ขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับมหภาค (Macro Implementation)

สามารถแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

1.1 ขั้นตอนของการแปลงนโยบายออกเป็นแนวทางปฏิบัติหรือออกมาในรูปของแผนงานหรือโครงการ เมื่อทำการกำหนดนโยบายออกมาในรูปใดรูปหนึ่งแล้ว จะต้องมีการระบุให้หน่วยงาน ส่วนราชการหรือองค์กรหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบหลัก ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่แปลงนโยบายนั้นออกมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ แผนงาน หรือโครงการ กล่าวโดยสรุปแล้ว ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติในเบื้องต้น ขึ้นอยู่กับความชัดเจนของเป้าหมายและการที่หน่วยงานที่รับผิดชอบในการแปลงนโยบายมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของนโยบาย ตลอดจนให้ความร่วมมือกับฝ่ายการเมือง และมีความจริงใจที่จะนำนโยบายนั้นไปปฏิบัติเพียงใด

1.2 ขั้นตอนในการทำให้หน่วยงานในระดับล่างยอมรับแนวทางของแผนงานหรือโครงการนั้นไปปฏิบัติต่อ โดยการสร้างความเต็มใจให้หน่วยงานระดับล่าง อย่างไรก็ตาม การยอมรับโครงการของหน่วยงานระดับล่างยังไม่สามารถประกันได้ว่านโยบายนั้นจะประสบความสำเร็จหรือไม่ เพราะฉะนั้น การสร้างความสำเร็จให้เกิดขึ้นในการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจถึงขั้นตอนของการนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับจุลภาคด้วย

2. การนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับจุลภาค (Micro Implementation)

การนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับจุลภาคเริ่มต้นจากการที่หน่วยงานระดับล่างรับนโยบาย แผนงาน หรือโครงการมาจากเบื้องบน แล้วนำมาปรับเปลี่ยนให้เป็นแนวทางการปฏิบัติงาน โดยนโยบายหรือโครงการจะบรรลุผลได้ต้องอาศัยการปรับตัวเข้าหากันระหว่างหน่วยงานเจ้าของโครงการนั้นกับองค์กรระดับล่างที่ทำหน้าที่ปฏิบัติงาน ซึ่งกระบวนการปรับตัวนั้นจะต้องอาศัยการตัดสินใจของผู้ปฏิบัติงานระดับล่างเช่นกัน การนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับจุลภาค จะประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่

2.1 ขั้นการระดมพลัง ขั้นตอนนี้หน่วยงานระดับล่างจะต้องดำเนินการใน 2 กิจกรรม คือ

2.1.1 การพิจารณารับนโยบายจากส่วนกลางว่ามีความเหมาะสม มีความสำคัญเร่งด่วน ตรงตามเป้าหมายของหน่วยงานและสามารถสนองตอบความต้องการของกลุ่มเป้าหมายหรือไม่เพียงใด

2.1.2 การแสวงหาความสนับสนุนส่วนตัวจากสมาชิกในหน่วยงาน ตลอดจนบุคคลสำคัญหรือองค์กรอื่นๆ การสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างความสำเร็จและความต่อเนื่องให้เกิดขึ้นในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

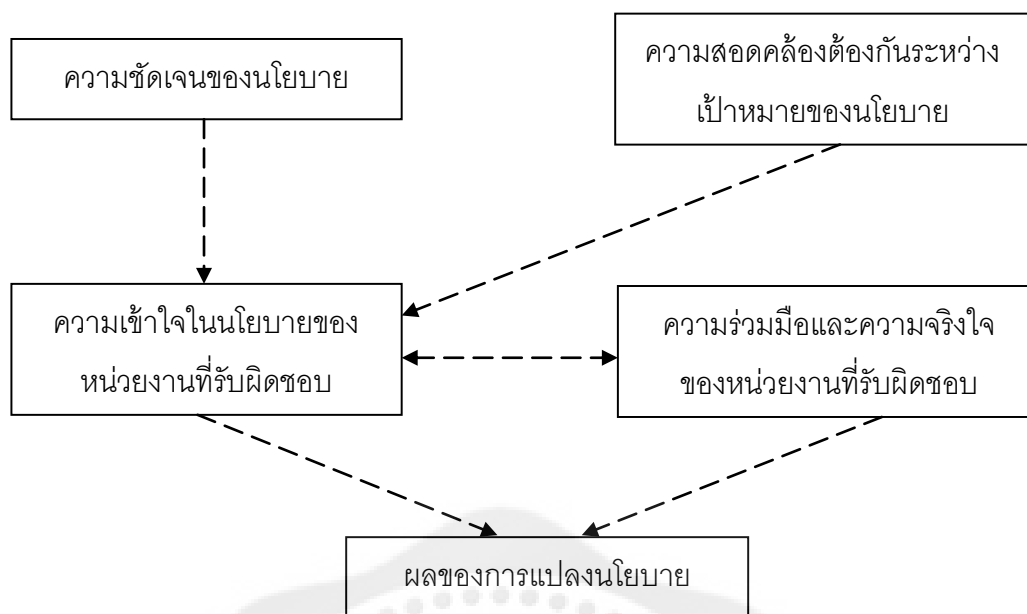
2.2 ขั้นการปฏิบัติ เป็นกระบวนการในการปรับเปลี่ยนนโยบายหรือโครงการที่ได้มีการยอมรับแล้วออกมาในรูปของการปฏิบัติจริง ในขั้นนี้จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้ปฏิบัติโดยตรง

ดังนั้น การสร้างความสำเร็จของการปฏิบัติให้เกิดขึ้นจึงขึ้นอยู่กับแสวงหาแนวทางในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการหรือสภาพแวดล้อมของแต่ละพื้นที่ ในแต่ละช่วงเวลา อีกทั้ง หน่วยงานระดับล่างยังจะต้องแสวงหาวิธีการที่จะปรับพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติระดับล่างให้เข้ากับนโยบายอีกด้วย

2.3 ขั้นการสร้างความเป็นปึกแผ่นหรือความต่อเนื่อง การนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง นโยบายนั้นจะต้องถูกปรับเปลี่ยนและได้รับการยอมรับเป็นหน้าที่ประจำวัน (Routinization) ของผู้ปฏิบัติด้วย

ความสำเร็จหรือผลลัพธ์ในระยะยาวของนโยบายใดก็ตามจะเกิดขึ้นไม่ได้ หากนโยบายนั้นไม่ถูกนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง (continuation) โดยผู้ปฏิบัติ ถึงแม้ว่าระยะเวลานโยบายนั้นได้สิ้นสุดแล้ว แต่ก็ยังมีการนำนโยบายไปปฏิบัติต่อไป การที่จะให้มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องนี้หมายความว่า นโยบายนั้นจะต้องถูกปรับเปลี่ยนและได้รับการยอมรับเป็นหน้าที่ประจำวัน (reutilization) ของผู้ปฏิบัติด้วย ขั้นตอนนี้จึงเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมากอีกขั้นตอนหนึ่ง เนื่องจากมีนโยบายเป็นจำนวนมากที่หน่วยปฏิบัติงานในระดับล่างมีความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติแต่ในช่วงระยะเวลาอันสั้น ในเวลาต่อมาเมื่อรัฐบาลเลิกให้ความสนใจหรือเลิกให้งบประมาณ หน่วยงานระดับล่างก็มักจะเลิกปฏิบัติตามนโยบายนั้น ฉะนั้นการสร้างความงามสำเร็จให้เกิดขึ้นในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้เกี่ยวข้องต้องหาทางทำให้การปฏิบัติตามขั้นตอนที่สอง สืบทอดมาสู่ขั้นตอนที่สาม คือ การสร้างความเป็นปึกแผ่นเชิงสถาบัน (institutionalization) หรือความต่อเนื่องในการปฏิบัติให้เกิดขึ้นกับนโยบายนั้นให้ได้

จุมพล หนีมพานิช (2554: 45-47) ได้ศึกษาผลงานทางวิชาการจากนักวิชาการที่มีองค์ความรู้ด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติหลายท่าน และได้สรุปแนวคิดในการนำนโยบายไปปฏิบัติว่า สาเหตุของความล้มเหลวของนโยบายหนึ่งจะสัมฤทธิ์ผลหรือจะบรรลุผลมากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับความชัดเจนของนโยบายรวมทั้งความสัมพันธ์ของเป้าหมายประกอบกับหน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติว่ามีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของนโยบาย ตลอดจนมีความจริงใจที่จะนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

ภาพประกอบ 1 ขั้นตอนการเปลี่ยนนโยบายสู่การปฏิบัติ

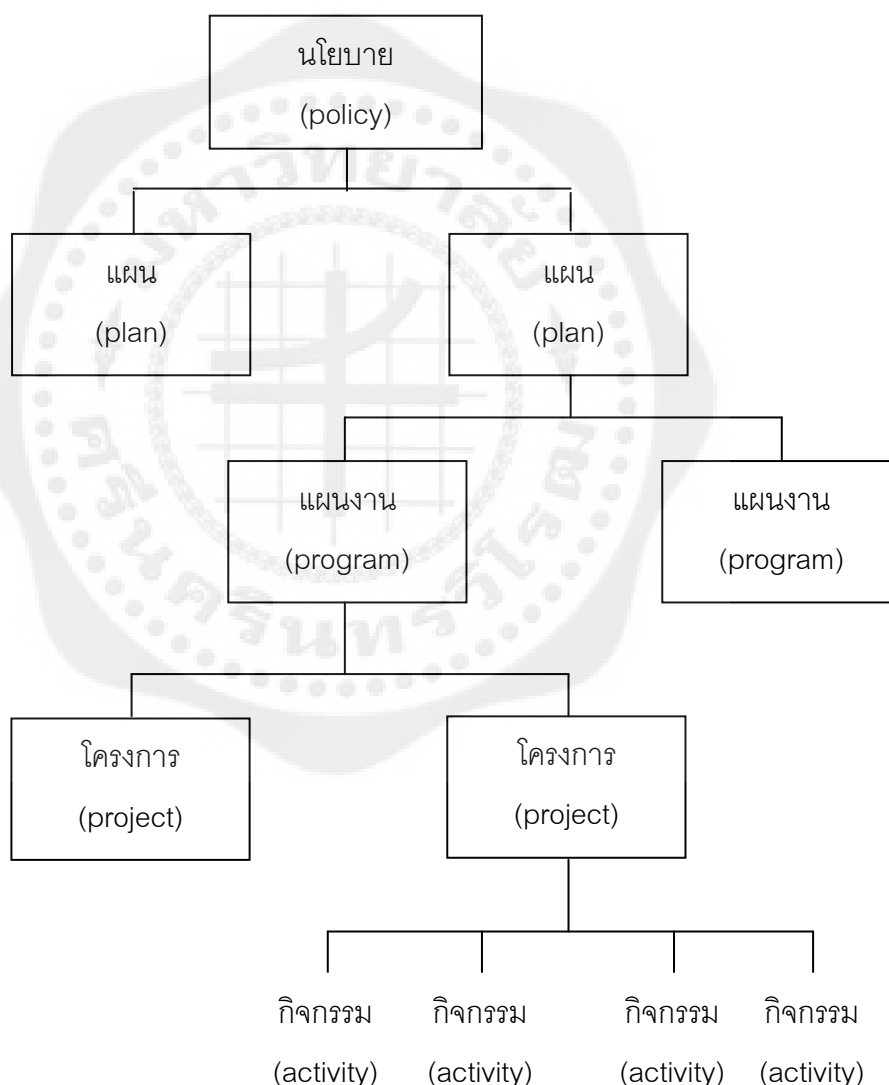
ที่มา: กล้า ทองขาว. (2553: 140).

ขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นขั้นตอนของนโยบายที่มีส่วนสำคัญ แต่แม้กระนั้นก็ตามมักจะได้รับการมองข้ามจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอยู่เสมอว่านโยบายที่ได้มีการกำหนดออกมาแล้วในที่สุดแล้วก็จะนำไปสู่การปฏิบัติด้วยตัวของมันเอง แต่ในทางปฏิบัติเป็นที่ยอมรับกันอย่างชัดเจนว่าบางทีก็ไม่ได้เป็นเช่นนั้นเสมอไป ดังนั้น นอกจากจะต้องมีวิธีการที่จะทำให้ผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติดำเนินการเปลี่ยนนโยบายหรือมีการนำนโยบายไปปฏิบัติแล้ว ยังจะต้องทำให้เกิดการยอมรับในนโยบายดังกล่าวในระดับพื้นที่หรือระดับจุลภาค ทั้งนี้ เพราะนโยบายจากส่วนกลางที่จะถูกนำมาปฏิบัติในระดับพื้นที่โดยปกติมักจะมีสภาพแวดล้อมแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกัน ก่อนอื่นจะต้องมีการพิจารณาตอบรับนโยบายดังกล่าวตลอดจนมีการแสวงหาความสนับสนุน การปรับเปลี่ยนแผนงานโครงการ ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง รวมทั้งมีการสร้างกระบวนการกลไก ทั้งนี้เพื่อสร้างแรงจูงใจ รวมทั้งการสร้างการมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายประสบความสำเร็จหรือสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ในทางปฏิบัติ การนำนโยบายไปปฏิบัติที่ดีจะต้องมีการจัดองค์กรหรือกลไกหน่วยงานที่จะต้องรับผิดชอบให้ชัดเจนว่าจะให้กลไกใดเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งอาจจะเป็นหน่วยงานที่มีอยู่แล้ว เพียงแต่ได้มอบหมายให้ดำเนินการโดยอาจจะเป็นองค์กรเพียงองค์กรเดียวหรือหลายองค์กรก็ได้ พร้อม

ทั้งจะต้องมีการระดมทรัพยากรมาใช้ในการดำเนินงานตามนโยบาย โดยเป็นการนำทรัพยากรการบริหารมาแปลงให้เกิดผลในทางปฏิบัติ เช่น บุคลากร งบประมาณ และปัจจัยสนับสนุนอื่นๆ เป็นต้น

นอกจากนี้ หน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติจะต้องเปลี่ยนนโยบายออกมาเป็นแผน (plan) แผนงาน (program) และโครงการ (project) เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งในการปฏิบัติจะต้องพิจารณาถึงองค์กร บุคลากรและความพร้อมเพียงอื่นๆ อันเป็นกลไกสำคัญในการนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติให้บรรลุผล จึงเห็นได้ว่าแผน แผนงาน และโครงการ ความพร้อมเพียงขององค์กร บุคลากร และทรัพยากรทางการบริหารเป็นปัจจัยที่จะทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว (ธัญวัฒน์ รัตนศักดิ์. 2555: 216-218)

ภาพประกอบ 2 กระบวนการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

ที่มา: ธัญวัฒน์ รัตนศักดิ์. (2555: 217).

1. แผน (Plan) หมายถึง การเตรียมการตัดสินใจในปัจจุบัน เพื่อกระทำการในอนาคต โดยการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เป็นการแปลงนโยบายซึ่งเป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น แผนจะต้องมีวัตถุประสงค์ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบที่แน่นอน มีระยะเวลาในการดำเนินงาน รวมทั้งมีวิธีการปฏิบัติงานในการดำเนินงานด้วย

2. แผนงาน (Program) เป็นส่วนย่อยของแผน โดยแผนหนึ่งๆ จะประกอบด้วยแผนงานตั้งแต่ 2 แผนงานขึ้นไป แต่ละแผนงานอาจมีวัตถุประสงค์เฉพาะแตกต่างกันไป แต่วัตถุประสงค์ของแต่ละแผนงานต่างก็มุ่งช่วยให้วัตถุประสงค์สุดท้ายของแต่ละแผนบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

3. โครงการ (Project) หมายถึง กิจกรรมส่วนย่อยของแผนงาน โดยทั่วไปแผนงานหนึ่งๆ ประกอบด้วย 2 โครงการขึ้นไป วัตถุประสงค์ของแต่ละโครงการต่างมุ่งเพื่อให้วัตถุประสงค์ร่วมของแผนงาน บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เพราะนโยบาย แผน หรือโครงการทั้งหลาย แม้ว่าจะยกร่างเป็นอย่างดีเต็มไปด้วยหลักวิชาการ แต่ถ้าไม่ได้นำไปปฏิบัติแล้ว นโยบายนั้นก็ก่อให้เกิดผล ในทำนองเดียวกันนโยบายนั้นแม้ว่าจะเป็นนโยบายที่ดีและน่าเชื่อถือ แต่ถ้านำไปปฏิบัติอย่างไม่ถูกต้องจริงจังภายใต้สถานการณ์ไม่เอื้ออำนวยแล้ว นโยบายนั้นก็ไม่สามารถประสบความสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมายได้

ดังนั้นการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญ มีความสลับซับซ้อนและเข้าใจยาก เพราะจะต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลและหน่วยงานต่างๆ จำนวนมาก รวมทั้งเผชิญกับปัจจัยทั้งภายในและภายนอกองค์กรที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ในการนำนโยบายไปปฏิบัติมักจะประสบปัญหาทั้งระดับมหภาค และในระดับจุลภาค (Paul Berman 1978: 157-184) ในระดับมหภาค พบว่า นโยบายบางเรื่องที่รัฐบาลเป็นผู้กำหนด แต่ไม่สามารถทำให้หน่วยงานในระดับท้องถิ่นนำนโยบายไปปฏิบัติในทิศทางที่ต้องการในระดับจุลภาค แม้ว่ารัฐบาลจะสามารถทำให้หน่วยงานปฏิบัติในระดับท้องถิ่น แต่ก็ไม่ใช่เรื่องที่แสดงว่าหน่วยงานเหล่านั้นจะสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติได้ ทั้งนี้เพราะมีปัจจัยหลายอย่างที่เป็นอุปสรรคหรือไม่เอื้ออำนวยต่อการที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุสำเร็จตามเป้าหมายของรัฐบาล ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ย่อมมีผลกระทบต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของนโยบาย ปรากฎการณ์ และปัญหาในลักษณะดังกล่าว ได้เกิดขึ้นอยู่เสมอ และส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้นการที่นโยบาย แผน หรือโครงการต่างๆ จะประสบความสำเร็จได้นั้น ผู้ที่ทำหน้าที่นำนโยบายไปปฏิบัติจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพการดำรงชีวิต ทัศนคติ และพฤติกรรมของกลุ่มร่วมให้เกิดขึ้นในทุกฝ่าย การมีส่วนร่วมดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยสิ่งจูงใจ โอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติย่อมมีความเป็นไปได้สูง

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเป็นกระบวนการที่ให้ข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานของโครงการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้ทราบข้อบกพร่อง จุดเด่น จุดด้อยของโครงการ และทราบว่าโครงการได้บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายเพียงใด และช่วยให้ข้อมูลที่เป็นสำหรับการนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการได้ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

รอสซีและฟรีแมน (Rossi; & Freeman. 2004: 16) ให้ความหมายโดยอิงกับแนวคิดของการวิจัยทางสังคมศาสตร์ว่าการประเมินโครงการเป็นการวิจัยเชิงประยุกต์ ที่มีการประยุกต์ใช้กระบวนการวิจัยทางสังคมศาสตร์อย่างเป็นระบบ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของโครงการสาธารณะที่จัดทำขึ้นเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงสภาพแวดล้อมขององค์กรและการให้บริการสังคม

Suchman (สุวิมล ตีรากานนท์. 2550: 1; อ้างอิงจาก Suchman. 1967) ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่า หมายถึง การใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือการใช้เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาข้อมูลที่เป็นจริงและเชื่อถือได้เกี่ยวกับโครงการ เพื่อการตัดสินใจว่าโครงการดังกล่าวดีหรือไม่ดีอย่างไร หรือเป็นการค้นหาว่าผลของกิจกรรมที่วางไว้ในโครงการประสบความสำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของโครงการหรือไม่

จำลอง โพธิ์บุญ (2547: 87) ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ทำอย่างเป็นระบบระเบียบเพื่อพิจารณาถึงควมมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ความเป็นไปได้ และผลกระทบของโครงการก่อนการตัดสินใจดำเนินโครงการ

ประชุม รอดประเสริฐ (2539: 73) ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่า หมายถึง กระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือการใช้วิธีวิจัย เพื่อหาข้อมูลที่เป็นจริง และมีความเชื่อถือได้ของโครงการ แล้วพิจารณาตัดสินว่าโครงการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ และด้วยคุณภาพของความสำเร็จนั้นเช่นใด

จากความหมายที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการเชิงระบบ เพื่อการตรวจสอบ หรือชี้บ่งถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการ ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ปรับปรุงและพัฒนาโครงการ

จากความหมายดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นลักษณะของการประเมินโครงการ ดังนี้

1. การประเมินโครงการเป็นกระบวนการที่จัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เชื่อถือได้และเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบโครงการ
2. การประเมินโครงการเป็นกระบวนการในการจัดเตรียมสารสนเทศ เพื่อใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการปรับปรุงและพัฒนาโครงการ

3. จุดเน้นที่สำคัญของการประเมินโครงการ อยู่ที่การเพิ่มประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) ของการดำเนินโครงการ

รูปแบบการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการ สามารถจัดแบ่งได้หลายแบบ มีผู้แบ่งประเภทของการประเมินไว้มากมายในลักษณะต่างๆ กัน ซึ่งอยู่กับโครงการนั้นๆ ผู้วิจัยได้รวบรวมการแบ่งประเภทของการประเมินที่นิยมใช้เป็นแนวทางในการประเมินโครงการพอสรุปได้ดังนี้ คือ

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544: 114-115) ให้ความเห็นว่าการประเมินโครงการแบ่งได้หลายประเภท ตามแต่ว่าจะใช้เกณฑ์ใดเป็นหลักในการแบ่ง ซึ่งได้สรุปการแบ่งประเภทของการประเมินออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้คือ

1. แบ่งตามหลักยึดในการประเมินค่า

1.1 การประเมินค่าตามอุดมการณ์ของโครงการ (Goal - Based Evaluation) เป็นการประเมินผลที่ได้ว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ โดยทราบก่อนการประเมินว่าโครงการนี้มีวัตถุประสงค์อะไรบ้าง

1.2 การประเมินค่าซึ่งอิสระจากอุดมการณ์ของโครงการ (Goal - Free Evaluation) เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นทั้งหมด โดยไม่ทราบว่าวัตถุประสงค์ของโครงการนี้มีอะไรบ้าง

2. แบ่งตามลำดับเวลาที่ประเมิน

2.1 การประเมินก่อนนำโครงการไปปฏิบัติ

2.2 การประเมินขณะโครงการดำเนินอยู่

2.3 การประเมินหลังจากกิจกรรม หรือโครงการสิ้นสุดลงแล้ว

3. แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการประเมิน

3.1 การประเมินเพื่อปรับปรุง เรียกว่า การประเมินความก้าวหน้า (formative evaluation)

3.2 การประเมินเพื่อสรุปผล เรียกว่า การประเมินรวมสรุป (summative evaluation)

4. แบ่งตามสิ่งที่ถูกประเมิน

4.1 การประเมินสภาวะแวดล้อม หรือการประเมินบริบท (context evaluation)

4.2 การประเมินปัจจัย หรือตัวป้อน (input evaluation)

4.3 การประเมินกระบวนการ (process evaluation)

4.4 การประเมินผลผลิต (product evaluation)

5. แบ่งตามรูปแบบการประเมินเป็นหลัก

5.1 การประเมินที่มุ่งตรวจสอบการบรรลุวัตถุประสงค์

5.2 การประเมินที่มุ่งเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมิน

5.3 การประเมินที่มุ่งนำผลไปช่วยตัดสินใจ

6. แบ่งตามความแท้จริงของการประเมิน

6.1 การประเมินเทียม (pseudo evaluation) ซึ่งแบ่งย่อยเป็นการประเมินประเภทที่ถูกควบคุมโดยการเมือง และประเภทที่เกี่ยวข้องกับการเมือง

6.2 การประเมินกึ่งแท้จริงเทียม (quasi evaluation) ซึ่งมุ่งประเมินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่อาจวัดคุณค่าที่แท้จริงของสิ่งอื่นได้

6.3 การประเมินแท้จริง (true evaluation) เป็นการประเมินคุณค่าของสิ่งใด สิ่งหนึ่งได้ถูกต้อง ซึ่งมักเป็นการประเมินเกี่ยวกับการรับรองวิทยฐานะหรือรับรองคุณวุฒิ การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การประเมินความต้องการ หรือ ความจำเป็นและการประเมินเพื่อวางนโยบายจากที่กล่าวมาข้างต้น

ส. วาสนา ประवालพุกฤษ (2544 : 199) แบ่งรูปแบบการประเมินออกเป็น 6 รูปแบบ ดังนี้

1. การประเมินที่เน้นจุดหมายของโครงการ
2. การประเมินที่เน้นการจัดการ
3. การประเมินที่เน้นผู้รับบริการ
4. การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ
5. การประเมินโดยมีฝ่ายตรงข้าม
6. การประเมินตามธรรมชาติและการประเมินแบบมีส่วนร่วม

เยาวดี ราชัยกุล วิบูลย์ศรี (2542 : 63) ได้แบ่งกลุ่มรูปแบบการประเมินออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ

1. กลุ่มรูปแบบการประเมินเพื่อการตัดสินใจ (decision oriented evaluation) ใช้การประเมินที่เป็นระบบ โดยมีขั้นตอนการประเมินที่ครบวงจร ซึ่งให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจที่เหมาะสม

2. กลุ่มรูปแบบการประเมินเพื่อการตัดสินใจคุณค่า (value oriented evaluation) นักประเมินกลุ่มนี้เห็นว่า การประเมินเป็นการให้คุณค่า โดยให้ความสำคัญกับผลผลิตที่เกิดจากโครงการทั้งหมดรวมทั้งสามารถตัดสินใจคุณค่าได้อย่างเหมาะสมและตรงตามผลการประเมินที่แท้จริงไม่ว่าผลการประเมินจะเป็นดังที่คาดหวังหรือไม่ก็ตาม

รูปแบบการประเมินโครงการเป็นกรอบ หรือแนวความคิดสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการหรือรายการประเมิน ซึ่งมีนักวิชาการทางด้านการประเมินได้เสนอกรอบความคิดให้นักประเมินได้เลือกใช้มีหลายรูปแบบ รูปแบบการประเมินโดยทั่วไปนิยมแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม สมคิด พรมจัญ (2542: 42) คือ

1. รูปแบบการประเมินที่เน้นจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Objective Based Model) เป็นรูปแบบที่เน้นจุดมุ่งหมาย หรือเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์เป็นหลัก โดยดูว่าผลที่เกิดจากปฏิบัติงานบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ได้แก่ รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler), ครอนบาค (Cronbach) และเคิร์กแพททริก (Kirkpatrick)

2. รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินคุณค่า (Judgmental Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศสำหรับกำหนดและวินิจฉัยคุณค่าและโครงการนั้นๆ ได้แก่ รูปแบบการประเมินของสเต็ค (Stake), สคริฟเวน (Scriven) และ โปรวัส (Provas)

3. รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจ (Decision - Oriented Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและข่าวสารต่างๆ เพื่อช่วยผู้บริหารในการตัดสินใจเลือกทางเลือกต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง ได้แก่ รูปแบบการประเมินของเวลช์ (Welch), สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) และอัลคิน (Alkin) กล่าวโดยสรุปประเภทของการประเมินโครงการนั้น นักวิชาการและนักประเมินแต่ละท่านได้แบ่งประเภทของการประเมินที่แตกต่างกันไปแต่อาจจะพิจารณาได้จากจุดมุ่งหมายของการประเมินโครงการเป็นหลัก ตลอดจนเป้าหมายของการประเมินและวิธีการที่จะนำมาใช้ในการประเมินโครงการ

พิชิต ฤทธิ์จัญญ (2555: 16) ได้สรุปเกี่ยวกับว่า รูปแบบการประเมิน (evaluation model) เกิดขึ้น เนื่องจากความพยายามของนักประเมินที่มุ่งนำเสนอแนวคิด แนวทางในการประเมินโครงการ โดยหมายถึง ขึ้นกรอบแนวคิด วิธีการหรือแนวทางที่เป็นแบบแผนในการประเมินอย่างเป็นระบบ ซึ่งแสดงให้เห็นสิ่งที่ควรประเมิน ขั้นตอนหรือกระบวนการของการประเมินสิ่งที่มุ่งประเมิน (object) เช่น นโยบาย แผนงาน โครงการหรือหลักสูตรว่าควรพิจารณาประเมินเรื่องอะไรบ้าง (what) ในขณะเดียวกันบางรูปแบบอาจมีข้อเสนอแนะด้วยว่าในการประเมินแต่ละรายการหรือแต่ละเรื่องควรพิจารณาหรือตรวจสอบอย่างไร ซึ่งเป็นลักษณะของการเสนอแนะวิธีการ (how) หรือแนวทางในการประเมิน รูปแบบการประเมินจึงเปรียบเสมือน “ไฟส่องทางหรือตัวช่วยชี้” ให้นักประเมินได้แนวคิด และมองเห็นแนวทางในการดำเนินการประเมินโครงการที่ครอบคลุม ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ

การตัดสินใจว่ารูปแบบการประเมินที่เลือกเหมาะสมหรือไม่เพียงใด ควรพิจารณาความต้องการ สารสนเทศของผู้ประเมิน วัตถุประสงค์ของการประเมิน ชนิดของการตัดสินใจ ข้อจำกัดของรูปแบบ ข้อจำกัดของการประเมิน ข้อจำกัดของเวลาและเงินทุน ในการประเมินผู้ประเมินอาจเลือกรูปแบบที่เหมาะสมกับสิ่งที่ประเมินนั้นเพียงรูปแบบเดียว หรืออาจผสมผสานวิธีต่างๆ เข้าด้วยกัน กำหนดเป็นแนวทางเฉพาะ (Tailored Model) สำหรับโครงการนั้นๆ เอง เปรียบเสมือนช่างตัดเสื้อที่ต้องเข้าใจรูปแบบพื้นฐานของเสื้อผ้า เมื่อจะตัดเสื้อผ้าชุดหนึ่งอาจเลือกแบบมาตรฐานหนึ่งมาตัด หรือ

สามารถดัดแปลงรูปแบบพื้นฐานนั้นเป็นเสื้อชุดใหม่ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวได้มากมายตามสถานการณ์ที่จะใช้เสื้อผ้าชุดนั้นๆ (ส. วาสนา ประวาลพฤษ์. 2544: 204)

สำหรับในการวิจัยการประเมินโครงการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน กรณีศึกษา ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการประเมินความก้าวหน้าที่มีรูปแบบที่เน้นการตัดสินใจ เพราะเป็นโครงการที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและโครงการกำลังดำเนินการอยู่ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้นและเหมาะสมยิ่งขึ้น แนวคิดและทฤษฎีในการประเมินมีหลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบมีจุดเด่น จุดด้อยและข้อจำกัดในการใช้แตกต่างกัน ดังนั้นในทางปฏิบัติการประเมินโครงการ ต้องพิจารณาถึงสภาวะแวดล้อมและวัตถุประสงค์ของการประเมินตลอดจนองค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องการใช้รูปแบบนั้นๆ รวมถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการประเมิน ซึ่งแนวคิดและรูปแบบการประเมินที่ได้นำไปใช้ในการประเมินโครงการที่สำคัญ และผู้วิจัยได้เลือกนำเสนอในที่นี้ทั้งหมด 9 แบบ มีดังนี้

1. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler's Rationale and Model of Evaluation)
2. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของครอนบาค (Cronbach's Rationale and Model of Evaluation)
3. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสคริเวน (Scriven's Evaluation Ideologies and Model)
4. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสเตค (Stake's Concepts and Model of Evaluation)
5. แนวคิดการประเมินของอัลคิน (Alkin's Concepts of Evaluation)
6. แนวคิดการประเมินของโพรวัส (Provus's Discrepancy Evaluation)
7. แนวคิดและการประเมินของเคอร์ค แพตทริก (Kerkpatrick's Model)
8. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของแฮมมอนด์ (Hammond's Concepts and Model of Evaluation)
9. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model)

แนวคิดและรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler's Rationale and Model of Evaluation) เป็นแนวคิดของการประเมินในระดับชั้นเรียน โดยมีความเห็นว่า การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนการสอน ดังนั้น การประเมินในความเห็นของไทเลอร์ จึงหมายถึง การเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่ผู้เรียนสามารถกระทำได้จริงหลังการจัดการเรียนการสอนกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมซึ่งได้กำหนดขึ้นไว้ก่อนที่จะจัดการเรียนการสอน

แนวคิดและรูปแบบการประเมินของครอนบาค (Cronbach's Rationale and Model of Evaluation) มีความเห็นว่าการประเมินเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล และการใช้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมทางการศึกษา และการประเมินนั้นไม่ควรจะทำโดยการใช้แต่

เพียงแบบทดสอบอย่างเดียว แต่ควรใช้แนวทางการประเมินอีก 4 แนวทางด้วยกัน ซึ่งได้แก่ (1) การศึกษากระบวนการ (2) การวัดศักยภาพของผู้เรียน (3) การวัดทัศนคติ (4) การติดตามผล

แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสคริฟเวน (Scriven's Evaluation Ideologies and Model) มีความเห็นว่า การประเมินเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมหรือประมวลข้อมูล เป้าหมายสำคัญของการประเมิน คือ การให้ข้อตัดสินคุณค่าของกิจกรรม ดังนั้น ประเภทของการประเมินจึงมี 2 ลักษณะ คือ การประเมินระหว่างดำเนินการ (Formative Evaluation) และการประเมินผลรวม หรือการประเมินสรุปรวม (Summative Evaluation)

แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสเตค (Stake's Concepts and Model of Evaluation) โรเบิร์ต อี สเตค (Robert E. Stake) ได้พัฒนารูปแบบการประเมินโดยใช้แนวคิดของครอนบาค และสคริฟเวน เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติในการประเมินของ สเตค ถือว่าเป็นรูปแบบหนึ่งที่นักประเมินนำมาประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในการประเมินโครงการ การประเมินตามความเห็นของ สเตค หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การตัดสินคุณค่าของโครงการ จุดมุ่งหมายของการประเมินมีอยู่ 2 ประการ คือ เพื่อต้องการได้ข้อมูลต่างๆ ที่นำมาบรรยายเกี่ยวกับโครงการนั้น และเพื่อต้องการได้ข้อมูลต่างๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการตัดสินคุณค่าของโครงการ

แนวคิดการประเมินของอัลคิน (Alkin's Concepts of Evaluation) เป็นการประเมินโดยใช้กระบวนการของการคัดเลือกข้อมูลและการจัดระบบสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอต่อผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ หรือเพื่อเลือกแนวทางในการทำกิจกรรมหรือโครงการใดๆ

แนวคิดการประเมินของโพรวัส (Provus's Discrepancy Evaluation) คือ การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการค้นหาช่องว่างระหว่างภาวะที่เป็นจริงกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดเพื่อใช้ภาวะดังกล่าว เป็นตัวชี้หรือระบุข้อบกพร่องของโครงการ แนวคิดนี้ถือว่าการประเมินจะต้องดำเนินไปควบคู่กับโครงการ

แนวคิดและรูปแบบการประเมินของเคอร์ค แพตทริก (Kerkpatrick's Model) เคอร์ค แพตทริก ได้นำเสนอแนวคิดของการประเมินโครงการฝึกอบรมว่า “การฝึกอบรมเป็นการให้ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในการฝึกอบรมควรจะได้มีการประเมินผลการฝึกอบรม เพื่อที่จะให้ทราบว่าผลการจัดการฝึกอบรมตามขั้นตอนที่กำหนดไว้มีประสิทธิภาพเพียงใด” โดยเคอร์ค แพตทริกได้กำหนดแนวทางของการประเมินโครงการฝึกอบรม จำแนกออกเป็น 4 ลักษณะ คือ ประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction Evaluation) ประเมินการเรียนรู้ (Learning Evaluation) ประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง (Behavior Evaluation) และประเมินผลลัพธ์ (Results Evaluation)

แนวคิดและรูปแบบการประเมินของแฮมมอนด์ (Hammond's Concepts and Model of Evaluation) มุ่งเน้นเกี่ยวกับการประเมินทางการศึกษาระดับท้องถิ่น เป็นการประเมินอย่างมีระบบ มีจุดเน้นที่ควรกำหนดและมีการวัดผลตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ผลจากการประเมินเป็นปัจจัยเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการเรียน การสอน และผลสัมฤทธิ์ด้านพฤติกรรมของผู้เรียน

แนวคิดและรูปแบบการประเมินชิพของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินเรียกว่า ชิพโมเดล (CIPP Model) เป็นการประเมินกระบวนการต่อเนื่อง โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ ใช้ควบคู่กับการบริหารโครงการ เพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา วัตถุประสงค์ของการประเมิน คือ การให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีรายละเอียดที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ ให้ได้มาซึ่งสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำมาใช้ประกอบในการตัดสินใจ ซึ่งการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศที่สำคัญมุ่งประเมิน 4 ด้านคือการประเมินบริบท (Context Evaluation) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) และการประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

การประเมินเป็นกระบวนการจัดหาสารสนเทศสำหรับการตัดสินใจของผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการที่มุ่งประเมิน นักประเมินจึงมีบทบาทสำคัญในการตอบสนองความต้องการสารสนเทศของผู้บริหารที่จะใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการที่มุ่งประเมิน โดยผู้บริหารเป็นผู้กำหนดบริบทของการตัดสินใจ จะเห็นว่าการใช้รูปแบบการประเมินชิพ (CIPP Model) ประเมินโครงการเป็นรูปแบบจำลองที่ทำการประเมินอย่างครอบคลุมตั้งแต่ วัตถุประสงค์ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการดำเนินการตลอดจนผลผลิตของโครงการซึ่งผลของการประเมินสามารถนำไปเป็นข้อมูลให้กับผู้บริหารใช้พิจารณาในการตัดสินใจว่าโครงการควรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงส่วนไหนบ้างถึงจะทำให้โครงการมีประสิทธิภาพสูงสุด

ดังนั้นเพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงานปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นอันจะเป็นข้อมูลสารสนเทศประกอบการพิจารณาปรับปรุงโครงการการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน กรณีศึกษาค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ให้ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้ประยุกต์แนวคิดการประเมินตามรูปแบบการประเมินชิพ (CIPP Model) มาประเมินโครงการดังกล่าว ซึ่งรูปแบบการประเมินนี้เป็นรูปแบบจำลองที่ทำการประเมินอย่างครอบคลุมตั้งแต่ด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

รูปแบบการประเมินของสตฟเฟิลบีม

สตฟเฟิลบีม ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า เป็นวิธีการศึกษาหรือสืบค้นหาคุณค่าของสิ่งที่มุ่งประเมินอย่างเป็นระบบ การประเมินจึงเป็นกระบวนการที่จัดหา นำเสนอสารสนเทศ และนำไปประยุกต์ ใช้ในการอธิบายและตัดสินคุณค่าและคุณประโยชน์ในการตัดสินใจทางเลือกที่เหมาะสมในการดำเนินโครงการ (Stufflebeam; & Shinkfield. 2007: 326)

วิธีการประเมินโดยใช้รูปแบบการประเมินชิป จะเกี่ยวข้องกับลักษณะของการตัดสินใจ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาช่วยในการตัดสินใจ 4 ลักษณะ คือ การตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน (planning decisions) การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้าง (structuring decisions) การตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน (implementing decision) และการตัดสินใจเกี่ยวกับการทบทวนการดำเนินโครงการเมื่อสิ้นสุดโครงการ (recycling decision) มโนทัศน์เบื้องต้นของรูปแบบ CIPP ก็คือประเภทของการตัดสินใจที่แตกต่างกันจำเป็นต้องใช้สารสนเทศในการตัดสินใจที่แตกต่างกันด้วย ซึ่งสตฟเฟิลบีม และคณะกำหนดได้จำแนกการตัดสินใจและการประเมินเพื่อการบริหารและการวางแผนไว้ 4 ด้าน ได้แก่ การประเมินสภาวะแวดล้อม การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการ และการประเมินผลผลิต (Stufflebeam; et al. 1971: 128) โดย (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2544ก: 66-68) ได้สรุปรายละเอียดการประเมินแบบจำลองชิป(CIPP Model) ไว้ดังนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้สารสนเทศมากำหนดวัตถุประสงค์ โดยระบุสภาพแวดล้อม อธิบายสภาพที่คาดหวังไว้กับสภาพความเป็นจริง ความต้องการจำเป็น (needs) และปัญหาเพื่อนำไปแก้ไข โดยวิเคราะห์ปัญหาเพื่อนำไปพัฒนาเป็นวัตถุประสงค์ การประเมินสภาวะแวดล้อมนี้จะช่วยให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารในการตัดสินใจเพื่อนำไปกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายในการนำเสนอสารสนเทศ กำหนดวิธีการในการใช้ทรัพยากร เพื่อให้ได้ผลการประเมินบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในทางปฏิบัติจะระบุในสิ่งต่อไปนี้ คือความรับผิดชอบของหน่วยงานที่รับผิดชอบ ยุทธวิธี เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการประเมิน การประเมินปัจจัยเบื้องต้น ช่างให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารในการตัดสินใจด้านการวางแผนงาน

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อกำกับติดตามการประเมิน หากจุดดี จุดด้อยของการประเมิน ผลการประเมินจะเป็นสารสนเทศให้ผู้บริหารใช้ในการปรับปรุงการประเมินให้สามารถดำเนินการต่อไปได้และบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินกระบวนการจะมีบทบาทสำคัญในการให้สารสนเทศเป็นระยะๆ เพื่อเป็นการตรวจสอบการประเมินสารสนเทศที่ได้จากการประเมินกระบวนการจะนำไปวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วน ในการประเมิน

กระบวนการจะทำให้ได้สารสนเทศในการตัดสินใจแก่ผู้บริหารในการปรับเปลี่ยนแผนงานดำเนินการได้อย่างเหมาะสม (Implementing)

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพิจารณาการตัดสินใจ หรือการแสดงความคิดเห็นต่อความสำเร็จของโครงการ ทั้งที่ขณะโครงการดำเนินอยู่และโครงการสิ้นสุดลง การประเมินผลผลิตจะได้ข้อมูลที่นำมาช่วยในการตัดสินใจว่ามีกิจกรรมใดบ้างที่ควรทำต่อไป และกิจกรรมใดบ้างที่ควรเลิกทำ หรือนำมาปรับปรุงใหม่ (recycling)

ทั้งนี้ได้จำแนกการตัดสินใจของผู้บริหารโครงการเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. การตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ หรือเรียกว่าเป็นผลที่คาดหวัง

2. การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้าง (Structuring Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้นที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินโครงการ หรือเรียกว่าวิธีการที่คาดหวัง

3. การตัดสินใจเกี่ยวกับการปฏิบัติ (Implementing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินโครงการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด หรือเรียกว่าวิธีการที่เกิดขึ้นจริง

4. การตัดสินใจเมื่อสิ้นสุดโครงการ (Recycling Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการโอกาสต่อไป หรือเรียกว่าผลที่เกิดขึ้นจริง

จากแนวคิดในการประเมินองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านดังกล่าว จึงเรียกแนวคิดในการประเมินนี้ว่า รูปแบบการประเมินชิป ซึ่งมีกรอบแนวคิดในการประเมินเขียนแสดงความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของการประเมินกับประเภทของการตัดสินใจ ได้ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทการประเมินกับประเภทของการตัดสินใจตามรูปแบบของสตัฟเฟิลบีม

ที่มา: สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2553: 168).

จากภาพประกอบ 3 จะเห็นว่าการใช้รูปแบบการประเมินซีบิ CIPP Model ในการประเมินโครงการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน เป็นรูปแบบการประเมินที่ครอบคลุม วัตถุประสงค์ ปัจจัย กระบวนการ ตลอดจนผลผลิตของโครงการ ซึ่งผลการประเมินสามารถนำไปเป็นข้อมูลให้กับผู้บริหารนำไปใช้ในการตัดสินใจในการปรับปรุงโครงการ ทำให้การดำเนินโครงการมีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2545: 184-194) กล่าวว่า การประเมินแบบ CIPP Model ไม่ใช่เป็นการประเมินแต่เพียงแต่ให้บรรลุวัตถุประสงค์เท่านั้น แต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้ได้รายละเอียดเพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ โดยเฉพาะการประเมินผลโครงการประชุม ซึ่งมีลักษณะเป็นการประเมินความก้าวหน้าเพื่อบ่งชี้ จุดเด่น จุดด้อยของการประชุมเพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมแผนการประชุมได้ทันทั่วทั้งที่ และมีการประเมินรวมสรุปหลังโครงการประเมินสิ้นสุดลงแล้วบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการประชุมที่เหมาะสม กรอบความคิดการประเมินแบบ CIPP Model จึงเป็นที่นิยมใช้เพราะนักประเมินจะได้ข้อดี ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดีช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารได้เป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติ จึงเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง มโนทัศน์เบื้องต้นของรูปแบบ CIPP Model นั้นประเภทของการตัดสินใจที่แตกต่างกันจำเป็นต้องใช้สารสนเทศในการตัดสินใจที่แตกต่างกัน จำเป็นต้องใช้สารสนเทศในการตัดสินใจที่แตกต่างกัน สดฟิเลปป์ได้จำแนกการตัดสินใจและการประเมินเพื่อการบริหารและการวางแผนไว้ 4 ประเภท ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อมหรือบริบท (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพเศรษฐกิจ สังคม นโยบายทางการศึกษา นโยบายทางการเมือง ความต้องการของสังคม ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ตลอดจนปรัชญาทางการศึกษา ซึ่งจะนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจวางแผน กำหนดนโยบาย กำหนดเป้าหมาย และจุดมุ่งหมายที่เหมาะสมกับโครงการ

2. การประเมินตัวป้อน หรือปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการตรวจสอบความพร้อมของปัจจัยเบื้องต้นต่างๆ เช่น บุคลากร อาคารสถานที่ งบประมาณหรืออื่นๆ โดยจะนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจวางแผนโครงการ หรือหาวิธีการที่จะดำเนินโครงการให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นวิธีการหรือยุทธวิธีที่เป็นไปได้กับทรัพยากรด้านต่างๆที่มีอยู่

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินขณะดำเนินงานเพื่อระบุจุดเด่นจุดด้อยของแนวทางที่เลือกใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระบวนการบริหาร กระบวนการจัดกิจกรรมต่างๆ หลังจากนำไปปฏิบัติจริง เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขกระบวนการต่างๆ ให้เหมาะสมได้ทันทั่วทั้งที่ขณะดำเนินงานนั้นกำลังกระทำอยู่เพื่อให้สามารถดำเนินการตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ด้วยดี

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินหลังจากการดำเนินโครงการสิ้นสุดแล้ว เพื่อเป็นการตัดสินใจคุณค่า ผลผลิตของโครงการทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าในการดำเนินงานนี้ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจว่าจะปรับปรุงโครงการ หรือให้ดำเนินการโครงการต่อไปหรือยุบเลิกโครงการนั้นๆ ไปเลย

พิชิต ฤทธิ์จัญญ (2555: 37) ได้สรุปว่า มโนทัศน์สำคัญของรูปแบบการประเมินชิป ก็คือ จะต้องเป็นการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจตามช่วงระยะเวลาของการบริหารโครงการ กล่าวคือ การประเมินสถานะแวดล้อม เพื่อการตัดสินใจก่อนริเริ่มจัดทำโครงการ การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนดำเนินโครงการ การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินเพื่อตัดสินใจปรับปรุงกิจกรรมและวิธีดำเนินโครงการ และเมื่อสิ้นสุดลง จึงประเมินผลผลิตของโครงการเพื่อตัดสินใจคุณค่าและอนาคตของโครงการว่า จะดำเนินงานต่อไปหรือยุติโครงการ ดังนั้นในการประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินชิป ผู้บริหารหรือผู้ประเมินจึงควรทำ การประเมินและใช้สารสนเทศประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการหรือสิ่งที่มุ่งประเมินเป็นระยะๆ ตามช่วงระยะเวลาของการบริหารจัดการโครงการ มิใช่ไปประเมินรวบยอดเมื่อโครงการสิ้นสุดลงแล้ว

สำหรับในการประเมินโครงการการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินกรณีศึกษา ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการประเมินแบบ CIPP Model ซึ่งไม่ใช่เป็นการประเมินแต่เพียงแต่ให้บรรลุวัตถุประสงค์เท่านั้น แต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้ได้รายละเอียด เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ ซึ่งจะให้ได้ทราบข้อดี ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี ผลการประเมินสามารถนำไปเป็นข้อมูลให้กับผู้บริหารนำไปใช้ในการตัดสินใจในการปรับปรุงโครงการ ทำให้การดำเนินโครงการมีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

การประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

การประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินชิปมาใช้ในการประเมินโครงการ ผู้ประเมินหรือผู้รับผิดชอบโครงการจะต้องดำเนินการประเมินโครงการอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบเพื่อนำสารสนเทศที่ได้จากการประเมินเสนอต่อผู้มีอำนาจในการตัดสินใจหรือนำมาใช้ในการตัดสินใจปรับปรุง และพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พิชิต ฤทธิ์จัญญ (2555: 37) โดยดำเนินการ ดังนี้

1. ประเมินก่อนเริ่มโครงการ ผู้ประเมินหรือผู้ปฏิบัติงานควรทำการประเมินสถานะแวดล้อมและปัจจัยเบื้องต้น ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดสินใจเลือกวัตถุประสงค์ของโครงการ ตรวจสอบความเหมาะสมความสมเหตุสมผลของการวางแผนดำเนินโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการที่จะนำไปปฏิบัติ คุณภาพของโครงการรวมทั้งตรวจสอบโอกาสที่โครงการนั้นจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ การประเมินเพื่อตัดสินใจ หรือหาข้อมูลสรุปสำหรับการตัดสินใจเลือกโครงการ บางครั้งเรียกว่า “การวิเคราะห์โครงการ” ในขั้นนี้เน้นพิจารณาใน 3 ประเด็นหลัก คือ

1.1 ความเหมาะสมของโครงการที่จะดำเนินการ โดยวิเคราะห์ปัญหาและความจำเป็นของโครงการ ศึกษาความเป็นไปได้ในการดำเนินโครงการ ความพร้อมในการบริหารจัดการโครงการ

ความพร้อมในการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร โดยเฉพาะความเป็นไปได้ทางการเงิน กำลังคน วัสดุ และการจัดการ

1.2 การวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการดำเนินโครงการ

1.3 การศึกษาและคาดหวังถึงผลประโยชน์ หรือสิ่งที่อาจตามมาจากการดำเนินโครงการนั้นทั้งในระยะเริ่มโครงการและในขณะดำเนินโครงการ

2. การประเมินในระหว่างการดำเนินโครงการ โดยประเมินขณะที่กำลังดำเนินโครงการ โดยผู้ประเมินหรือผู้รับผิดชอบโครงการควรประเมินจุดเด่น จุดด้อยของการดำเนินงาน ตรวจสอบว่าการดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง มีสาเหตุมาจากอะไร มีวิธีการดำเนินการปรับปรุงแก้ไขอย่างไร แล้วใช้สารสนเทศที่ได้จากการประเมินสำหรับตัดสินใจดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้ทันทั่วทั้งที่

3. การประเมินหลังการดำเนินโครงการ โดยผู้ประเมินหรือผู้รับผิดชอบโครงการมุ่งตอบคำถามว่าโครงการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์หรือไม่ เพียงใด ซึ่งเป็นการตรวจสอบการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ผลการดำเนินงานคุ้มค่าหรือไม่ เกิดผลกระทบอะไรบ้าง สารสนเทศที่ได้จากการประเมินจะนำมาใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของโครงการว่าควรดำเนินโครงการนั้นต่อไป หรือปรับปรุงขยาย หรือ ล้มเลิกโครงการ

สำหรับในการประเมินโครงการการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน กรณีศึกษาค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการประเมินในระหว่างการดำเนินโครงการ โดยประเมินจุดเด่น จุดด้อยของการดำเนินงาน และตรวจสอบว่าการดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้นและเหมาะสมยิ่งขึ้น และนำผลการประเมินโครงการเป็นข้อมูลสำคัญที่สะท้อนให้ผู้บริหารในการกำหนดนโยบาย แผนงานโครงการต่อไป

ระเบียบ คำสั่ง กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์ (2556: 47-48, 51) ได้สรุปพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ที่เกี่ยวข้องด้านการบำบัด ดังนี้

มาตรา 4 “ยาเสพติดให้โทษ” หมายความว่า สารเคมีหรือวัตถุชนิดใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใดๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเป็นลำดับ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมหรือ

อาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษและสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษด้วย ทั้งนี้ ตามที่ คณะรัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่หมายความรวมถึง ยาสามัญประจำบ้านบางตำรับ ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่

“การบำบัดรักษา” หมายความว่า การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ซึ่งรวมตลอด ถึงการฟื้นฟูสมรรถภาพและการติดตามผลหลังการบำบัดรักษาด้วย

“สถานพยาบาล” หมายความว่า โรงพยาบาล สถานพยาบาล สถานพักฟื้น หรือ สถานที่อื่นใดเฉพาะที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้เป็นสถานที่ทำการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษ

มาตรา 94 ผู้ใดเสพยาติดยาเสพติดให้โทษ เสพและมีไว้ในครอบครอง เสพและมีไว้ใน ครอบครองเพื่อจำหน่าย หรือเสพและจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษตามลักษณะ ชนิด ประเภทและ ปริมาณที่กำหนดไว้ กฎกระทรวง และได้สมัครใจขอเข้ารับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาลก่อน ความผิดจะปรากฏต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ อีกทั้งได้ปฏิบัติ ครบถ้วนตามระเบียบข้อบังคับเพื่อควบคุมการบำบัดรักษา และระเบียบวินัยสำหรับสถานพยาบาล ดังกล่าว จนได้รับการรับรองเป็นหนังสือจากพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรีกำหนดแล้ว ให้พ้นจาก ความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงกรณีความผิดที่ได้กระทำไปภายหลังการสมัครใจ เข้ารับการบำบัดรักษา

ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 108/2557 ลงวันที่ 21 กรกฎาคม 2557 เรื่อง การปฏิบัติต่อผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดเพื่อเข้าสู่อการ บำบัดฟื้นฟูและการดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟู

เพื่อให้การดำเนินการบำบัดฟื้นฟูผู้เสพยาเสพติดเป็นไปโดยเหมาะสม สมควรกำหนดให้ ผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดฐานเสพยาเสพติดหรือเสพและมียาเสพติดไว้ในครอบครองตามลักษณะ ชนิด ประเภท และปริมาณที่กำหนดตามบัญชีท้ายประกาศนี้ ซึ่งไม่มีพฤติกรรมการก่อให้เกิดอันตราย แก่ผู้อื่นหรือสังคม ได้รับการบำบัดฟื้นฟูโดยการยินยอม และได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่องภายหลังผ่าน การบำบัดฟื้นฟู รวมทั้งกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการดังกล่าวเพื่อให้ การบำบัดฟื้นฟูเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลสูงสุด คณะรักษาความ สงบแห่งชาติจึงมีประกาศ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ในกรณีที่ผู้ใดต้องสงสัยว่ากระทำความผิดฐานเสพยาเสพติด หรือเสพและมียาเสพติดไว้ ในครอบครองตามลักษณะ ชนิด ประเภท และปริมาณที่กำหนดตามบัญชีท้ายประกาศนี้ ถ้าไม่ปรากฏ ว่าผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่น ซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก

หรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล และไม่มีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นหรือสังคม หากผู้นั้นยินยอมเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูให้เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดดำเนินการให้ผู้นั้นเข้ารับการบำบัดฟื้นฟู

ในกรณีที่ผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูปฏิบัติครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกำหนดเกี่ยวกับการบำบัดฟื้นฟู และได้รับการประเมินเป็นผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟู ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดประกาศกำหนด

ข้อ 2 ในกรณีที่ข้อเท็จจริงปรากฏภายหลังว่าผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูนั้นต้องหา หรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกหรือต้องคำพิพากษาให้จำคุกให้ส่งตัวผู้นั้นดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

ข้อ 3 ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดและผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จัดตั้งศูนย์เพื่อการคัดกรองผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูในทุกอำเภอและทุกเขต และจัดตั้งศูนย์เพื่อประสานการดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูในระดับอำเภอหรือเขต และระดับจังหวัดหรือกรุงเทพมหานคร

ข้อ 4 ให้ศูนย์เพื่อการคัดกรองผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการคัดกรองและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการคัดกรองเพื่อจำแนกผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟู และการส่งต่อผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูไปยังสถานบำบัดฟื้นฟูหรือสถานที่อื่นตามที่หัวหน้าศูนย์กำหนด ทั้งนี้ ให้กระทรวงสาธารณสุขและกรุงเทพมหานครประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 5 ให้ศูนย์เพื่อประสานการดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูมีอำนาจหน้าที่จัดระบบดูแลช่วยเหลือ และสนับสนุนผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟู

ในจังหวัดให้มอบหมายกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำองค์กรชุมชน อาสาสมัครคุมประพฤติ หรืออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เป็นผู้ติดตามดูแลและช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟู สำหรับกรุงเทพมหานครให้มอบหมายผู้อำนวยการเขต ผู้นำองค์กรชุมชน อาสาสมัครคุมประพฤติ หรืออาสาสมัครสาธารณสุขกรุงเทพมหานคร ดำเนินการดังกล่าว

ข้อ 6 เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการบำบัดฟื้นฟู ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องแจ้งชื่อตัว ชื่อสกุล เลขประจำตัวประชาชน และที่อยู่ของผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูต่อสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เพื่อใช้ในการดำเนินการจัดส่งข้อมูลไปยังหน่วยงานที่มีหน้าที่ดำเนินการดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูต่อไป

แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558-2562

แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558-2562 จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางการดำเนินงาน เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ ประสานการปฏิบัติ จัดสรรทรัพยากร และติดตามประเมินผลของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดประจำปีให้สอดคล้องรองรับกับแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558-2562 ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2558 เป็นต้นไป

แนวคิดหลักของแผนยุทธศาสตร์ คือยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและก่อให้เกิดผลกระทบในทางที่ดีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน แก้ปัญหาในเชิงพื้นที่โดยกำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคที่เกี่ยวข้องในกระบวนการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล แก้ปัญหาแบบองค์รวมด้วยการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ครบวงจร สร้างความสมดุลของยุทธศาสตร์ทั้งด้านการลดอุปสงค์ยาเสพติดและการลดอุปทานยาเสพติด และเน้นผลสัมฤทธิ์เชิงคุณภาพโดยกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดผลการดำเนินงานอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

วิสัยทัศน์ “สังคมไทยเข้มแข็งและรอดพ้นภัยจากยาเสพติดด้วยภูมิคุ้มกันและมาตรการลดผู้ค้าและผู้เสพ และความร่วมมือระหว่างประเทศด้านยาเสพติดบรรลุผลตามพันธกรณีและวิสัยทัศน์อาเซียนภายในปี 2562”

พันธกิจ

1. มุ่งเสริมสร้างพลังทุกภาคส่วนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้สังคมไทยปลอดภัยจากยาเสพติด

2. มุ่งเสริมสร้างและพัฒนาความร่วมมือกับอาเซียนในการควบคุมและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง

เป้าประสงค์

1. เด็กและเยาวชนมีภูมิคุ้มกันยาเสพติดทุกคน
2. หมู่บ้าน/ชุมชน สถานศึกษา สถานประกอบการมีความเข้มแข็งในการป้องกันยาเสพติด
3. เด็ก เยาวชน ประชาชน ชุมชน ไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและร่วมเป็นพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด
4. ทำลายเครือข่ายการค้าและองค์กรอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ลดพื้นที่ปลูกพืชเสพติด และทำลายแหล่งผลิต

5. ผู้เสพติดได้รับการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างมีมาตรฐาน
6. ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของอาเซียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558-2562 เป็นแผนชี้นำในการดำเนินงานควบคุมปัญหายาเสพติดและลดระดับความรุนแรงของสถานการณ์ยาเสพติดระยะ 5 ปี
2. เพื่อบูรณาการนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนแม่บท และแผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องมุ่งไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเข้มแข็งและยั่งยืนในระยะยาว
3. เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ ประสานการปฏิบัติ จัดสรรทรัพยากร และติดตามประเมินผลสำหรับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแปลงแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม

จุดเน้นยุทธศาสตร์ เน้นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อบูรณาการไปสู่

1. เสริมสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนมิให้เป็นผู้เสพรายใหม่
2. เสริมสร้างมาตรฐานในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาในกลุ่มเป้าหมายต่างๆ
3. เสริมสร้างความร่วมมือด้านการสกัดกั้นยาเสพติด สารตั้งต้น และเคมีภัณฑ์ตามแนวชายแดน
4. พัฒนาและส่งเสริมความร่วมมือเพื่อให้เกิดแนวปฏิบัติร่วมกันในกระบวนการยุติธรรมของกลุ่มประเทศอาเซียน
5. พัฒนาขีดความสามารถ (เครื่องมือ เทคโนโลยี บุคลากร) ทั้งด้านการปราบปราม การป้องกัน การตรวจพิสูจน์ และการบำบัดรักษา
6. พัฒนาความเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน

ตัวชี้วัด

1. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนสูงขึ้น ทั้งนี้ โดยการวัดจากคดีที่เกิดขึ้นกับชีวิต ร่างกายและเพศ คดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน และคดียาเสพติด มีจำนวนลดลงเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา
2. สามารถควบคุมและลดปัญหายาเสพติดได้มากกว่าปีที่ผ่านมา
3. ระดับความพึงพอใจและความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในภาพรวมสูงขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา

ซึ่งแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558-2562 ประกอบด้วยยุทธศาสตร์หลัก 8 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ยุทธศาสตร์ที่ 2 การควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติด ยุทธศาสตร์ที่ 3 การแก้ไขปัญหายาเสพติด

ผู้ติดยาเสพติด ยุทธศาสตร์ที่ 4 ความร่วมมือระหว่างประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 5 การสร้างและพัฒนา
ระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคม ยุทธศาสตร์ที่ 6 การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหาเสพติด
ยุทธศาสตร์ที่ 7 การมีส่วนร่วมภาคประชาชน และยุทธศาสตร์ที่ 8 การบริหารจัดการอย่างบูรณาการ

แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2559

เพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างบูรณาการ เป็นเอกภาพ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด โดยแผนปฏิบัติการ
ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2559 ประกอบด้วย 4 แผน คือ แผนป้องกันยาเสพติด
แผนบำบัดรักษายาเสพติด แผนปราบปรามยาเสพติด และแผนบริหารจัดการอย่างบูรณาการ

แผนบำบัดรักษายาเสพติด มีเป้าหมายแผน คือ นำผู้เสพยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการ
บำบัดรักษาทุกระบบ จำนวน 220,000 คน ติดตามดูแล ช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดรักษา จำนวน
235,000 คน ซึ่งแผนการบำบัดรักษายาเสพติด มี 6 แผน 21 โครงการ โดยแผนงานบำบัดรักษาระบบ
สมัครใจ มีเป้าหมาย 125,000 คน จำแนกเป็นสถานพยาบาล 69,700 คน และค่ายปรับเปลี่ยน
พฤติกรรม “ศูนย์ขวัญแผ่นดิน” 53,300 คน โดยมีแนวทาง ดังนี้

1. การนำผู้เสพยาเสพติดเข้ารับการบำบัด
2. การคัดกรองผู้เสพยาเสพติด
3. การบำบัดรักษาและฟื้นฟู ผู้เสพยาเสพติดระบบสมัครใจ

3.1 พัฒนามาตรฐานการบำบัดรักษาและฟื้นฟู ในสถานพยาบาล และค่ายศูนย์ขวัญ
แผ่นดินให้มีคุณภาพ โดยพัฒนาและกำกับการดำเนินงานให้เป็นไปตามหลักสูตรและมาตรฐานที่
กำหนด

3.2 พัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่และบุคลากรผู้ทำหน้าที่บำบัดรักษา โดยเฉพาะ
วิทยากรค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน ให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยมีบุคลากรด้านสาธารณสุขเข้ามามีส่วน
ร่วมดำเนินงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบำบัดรักษาและฟื้นฟู

3.3 ขยายศักยภาพการรองรับการบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติดของสถานที่ให้
การบำบัดรักษาและฟื้นฟู โรงพยาบาลอำเภอ ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน โดยพิจารณาจัดทำให้มีการ
กระจายตัวของสถานที่ที่ครอบคลุมสภาพการแพร่ระบาดในแต่ละพื้นที่

โครงการภายใต้แผนงาน

1. โครงการบำบัดรักษาและฟื้นฟู ระบบสมัครใจในสถานพยาบาล
2. โครงการบำบัดรักษาและฟื้นฟู ระบบสมัครใจค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน
3. โครงการพัฒนาระบบการบำบัดรักษาและฟื้นฟู ในแบบสมัครใจ

ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน

รัฐบาลภายใต้การบริหารราชการแผ่นดินของ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้กำหนดให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นนโยบายเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการอย่างจริงจังโดยกำหนดเป็น “วาระแห่งชาติ” ซึ่งในแนวทางการปฏิบัติให้ทุกภาคส่วนผนึกกำลังร่วมกันในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยยึดหลักนิติธรรมในการปราบปรามลงโทษผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้มีอิทธิพล ผู้ประพฤติดีๆ โดยบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ยึดหลักผู้เสพ คือ ผู้ป่วย ที่ต้องได้รับการบำบัดรักษาให้กลับมาเป็นคนดีของสังคม พร้อมทั้งมีกลไกติดตามการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ จึงได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2559 เป็นยุทธศาสตร์หลักเพื่อกำหนดการดำเนินงานระดับชุมชนและหมู่บ้านทุกแห่งทั่วประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อยุติสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดที่เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงและความสงบสุขของประชาชนและสังคมให้ได้อย่างรวดเร็ว ต่อเนื่องและยั่งยืน

เพื่อให้การดำเนินการตามแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยเฉพาะแผนบำบัดรักษายาเสพติด ซึ่งเป็นนโยบายเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบเพื่อลดจำนวนผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดนครสวรรค์ (ศอ.ปส.จ.นว.) จึงได้บูรณาการการดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำ “โครงการแก้ไขปัญหายาเสพติดระบบสมัครใจ ในรูปแบบค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ศูนย์ขวัญแผ่นดิน จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อดูแลช่วยเหลือผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด โดยมุ่งเน้นให้ผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด ได้รับการดูแลทั้งด้านสุขภาพ ด้านจิตใจและสร้างแรงจูงใจให้เกิดการยอมรับในการที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเชิงลบ สร้างพฤติกรรมเชิงบวก การควบคุมตนเอง สามารถพัฒนาตนเองให้มีทักษะทางสังคมและปรับตัวเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมและสามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขต่อไป

โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ผ่านการบำบัดรักษายาเสพติด ปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายรัฐบาล เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ ภายใต้การบำบัดฟื้นฟูในรูปแบบค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมฯ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดในเรื่องของการฝึกทักษะอาชีพ เพื่อให้ผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด เกิดแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างเหมาะสม และเพื่อให้ผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด มีทักษะและสามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้เข้าร่วมโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระบบสมัครใจ ในรูปแบบค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ เป็นผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดในพื้นที่ 15 อำเภอของจังหวัดนครสวรรค์ หลักสูตรการจัดค่ายแบ่งการอบรมออกเป็น 3 หมวด ได้แก่ หมวดสร้างอุดมการณ์ หมวดสร้างความสัมพันธ์ และหมวดสร้างคุณค่า โดยให้ผู้เข้าค่ายได้เรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning - PL) ตลอดการอบรม ปัจจุบันศูนย์ขวัญแผ่นดิน ได้มีการพัฒนา

โดยนำข้อดีจากหลักสูตรค่ายจากหน่วยงานต่างๆ มาบูรณาการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบำบัดรักษา ผู้เสพยาเสพติด และถือเป็นนวัตกรรมการบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติดของไทย หลักการของศูนย์ขวัญแผ่นดิน คือ เน้นให้ทำ นำไปคิด สาธิตให้ดู เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติสลับทั้งความเคยทำตัวเราเป็นแบบอย่าง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการประเมินโครงการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน กรณีศึกษา ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน จังหวัดนครสวรรค์ ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สุนิรัตน์ ยั่งยืน; และ สวรรค์ ธิติสุทธิ (2558: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเชิงประเมินผล เพื่อประเมินประสิทธิผลค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้เสพยาเสพติด ชุมชนบ้านลาด ตำบลศรีสุข อำเภอ กันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้แนวทางการประเมินผล แบบ CIPP Model กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน กรรมการหมู่บ้าน บุคคลในครอบครัวของผู้ผ่านการบำบัด ผู้ผ่านการบำบัด และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 49 คน เก็บ รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกการสนทนากลุ่ม การสังเกต แบบไม่มีส่วนร่วม และการใช้แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ผลการศึกษา พบว่าผู้ผ่านการบำบัดเป็นเพศชายทั้งหมด ส่วนใหญ่ อายุระหว่าง 16 - 20 ปี (ร้อยละ 31.80) มีรายได้ต่อ เดือนระหว่าง 5,000-9,000 บาท (ร้อยละ 59.10) อายุต่ำสุดที่เริ่มเสพยาเสพติดครั้งแรก คืออายุ 12 ปียาเสพติดที่เสพมากที่สุดคือ ยาบ้า (ร้อยละ 95.50) สาเหตุที่เสพคืออยากลอง (ร้อยละ 63.60) เพื่อนชวน (ร้อยละ 27.30) เหตุผลของการเข้ารับการบำบัด คืออยากเลิก (ร้อยละ 81.80) และประชาคมหมู่บ้านกดดัน (ร้อยละ 18.20) ส่วนการประเมินผล โครงการ ด้านบริบทโครงการ พบว่ามีเป้าหมายการดำเนินการสอดคล้องกับนโยบายในการแก้ไข ปัญหายาเสพติดของรัฐบาลซึ่งเน้นการมี ส่วนร่วมของชุมชน โดยชุมชนจะมีส่วนร่วมตั้งแต่การคัดกรอง กระบวนการบำบัด การเตรียมเข้าสู่ ชุมชนและการติดตามผลหลังการบำบัด ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า บุคลากรมีการบูรณาการทำงาน ร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน ด้าน อุปกรณ์ สื่อ และสถานที่มี ความพร้อมและใช้งานได้ดี แต่งบประมาณยังไม่เพียงพอจึงต้องมีการระดม ทุนภายในชุมชน ด้านกระบวนการดำเนินงาน พบว่ามีแผนการจัดกิจกรรมในแต่ละวันที่ชัดเจนมีการ ปรับหลักสูตรของค่ายให้เหมาะสมกับบริบททางสังคม การดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพของผู้เข้ารับการบำบัด ด้านผลลัพธ์ พบว่า ผู้ผ่านการบำบัดเข้าร่วมกิจกรรมจนครบตามหลักสูตรทุกคน และการติดตามผลครั้งแรก จากผู้เข้าบำบัด 32 คน สามารถติดตามได้ 24 คน ตรวจปัสสาวะไม่พบสาร เสพติด 22คน (ร้อยละ 68.75) เสพซ้ำ 2 คน (ร้อยละ 6.25) ผลกระทบของโครงการพบว่า ผู้ผ่านการ

บำบัดได้รับการยอมรับ จากสังคมมากขึ้น รู้จักช่วยทำงาน สภาพอารมณ์ดีขึ้น และประชาชนให้ความร่วมมือในการเฝ้าระวัง กลุ่มเสี่ยงมากขึ้น

สรุปผลการศึกษา พบว่าการดำเนินการค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้เสพยาเสพติดโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ทำให้ชุมชนได้ร่วมแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนอย่างแท้จริง ผู้ผ่านการบำบัดเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดี ได้รับการยอมรับจากครอบครัวและชุมชนมากขึ้นและเพื่อให้การดำเนินการค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการติดตามประเมินผลโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น

สุสมัย สมพงษ์ (2545: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรค่ายบำบัดเยาวชนเสพยาเสพติดร่วมกับการบำบัดผู้ปกครอง กรณีศึกษานักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา อำเภอดุสิตมาลย์ จังหวัดสกลนคร เพื่อศึกษาว่ารูปแบบหลักสูตรการบำบัดเยาวชนผู้เสพยาเสพติดร่วมกับการบำบัดผู้ปกครองที่กำหนดขึ้น จะมีประสิทธิผลดีหรือไม่ สรุปผลการศึกษา นักเรียนทั้งหมด 663 คน เข้ารับการฝึกอบรมค่ายพุทธธรรมนำชีวิต 633 คน คิดเป็นร้อยละ 95.5 มีผู้รับสารภาพว่าเกี่ยวข้องกับยาเสพติด 60 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5 เป็นผู้เสพยาบ้า 50 คน บุหรี่ 41 คน สุรา 39 คน กัญชา 25 คน โดยส่วนใหญ่จะเสพยา 1 ครั้ง มีผู้เสพยาบ้าชนิดเดียว 12 คน (ส่วนใหญ่เสพยาครั้งเดียวและเป็นนักเรียนหญิง) เสพยาบ้าร่วมกับบุหรี่ สุรา หรือกัญชา 38 คน นักเรียนที่เข้าค่ายสายใยสัมพันธ์จำนวน 78 คน เป็นผู้รับสารภาพว่าเกี่ยวข้องกับยาเสพติด 38 คนที่เหลือเป็นผู้ที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมค่ายพุทธธรรมนำชีวิต มีผู้ปกครองเข้าร่วมฝึกอบรม 32 คน เป็นผู้ปกครอง นักเรียนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดร้อยละ 53.1 ผู้ปกครองเข้าร่วมอบรมได้เพียง 1 วัน สิ่งที่นักเรียนไม่ชอบเมื่ออยู่บ้านคือ บุคคลในครัวเรือน (ถูกดู ต่ำ ขี้บ่น จู้จี้ ฯลฯ) ร้อยละ 39.7 สัตว์นำรังเกียจ (หนู ติ๊กแก แมลงสาป ฯลฯ) ร้อยละ 18.6 สิ่งแวดล้อมรอบบ้านร้อยละ 12.6 สัตว์เลี้ยงร้อยละ 11.7 งานบ้านร้อยละ 6.5 ความไม่ดีที่นักเรียนกระทำเมื่ออยู่บ้านคือ เอาแต่ใจตัวเองร้อยละ 24.6 ใช้สารเสพติด เล่นการพนัน ฟุ่มเฟือยไม่ตั้งใจเรียน ร้อยละ 22.7 ไม่เคารพพ่อแม่ร้อยละ 21.9 ปฏิบัติไม่ดีกับญาติพี่น้องและเพื่อนฝูง ร้อยละ 18.9 ขี้เกียจไม่ทำงานบ้านร้อยละ 28.8 ขยันทำงานบ้านร้อยละ 25.4 ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ประหยัด ตั้งใจเรียน ร้อยละ 22.0 ตั้งใจทำความดี ร้อยละ 21.4 ขณะที่ความคิดเห็นของผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหานุตรหลานของตนเสนอ ในแนวทางที่สำคัญคือ การให้เหตุผล การสอน การกำหนดกฎ ระเบียบ และการทำเป็นตัวอย่างที่ดี ความเห็นของครูแนะแนวต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักเรียนภายหลังอบรม 4 เดือน ในลักษณะที่ดีขึ้น ร้อยละ 91.7 ทั้งในกลุ่มที่ผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรมและไม่มาร่วมกิจกรรม ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนให้ความเห็นว่าผู้ปกครองให้ความสำคัญกับกิจกรรมของโรงเรียนน้อยมาก

รอชีตี ศรีรัตน์ (2554: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาโครงการวิจัย เรื่องประสิทธิภาพการบำบัดรักษา ผู้ติดยาเสพติดระบบสมัครใจและระบบบังคับบำบัดรักษาในศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดปัตตานี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติด ความคิดเห็นต่อการ ใช้ยาเสพติดและกระบวนการบำบัดของผู้เสพผู้ติดยาเสพติดในระบบสมัครใจและระบบบังคับบำบัดใน ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดปัตตานี ตลอดจนเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อกระบวนการบำบัดของ ผู้เสพผู้ติดยาเสพติดในศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดปัตตานี จำแนกตามประเภทการบำบัดรักษาและ อายุ รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการ ใช้ยาเสพติดกับทัศนคติต่อกระบวนการบำบัด ของผู้เสพผู้ติดยาเสพติดในศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดปัตตานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดระบบสมัครใจและระบบบังคับบำบัดรักษาในศูนย์บำบัดรักษา ยาเสพติดปัตตานี จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลการวิจัย เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติด ทัศนคติต่อการ ใช้ยาเสพติดและทัศนคติต่อ กระบวนการบำบัด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัยพบว่า ผู้เสพผู้ติดยาเสพติดใช้ยาเสพติดหลักเป็นประจำ คือ ยาบ้า รองลงมา กัญชา และเฮโรอีน ตามลำดับ ส่วนยาเสพติดรองที่ใช้ คือ ยาไอซ์และกระท่อม รองลงมาเป็นยาบ้าและ กัญชา ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการใช้ยาเสพติดโดยการสูบ/สูดควัน สำหรับสาเหตุของการใช้ยาครั้งแรก พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ยากลอง รองลงมา เพื่อนชักชวนและคลายเครียด/แก้ปัญหาชีวิตตามลำดับ โดย ผู้เสพผู้ติดยาเสพติดมีระยะเวลาใช้ยาเสพติดหลักนานเฉลี่ยประมาณ 5-10 ปี และปริมาณการใช้ ยาเสพติด ประมาณ 5 เม็ด หรือ 100 บาท/วัน ส่วนผลกระทบต่อนตนเอง พบว่าทำให้ร่างกายทรุดโทรม รองลงมา ทำให้ทรัพย์สินเสียหายและทำให้สุขภาพจิตแย่

สำหรับระดับความคิดเห็นต่อการ ใช้ยาเสพติดของผู้เสพผู้ติดยาเสพติดในระบบสมัครใจและ ระบบบังคับบำบัดในศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดปัตตานี โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความคิดเห็นต่อกระบวนการบำบัดของผู้เสพผู้ติดยาเสพติด โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางยกเว้นด้านระยะการฟื้นฟู สมรรถภาพมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ผู้เสพผู้ติดยาเสพติดในระบบสมัครใจและระบบบังคับบำบัดในศูนย์บำบัดรักษายาเสพติด ปัตตานี มีความคิดเห็นต่อกระบวนการบำบัด ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อกระบวนการบำบัดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นด้านระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ มีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่าง

กัน ส่วนผู้เสพผู้ติด ยาเสพติดที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อกระบวนการบำบัด ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยที่ผู้เสพผู้ติดยาเสพติดที่มีอายุมากกว่า 40 ปี มีความคิดเห็นต่อ กระบวนการบำบัดแตกต่างกับผู้เสพผู้ติดยาเสพติดที่มีอายุ 15-20 ปี ,21-30 ปี และ 31-40 ปี สำหรับ ทักษะการใช้ยาเสพติดกับทัศนคติต่อกระบวนการบำบัดของผู้เสพผู้ติดยาเสพติดในศูนย์บำบัด ยาเสพติดปัตตานี โดยภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์กัน (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .124) เมื่อ พิจารณารายด้าน พบว่าทัศนคติของการใช้ยาของผู้เสพผู้ติดยาเสพติดมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อ กระบวนการบำบัดด้านระยะการบำบัดด้วยยา ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

แอตทิเวิลและเกอร์สทิน (วรเดช จันทรศร. 2554; อ้างอิงจาก Paul Attewell; & Dean R. Gerstein. 1979: 311-327) ได้ทำการศึกษากรณีความล้มเหลวของการนํานโยบายการบำบัดผู้ติด ยาเสพติดไปปฏิบัติในประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อปี 1979 พบว่าความล้มเหลวของนโยบาย มีสาเหตุ หลักมาจากการที่รัฐบาลกลาง (Federal Government) ได้กำหนดตัวชี้วัดการประเมินผลสำเร็จของ โครงการ และการกำหนดข้อปฏิบัติเข้มงวดเพื่อให้หน่วยงานระดับท้องถิ่นปฏิบัติตามได้โดยตรง แต่เมื่อ ท้องถิ่นนำข้อมูลปฏิบัตินี้ไปใช้ พบว่าประสบความล้มเหลว รัฐบาลกลางได้ประกาศว่าถ้าโรงพยาบาล หรือคลินิก เอกชนใดให้ความร่วมมือในการรับผู้ติดยาเสพติดไปบำบัดจะให้เงินสนับสนุนโรงพยาบาล และคลินิกนั้น โดยรัฐได้กำหนดเกณฑ์ตัวชี้วัดความสำเร็จของการนํานโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติ ประกอบด้วยการวัดที่ปัจจัยนำเข้า (input) ของโครงการ คือ จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการหรือผู้ป่วยที่เข้า มารับการรักษาในสถานพยาบาลต่างๆ และวัดที่ผลผลิต (output) ซึ่งก็คือจำนวนของผู้ป่วยที่รักษา จนครบกระบวนการรักษาที่รัฐได้กำหนดไว้แล้ว ซึ่งหากสถานพยาบาลใดมีผลผลิตของโครงการดีก็จะ ถือว่าโครงการประสบความสำเร็จ การวัดผลสำเร็จของโครงการวิธีนี้ทำให้เกิดข้อผิดพลาดและเป็นผล ให้โครงการล้มเหลวในที่สุด เนื่องจากขาดการคำนึงถึงผลลัพธ์ (outcome) ของโครงการ ซึ่งก็คือการที่ ผู้ป่วยได้รับการรักษาจนหายขาดและสามารถกลับสู่สังคมไปใช้ชีวิตประจำวันได้นอกจากนี้ ตัวนโยบายเองก็มีความผิดพลาดเช่นกัน กล่าวคือการที่รัฐบาลกำหนดให้นำสารเมธาโดนมาใช้กับ คนใช้นั้น ได้รับการคัดค้านจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพราะเห็นว่าการใช้เมธาโดนเป็นประจำอาจทำให้ ผู้ป่วยเปลี่ยนจากการติดยาอื่นมาติดยาโดนแทน ทำให้ภายหลังรัฐต้องออกมาตรการในการ ตรวจสอบอย่างเข้มงวด เช่น มีการตรวจปัสสาวะของผู้ป่วยอย่างต่อเนื่องเพื่อลดการต่อต้าน จากภายนอก หากพบว่าผู้ป่วยกลับไปเสพยาอีกก็จะไล่ออกจากโครงการ ไม่ให้รับการรักษาอีก การกำหนดกฎระเบียบในการปฏิบัติงานอย่างเข้มงวดให้สถานพยาบาลทำให้เกิดความไม่พอใจต่อตัว ผู้ปฏิบัติงานเอง และตัวผู้ป่วยที่เห็นว่ามาตรการของรัฐบาลในด้านการลงโทษส่งผลเสียหายอย่างต่อ ตนเอง (negative penalty) ยิ่งไปกว่านั้นสถานพยาบาลหลายแห่งก็มุ่งเป้าหมายไปที่การหาเงินจาก

โครงการมากกว่าการรักษาผู้ป่วยให้หายขาด ทำให้เกิดการเบี่ยงเบนของเป้าหมายโครงการ (displacement of goal)

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี รูปแบบการประเมิน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นนั้น ผู้วิจัยได้พิจารณาและพบว่ารูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม หรือ โมเดลชิป (Stufflebeam's or CIPP Model) มีจุดเด่นหลายประการที่มีความเหมาะสมที่จะนำมาประยุกต์ใช้กับการประเมินโครงการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน กรณีศึกษา ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ เช่น รูปแบบการประเมินมีความง่ายในการทำ ความเข้าใจ การดำเนินการประเมินจะทำให้ทราบผลการประเมินครบถ้วนทุกขั้นตอน ตั้งแต่การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปเป็นข้อมูลให้กับผู้บริหารนำไปใช้ในการตัดสินใจในการปรับปรุงโครงการ ปรับปรุงพัฒนา ทำให้การดำเนินโครงการมีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทฤษฎีและโมเดลการประเมิน จึงได้เลือกประยุกต์ใช้แนวคิดการประเมินของสตัฟเฟิลบีม หรือ โมเดลชิป (Stufflebeam's or CIPP Model) ประเมินโครงการค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน กรณีศึกษา ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ในการประกอบการตัดสินใจการดำเนินการในโครงการ

1. ด้านบริบท หมายถึง วัตถุประสงค์ในการออกแบบหลักสูตร หลักทฤษฎีและกลวิธีที่ใช้ในการอบรมโครงการค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2559 (แผนบำบัดรักษายาเสพติด) ปัญหาและสภาพสังคมปัจจุบัน อันนำไปสู่ความจำเป็นของการดำเนินโครงการ

2. ด้านปัจจัยนำเข้า หมายถึง ความพร้อมของทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการนำมาใช้ในการดำเนินโครงการ ได้แก่ บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) กระบวนการจัดการ (Management) วัสดุอุปกรณ์ (Materials) สถานที่ ความรู้ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. ด้านกระบวนการ หมายถึง กลไกการดำเนินงานใน 2 ระดับ คือ

3.1 กลไกการดำเนินงาน ระดับอำนาจการ ได้แก่ การวางแผน, การจัดการการอำนาจ, การประสานงาน และการติดตามผล

3.2 กลไกการดำเนินงาน ระดับปฏิบัติการ ได้แก่ การกำหนดกิจกรรม, การกำหนดวิทยากร และการจัดสรรเวลาในการจัดกิจกรรม

4. ด้านผลผลิต หมายถึง ผลที่ได้รับจากการดำเนินการฝึกอบรมของวิทยากรค่าย และผลที่ได้รับจากการฝึกอบรม ของผู้เข้ารับการอบรม (ผู้ผ่านการบำบัดรักษายาเสพติด) ซึ่งกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงได้ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน กรณีศึกษา ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อให้งานวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จึงได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยที่มีขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิที่กำหนดแนวทางในการดำเนินการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน ผู้วิจัยจะใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยกำหนดคุณลักษณะของประชากรที่ต้องการศึกษา จึงใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 4 คน สำหรับการให้สัมภาษณ์ คือ

- (1) ที่ปรึกษาการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
- (2) ที่ปรึกษาสำนักงาน ป.ป.ส./ผู้อำนวยการค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน จังหวัดนครสวรรค์
- (3) ผู้อำนวยการสำนักยุทธศาสตร์ สำนักงาน ป.ป.ส.
- (4) ผู้อำนวยการส่วนประสานงานบำบัดรักษายาเสพติดสำนักพัฒนาการป้องกันและ

แก้ไขปัญหายาเสพติด

2. กลุ่มผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน ผู้วิจัยจะใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยกำหนดคุณลักษณะของประชากรที่ต้องการศึกษาจึงใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 6 คน สำหรับการให้สัมภาษณ์ ได้แก่

- (1) ระดับอำนาจการ จำนวน 2 คน

- ศูนย์อำนาจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดนครสวรรค์

ผู้แทน คือ รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์/รอง ผอ.ศอ.ปส.จ.นว.

ผู้แทน คือ ผู้ช่วยป้องกันจังหวัดนครสวรรค์

(2) ระดับปฏิบัติการ จำนวน 3 คน

- ผู้อำนวยการค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน จังหวัดนครสวรรค์
- วิทยากรค่าย จำนวน 2 คน

3. กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน ผู้วิจัยจะใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยกัน 2 วิธี คือ

(1) การสำรวจข้อมูลจากผู้รับการฝึกอบรมโดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) ผู้วิจัยได้คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างและคัดเลือกตัวอย่างที่ศึกษา โดยการสุ่มเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรมค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน เนื่องจากทราบตัวเลขขนาดประชากรที่แน่นอน จึงคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane ซึ่งกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนที่ร้อยละ 5

สูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง

$$n = \frac{N}{(1 + Ne^2)}$$

โดย n คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N คือ จำนวนประชากรทั้งหมด

e คือ ความน่าจะเป็นของความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ = 0.05

แทนค่า

$$n = \frac{200}{(1 + 200 \times (0.05)^2)}$$

$$= \frac{200}{1.50}$$

$$n = 133.33 \approx 133 \text{ คน}$$

ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ จำนวนทั้งสิ้น 133 คน

(2) ผู้วิจัยจะใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยกำหนดคุณลักษณะของประชากรที่ต้องการศึกษา จึงใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 6 คน สำหรับการให้สัมภาษณ์

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา และมีวิธีการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary research) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ เป็นวิธีการศึกษาค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไป โดยการรวบรวมเอกสารซึ่งเป็นข้อมูลที่มีการบันทึกไว้แล้วโดยผู้อื่น ได้แก่

(1) หนังสือทั่วไป ได้แก่ ตำรา คู่มือ เอกสารประกอบการบรรยาย รวมถึงเอกสารทางวิชาการ วารสาร สิ่งพิมพ์

(2) งานวิจัยวิทยานิพนธ์ เป็นงานที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้าในเรื่องนั้นๆ อย่างละเอียด

(3) เอกสารของทางราชการ เป็นเอกสารที่ส่วนราชการจัดขึ้นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงาน เช่น นโยบาย กฎ ระเบียบ พระราชบัญญัติ คู่มือปฏิบัติงาน ประกาศ คำสั่งที่เกี่ยวข้อง

2. การวิจัยภาคสนาม (Field research) ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็น ทศนคติ และข้อมูลทางด้านคุณภาพ การเก็บข้อมูลภาคสนาม เป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด โดยวิธีที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 วิธี คือ

(1) การสังเกต (observation) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participative Observation) เป็นการสังเกตการณ์ที่ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น และจดบันทึกสิ่งที่ได้จากการสังเกตปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น

(2) การสัมภาษณ์ (interview) โดยผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal interview) โดยมีคำถามและข้อกำหนดตายตัว เป็นการซักถามเพื่อให้ทราบถึงวิธีการ กระบวนการ ขั้นตอน และปัญหาอุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะ โดยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ดังนี้

(2.1) กลุ่มผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิที่กำหนดแนวทางในการดำเนินการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน

(2.2) กลุ่มผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน ในพื้นที่ แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับอำนวยการ และระดับปฏิบัติการ

(2.3) กลุ่มผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากรค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน จังหวัดนครสวรรค์

3. การใช้แบบสอบถาม (questionnaire) ผู้วิจัยจะใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยกัน 2 วิธี คือ

(1) การสำรวจข้อมูลจากผู้รับการฝึกอบรมโดยการใช้แบบสอบถาม (questionnaire) ซึ่งขนาดตัวอย่าง (Sample size) ผู้วิจัยใช้สูตรของทาโร ยามาเน (Taro Yamane)

(2) การสัมภาษณ์ (interview) โดยผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal interview) โดยมีคำถามและข้อกำหนดตายตัว เป็นการซักถามเพื่อให้ทราบถึงผลที่ได้รับจากการฝึกอบรม และความคิดเห็นที่มีต่อค่ายฯ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ จะใช้แบบสอบถามกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม ข้าราชการแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ ส่วนบทสัมภาษณ์เชิงลึกจะใช้กับกลุ่มผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 คน ผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน จำนวน 5 คน

การสัมภาษณ์ การวิจัยครั้งนี้จะใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยผู้วิจัยจะจัดเตรียมประเด็นคำถามอย่างกว้างๆ ในลักษณะปลายเปิด โดยไม่มีการเรียงคำถามที่แน่นอนตายตัว ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมและสถานการณ์ขณะสัมภาษณ์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะให้อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมของคำถาม ดังกล่าว

แบบสอบถาม ในกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินครั้งนี้ ได้ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากกระบวนการศึกษาหาความรู้จากข้อมูลเอกสารต่างๆ ซึ่งใช้ลักษณะคำถามปลายปิด โดยจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการจัดค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 6 ข้อ และความรู้ที่ได้รับจากการอบรมค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 4 ข้อ เป็นลักษณะของคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 3 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกคำตอบ ดังนี้

3 หมายถึง มาก

2 หมายถึง ปานกลาง

1 หมายถึง น้อย

การแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยใช้เกณฑ์การแปลความหมายแบ่งออกเป็น 3 ระดับดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.34 - 3.00 หมายถึง มาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.68 - 2.33 หมายถึง ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.67 หมายถึง น้อย

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

1. ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี และรายงานผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องจากกรอบ แนวคิด หลักการ เพื่อนำมากำหนดจุดหมายและวางแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาและปรับปรุงมาจากเบญจมาศ แก้วประดิษฐ์ (2551) เพื่อใช้สอบถามกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมค้ายศุขชัยวัฒน์แผ่นดิน จังหวัดนครสวรรค์
3. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามที่พัฒนาและปรับปรุงไปขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรับปรุงคำถามให้เหมาะสมและครอบคลุมเนื้อหาโดยผลการหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม หรือค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ได้ค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามเท่ากับ 1.00 ซึ่งหมายถึงจุดประสงค์ที่วัดนั้นครอบคลุมตามเนื้อหา ดังนั้นแบบสอบถามสามารถนำไปใช้ได้ และผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อให้เกิดความมั่นใจจากการนำเครื่องมือไปใช้ ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามหลังจากการรวบรวมข้อมูลครบตามตัวอย่างที่กำหนด โดยผลของค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ .902 ซึ่งอยู่ในระดับที่เชื่อมั่นได้
4. นำแบบสอบถามไปดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความร่วมมือจากกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมค้ายศุขชัยวัฒน์แผ่นดิน จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 133 ตัวอย่าง
2. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ และดำเนินการจัดทำตามขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปลงรหัสและบันทึกลงในคอมพิวเตอร์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ และจะใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ โดยนำข้อมูลจากเครื่องมือจัดเก็บข้อมูลที่ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ แล้วนำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการสถิติ เพื่อหาค่าต่าง ๆ ของข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการจัดค้ายศุขชัยวัฒน์แผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ และข้อมูลเกี่ยวกับ ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมค้ายศุขชัยวัฒน์แผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ ใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (standard deviation)

ตาราง 2 แนวทางการดำเนินการเก็บข้อมูล โดยใช้ CIPP Model

ประเด็นในการประเมิน	ข้อมูล	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
1. บริบท (Context)	การออกแบบหลักสูตร • วัตถุประสงค์ในการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน	ผู้บริหาร ป.ป.ส. ผู้ทรงคุณวุฒิ	การสัมภาษณ์ (interview)
	• แนวคิด/ทฤษฎีการออกแบบหลักสูตรค่ายฯ	เอกสาร งานวิชาการ	การวิจัยเอกสาร (Documentary research)
2. ปัจจัยนำเข้า (Input)	ความพร้อมของทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการนำมาใช้ในการดำเนินโครงการ ได้แก่ บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) กระบวนการจัดการ (Management) วัสดุอุปกรณ์ (Materials) สถานที่ ความรู้ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ผู้บริหาร ป.ป.ส. ศอ.ปส.จ.	การสัมภาษณ์ (interview)
3. กระบวนการ (Process)	กลไกการดำเนินโครงการ ระดับอำนวยการ • การวางแผน • การจัดการ • การอำนวยการ • การประสานงาน • การติดตามผล	ศอ.ปส.จ.	การสัมภาษณ์ (interview)
	กลไกการดำเนินโครงการ ระดับปฏิบัติการ • การกำหนดกิจกรรม • การกำหนดวิทยากร • การจัดสรรเวลาในการจัดกิจกรรม	ผอ.ค่ายฯ วิทยากรค่ายฯ	การสัมภาษณ์ (interview) การสังเกต (observation)
4. ผลผลิต (Product)	• ผลจากการดำเนินการฝึกอบรมของวิทยากร - ความคิดเห็นที่มีต่อค่ายฯ	วิทยากรค่ายฯ	การสัมภาษณ์ (interview)
	• ผลจากการฝึกอบรม ของผู้เข้ารับการอบรม - ความคิดเห็นที่มีต่อค่ายฯ	ผู้เข้ารับ การอบรม	แบบสอบถาม (questionnaire) การสัมภาษณ์ (interview) การสังเกต (observation)

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน กรณีศึกษา ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและนำเสนอผลการศึกษา ใน 4 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 บริบท ได้แก่ วัตถุประสงค์ในการออกแบบหลักสูตร หลักทฤษฎีและกลวิธีที่ใช้ในการอบรมโครงการค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2559 (แผนบำบัดรักษายาเสพติด) ปัญหาและสภาพสังคมปัจจุบัน อันนำไปสู่ความจำเป็นของการดำเนินโครงการ

ด้านที่ 2 ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ความพร้อมของทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการนำมาใช้ในการดำเนินโครงการ ได้แก่ บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) กระบวนการจัดการ (Management) วัสดุอุปกรณ์ (Materials) สถานที่ ความรู้ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ด้านที่ 3 กระบวนการ ได้แก่ กลไกการดำเนินงานใน 2 ระดับ คือ

1. กลไกการดำเนินงาน ระดับอำนวยการ ได้แก่ การวางแผน, การจัดการ, การอำนวยการ, การประสานงาน และการติดตามผล
2. กลไกการดำเนินงาน ระดับปฏิบัติการ ได้แก่ การกำหนดกิจกรรม, การกำหนดวิทยากร และการจัดสรรเวลาในการจัดกิจกรรม

ด้านที่ 4 ผลผลิต ได้แก่ ผลที่ได้รับจากการดำเนินการฝึกอบรมของวิทยากรค่าย และผลที่ได้รับจากการฝึกอบรม ของผู้เข้ารับการอบรม (ผู้ผ่านการบำบัดรักษายาเสพติด)

บริบท (Context)

วัตถุประสงค์ในการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน

ในการกำหนดหลักสูตรค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ ได้มีการกำหนด วัตถุประสงค์หลัก 4 ประการ ดังนี้

1. เพื่อช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ผ่านการบำบัดรักษายาเสพติดปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายรัฐบาล คือ เพื่อให้การดำเนินการจัดทำค่ายฯ เป็นไปตามยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งเป็นโยบายเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยการนำผู้เสพยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟู ผู้เสพยาเสพติด

ในระบบสมัครใจ รูปแบบค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน และให้ความช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูให้สามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมอย่างปกติ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและเป็นการคืนคนดีกลับสู่สังคม

2. เพื่อแก้ไขปัญหาผู้เสพยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ ภายใต้การบำบัดฟื้นฟูในรูปแบบค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมฯ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดในเรื่องของการฝึกทักษะอาชีพ คือ ในการฝึกอบรม ได้มีการพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับสภาพชุมชน มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นขวัญให้กับครอบครัว สังคมและเป็นการกำลังในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

3. เพื่อให้ผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด เกิดแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างเหมาะสม คือ การปรับเปลี่ยนกระบวนการความคิด ทศนคติ ค่านิยม ตลอดจนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้แสดงออกมาได้อย่างเหมาะสม โดยได้รับการดูแลทั้งด้านสุขภาพ ด้านจิตใจและสร้างแรงจูงใจให้เกิดการยอมรับในการที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเชิงลบ สร้างพฤติกรรมเชิงบวก การควบคุมตนเองสามารถพัฒนาตนเองให้มีทักษะทางสังคมและปรับตัวเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมและมีแรงกระตุ้นให้ขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายในการดำเนินชีวิตที่วางไว้

4. เพื่อให้ผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด มีทักษะและสามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า คือ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับการฟื้นฟูสภาพร่างกายและสภาพจิตใจให้เข้มแข็ง สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข มีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยการทำหน้าที่พลเมืองดีเป็นประโยชน์ต่อสังคม

จากการศึกษาพบว่า วัตถุประสงค์ในการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาผู้เสพผู้ติดยาเสพติด ที่ปรากฏในแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติด ปี 2559 โดยเฉพาะแผนบำบัดรักษายาเสพติด ซึ่งค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินเป็นรูปแบบหนึ่งของการแก้ไขปัญหาผู้เสพยาเสพติดระบบสมัครใจในรูปแบบค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ยึดหลักผู้เสพ คือ ผู้ป่วย ที่ต้องได้รับการบำบัดรักษาให้กลับมาเป็นคนดีของสังคม พร้อมทั้งมีกลไกติดตามการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ

แต่มีข้อสังเกตในการศึกษาพบว่า ในเรื่องของการกำหนดนโยบายด้านบำบัดรักษายาเสพติด และการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในภาพรวม พบว่ายังมีความไม่สอดคล้องกับปัญหาและสภาพสังคมปัจจุบัน อันนำไปสู่ความจำเป็นของการดำเนินโครงการ เนื่องจากข้อมูลประกอบในการกำหนดนโยบายยังมีค่อนข้างน้อย ซึ่งข้อมูลส่วนใหญ่ในการกำหนดนโยบายได้มาจากระบบรายงานระบบติดตามและเฝ้าระวังปัญหาเสพยาเสพติด (ระบบ บสต.) ซึ่งในระบบนี้ยังไม่ชี้ให้เห็นในสถานะปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริงได้ ทำให้การกำหนดนโยบายอาจจะไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงมากดังความเห็นของ ปะภาสี คัยนันท์ ที่ว่า

“ ข้อมูลประกอบในการกำหนดนโยบายค่อนข้างน้อย ข้อมูลในส่วนของกำหนดยุทธศาสตร์ส่วนใหญ่เราจะได้จากกระบวน บสต. ซึ่งในส่วนนี้มันยังไม่ชี้ให้เห็นในสถานะปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริงได้ มันเลยทำให้ในการกำหนดนี้อาจจะไม่สอดคล้องนัก เพราะว่าเราจะเห็นแบบบางที่เราไม่รู้หรือว่าสัดส่วนของผู้ใช้ยาเสพติดในแต่ละจังหวัดมีเท่าไร เรายังไม่สามารถทราบถึงลักษณะของยาที่ใช้ ปัจจัยในการใช้หรือปัจจัยในการเข้ารับการรักษา เรายังไม่มีข้อมูลเท่าไร ซึ่งมันอาจจะทำให้ผลของการกำหนดนโยบายนี้ไม่ตรงมากนัก เพราะเรารู้แค่ภาพรวมของประเทศก็อาจจะไม่ตรงกับกรอบ มากนัก แต่ส่วนหนึ่งของการกำหนดนโยบายเรามาจากทิศทางของการแก้ไขปัญหาเสพติดโดย มองว่า ผู้เสพคือผู้ป่วย ในส่วนนี้ก็พยายามที่จะกำหนดแนวนโยบายแล้วก็ยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับความคิดเห็นแต่โดยเรื่องของการชี้ชัดลงไปอาจจะทำได้ ไม่นัก ”

ในมุมมองของผู้ทรงคุณวุฒิและเป็นผู้ที่ดูแลในเรื่องการกำหนดนโยบายก็มองว่าการกำหนดนโยบายมีความเหมาะสม แต่มีข้อจำกัดในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ดังความเห็นของ ธนากร คัยนันท์ “ คือนโยบายมันสอดคล้อง แต่การปฏิบัติอาจจะไม่สอดคล้อง เนื่องด้วยข้อจำกัดทางด้านบุคลากรอันหนึ่ง อันที่สองก็คือสถานสถานที่รองรับ อันที่สาม ก็คือ ตัวมาตรฐานการบำบัดในแต่ละของหน่วยงานที่ดำเนินการ ”

อย่างไรก็ดี เป้าหมายที่แท้จริงของผู้ที่ออกแบบค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน มีความคาดหวังต่อผู้เข้ารับการบำบัดใน 3 เรื่อง ได้แก่

1. ให้ผู้บำบัดรู้สถานภาพของตนเอง
2. ให้ผู้บำบัดเรียนรู้ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
3. ให้ผู้บำบัดยอมรับเงื่อนไขของรัฐที่มีต่อผู้เสพ

ดังความเห็นของ วิตถวัลย์ สุนทรจิต ผู้บริหารและผู้ริเริ่มต้นแนวคิดค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินที่ว่า

“ ค่ายศูนย์ขวัญที่ ดร.สุวัฒน์ ออกแบบมานั้น มันเป็นเหมือนค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หลักการไม่ได้ต้องการที่จะจำแนกแยกแยะคน เพื่อให้ชัดเจน เพราะว่าในข้อเท็จจริงเราไม่สามารถเอาคนที่เราจำแนกไปได้รับการที่เหมาะสมได้ เพราะบริการของรัฐจัดไม่เพียงพอ แต่ว่าเราต้องการให้คนกลุ่มนี้เข้ามาเพื่อที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตัวเอง มาเรียนรู้ตัวเอง เกิดสภาพที่ให้ความร่วมมือ แล้วก็ไว้วางใจหน่วยงานภาครัฐ ”

แนวคิด/ทฤษฎีการออกแบบหลักสูตรค่ายฯ

จุดเริ่มต้นของแนวคิดในการออกแบบค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน เกิดจากที่ผู้ออกแบบค่ายฯ ได้เห็นผู้ผ่านการบำบัดสามารถเลิกใช้ยาเสพติดได้ด้วยตนเอง โดยพบว่าปัจจัยที่สำคัญ คือ ความต้องการกลับมาใช้ชีวิตได้ตามปกติร่วมกับสังคม และได้รับการคำแนะนำจากคนที่น่าเคารพและเชื่อถือ

เป็นสิ่งที่สามารถจูงใจให้เกิดความมุ่งมั่นในการเลิกยาเสพติดได้อย่างจริงจังดังคำบอกเล่าของ สุวัฒน์ โชคสุวัฒนสกุล ที่ว่า

“ คนที่ชักจูงเค้าก็บอกเลิกเถอะ เค้าศรัทธาขึ้นมาก็บอกเลิกเถอะ ตายเป็นตาย ปรากฏว่าไฉนนี่ คือแนวคิด ตื่นน้ำ 5 วันไม่ทำอะไรเลยแล้วก็ฟื้นได้ ผมก็คิดเอาหลักนี้ขึ้นมา ไม่ต้องไปเอาทฤษฎีไหน ถ้าจะจับไปเป็น ทฤษฎีนะ ชิกมัน พรอยด์ หรืออะไรก็ได้ทั้งนั้นแหละ แต่ศรัทธานี้ตัวสำคัญศรัทธาในตัวเอง คนที่แนะนำเค้า ต้องศรัทธา ถ้าเค้าไม่ศรัทธาเรา เค้าก็ไม่ฟัง เค้าก็ไม่เลื่อมใสที่จะหยุด ”

ซึ่งสอดคล้องกับ วิตถวัลย์ สุนทรขจิต ที่ว่า

“ เพราะฉะนั้นสิ่งที่มันสอนเรา คือมันเป็นเรื่องของจิตวิทยาของกลุ่ม ซึ่งคนกลุ่มนี้ต้องการยอมรับต้องการ ความมีศักดิ์ศรี ถ้าเราปฏิบัติกับเขาเหมือนกับเขาเป็นคนที่ไม่มีความมั่นใจ ไม่มีศักดิ์ศรี มันก็ได้แต่ตัวแต่ไม่ได้ใจ การกระทำของเขา ที่แสดงออกมาคือทำให้มันจบจบไป เพราะฉะนั้นนี่คือสิ่งที่ต้องเรียนรู้จากการกระทำ ไม่ใช่เรียนรู้จากทฤษฎี เพราะมันเรียนไม่ได้ที่ทฤษฎี อ่านไปแล้วไปเจอของจริงคุณก็ไม่เข้าใจ ”

ทั้งนี้ ในการออกแบบหลักสูตรค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินนี้ ผู้ออกแบบได้ยึดหลักทฤษฎีและ กลวิธีที่ใช้ในการอบรม 6 ส่วนสำคัญ ได้แก่

1. ยึดหลักการสร้างศรัทธา นำปัญญา
2. การประยุกต์ใช้ความรู้ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง (Apply Science)
3. เน้นหลักการสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (MI : Motivation interviewing)
4. ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child center) ใช้หลักจิตวิทยามวลชนในการโน้มน้าว

การเปลี่ยนแปลงจิตใจให้มีคุณธรรม จริยธรรม โดยการเสริมทักษะการเรียนรู้เพื่อดูแลตนเองและผู้อื่น ได้ การแสดงการเคารพอาวูโส การมอบน้อมถ่อมตน การแสดงความเป็นสุภาพบุรุษ การเสียสละความ กตัญญูต่อแผ่นดิน

5. ใช้หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติ (PL, AL)
6. การระดมสมองเพื่อการเรียนรู้แบบกลุ่มและการทำงานเป็นทีม (Brain storming, TEAM)

อย่างไรก็ดี พบว่ากลุ่มที่เข้ารับการอบรมมีความแตกต่าง ด้านพฤติกรรม อายุ เพศ การศึกษา และความเป็นอยู่ต่างๆ จึงต้องใช้เทคนิควิธีการอบรมในการนำเข้าสู่บทเรียน และสรุป กิจกรรมง่ายๆ ไม่สลับซับซ้อน นำกิจกรรมที่ผู้เข้ารับการอบรมสนใจและเป็นประโยชน์แก่ผู้เข้ารับการอบรมมาปรับใช้ ต้องมีการประชุมวิทยากรเพื่อปรับกิจกรรมตามสถานการณ์ ที่เกิดขึ้นตามความเหมาะสม

นอกจากนี้ ได้มีการกำหนดกฎข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันของค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน ระหว่างวิทยากร และครูปกครองปฏิบัติต่อผู้เข้ารับการอบรมฯ 5 ข้อ คือ ไม่ตัดผม ไม่ทำโทษ ห้ามทะเลาะกัน ให้เกียรติผู้หญิง และรับประทานอาหารหลังผู้เข้ารับการอบรม โดยกฎ 5 ข้อที่ได้กำหนดขึ้นนี้ ล้วนแล้วแต่กำหนดขึ้นมาให้มีอิทธิพลต่อจิตใจของผู้อบรมที่จะทำให้เกิดขวัญและพลังใจ ในการต่อสู้และเป็นแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการเลิกยาเสพติดนั่นเอง โดยหลักสูตร การจัดค่ายแบ่งการอบรมออกเป็น 3 หมวด ได้แก่ หมวดสร้างอุดมการณ์ หมวดสร้างความสัมพันธ์ และหมวดสร้างคุณค่า โดยให้ผู้เข้าค่ายได้เรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning - PL) ตลอด การอบรม

จากการศึกษา พบว่าหน่วยงานนโยบายมีความเห็นที่สอดคล้องกันที่ว่า ศูนย์ขวัญแผ่นดินเป็น รูปแบบหนึ่งในการแก้ไขปัญหาผู้เสพยาเสพติด ในรูปแบบค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ความช่วยเหลือ ผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูและสามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมอย่างปกติ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและเป็นการ คืนคนดีกลับสู่สังคม

อย่างไรก็ตามในอีกมุมมองหนึ่ง พบว่าเพื่อให้การนำผู้เสพยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการบำบัด ที่มีมาตรฐานและมีความเหมาะสมกับผู้เสพยาเสพติด การบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติดในระบบสมัครใจ ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินนั้นเหมาะสมกับสภาพของกลุ่มผู้เสพเท่านั้น ดังความเห็นของ ปะภาสีย์ คัยนันท์ ที่ว่า

“ ในส่วนของการจัดทำค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเนี่ย เรายกมองว่า ผู้เสพยาคือผู้ป่วย มันก็จะเป็นอีกรูปแบบหนึ่ง ของการบำบัดรักษาที่เป็นค่ายอาจจะรูปแบบหนึ่งที่ช่วยแบ่งเบาภารกิจของโรงพยาบาล แต่ว่าในส่วน ค่ายเมื่อไม่ได้อยู่ในความดูแลของหมอหรือสาธารณสุขตลอดเวลา อาจจะต้องเหมาะสมกับสภาพของกลุ่ม ผู้เสพเท่านั้นที่ไม่ได้มีอาการติดยาแรงหรืออะไรก็จะประมาณนี้ ...เราก็คิดว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการบำบัด ที่มีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหา โดยปกติถ้าผู้ปฏิบัติการค่ายมองว่า ผู้เสพยาคือผู้ป่วย หรือคิดว่่าที่จะให้ออกาส เขาในการดูแลตัวเองแล้วกลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติสุขอย่างนี้ก็สอดคล้องค่ายศูนย์ขวัญก็สอดคล้องกับ บริบทนั้นมองผู้ป่วยเหมือนลูกหลานที่ให้ออกาสเขาในการกลับตัวเป็นคนดี ”

ทั้งนี้ การบำบัดรักษาในรูปแบบค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินมีการดำเนินการทุกจังหวัด ทั่วประเทศ ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการจัดทำค่ายฯ ตามรูปแบบที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2559 โดยพบว่ามีลักษณะแตกต่างจากค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัด นครสวรรค์ เพราะมีข้อจำกัดในเรื่องอายุของผู้เข้าบำบัด โดยกำหนดไว้ที่ช่วงอายุ 18 - 35 ปี ทำให้ไม่สามารถรองรับผู้เสพยาเสพติดที่มีในกลุ่มอายุนอกเหนือจากที่กำหนด ส่งผลให้ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องแบบ ค่ายยังคงเชื่อมั่นในรูปแบบค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์มากกว่า และมีความคาดหวังว่า

ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินในจังหวัดอื่นๆ ควรมีการดำเนินการรูปแบบเดียวกับค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน จังหวัดนครสวรรค์ ดังความเห็นของ วิฑิตวัลย์ สุทธขจิต ที่ว่า

“ ตอนนี้มันมีอยู่ 2 แนวคือ แนวศูนย์ขวัญฝ่ายปกครอง กับศูนย์ขวัญที่นครสวรรค์ที่มันแตกต่างกันค่อนข้างชัดเจน ซึ่งศูนย์ขวัญของดร.สุวัฒน์ ไม่ได้เอามาไว้รองรับเด็กหรือคนแก่ให้เป็นการให้โอกาสมากกว่า แต่ว่าไม่ได้เจตนาเปิดรับตรงนั้น แต่ถ้ารัฐมีปัญหาหรือศักยภาพที่จะรับเด็กต่ำกว่า 18 ไปดูแลคนที่สูงกว่า 35 ไปดูแลได้ก็โอเค ต้องมาคุยกันในอีกบริบทหนึ่ง ...ทำอย่างไรให้ศูนย์ขวัญต้นแบบของ ดร.สุวัฒน์ เป็นเรื่องของการทำงานศูนย์ขวัญของประเทศและทุกหน่วยงานทุกจังหวัดใช้มาตรฐานเดียวกันหมด วิธีการเดียวกันหมดขั้นตอนเดียวกันหมดเพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและประสิทธิผลในการทำงาน ”

ปัจจัยนำเข้า (Input)

เมื่อประเมินความพร้อมของทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการนำมาใช้ในการดำเนินโครงการ ทั้งในส่วนของบุคลากร งบประมาณ กระบวนการจัดการ วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ ความรู้ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีผลการประเมิน ดังนี้

บุคลากร (Man)

ในการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ พบว่ามีบุคลากรที่เกี่ยวข้องใน 3 ส่วน ดังนี้

1. ผู้บริหารในพื้นที่ที่ทำหน้าที่ฝ่ายอำนวยการ ซึ่งพบว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์ และหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญของปัญหายาเสพติด และให้การสนับสนุนการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลโดยเฉพาะการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งมีการกำชับ/สั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมมือในการดำเนินงานอย่างจริงจังต่อเนื่อง

2. ผู้อำนวยการศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งพบว่าเป็นผู้มีศักยภาพ มีประสบการณ์และทักษะเฉพาะในการทำงานในรูปแบบนี้มาเป็นเวลานานกว่า 16 ปี จึงมีความสามารถในการบริหารจัดการทั้งการบริหารทรัพยากรมนุษย์ การบริหารงบประมาณ การใช้หลักทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน และประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีในรูปแบบต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนผู้เข้าอบรม (Apply Science) และการเลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์ และได้ผลสัมฤทธิ์สูงสุดและสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในการอบรมอย่างเบ็ดเสร็จได้เป็นอย่างดี และเป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วน ดังความเห็นของประทีป ศิลปเทศ ที่ว่า

“ ที่มันสำเร็จได้ก็เพราะว่าเรามี ดร.สุวัฒน์ ที่เป็นคีย์แมนสำคัญที่ทำให้การขับเคลื่อนกระบวนการขับเคลื่อนเป็นไปตามวิธีการรวมทั้งรายละเอียดปลีกย่อยต่างๆ ท่านดร.สุวัฒน์ จะเป็นคนจัดการรวมทั้งหมด ทั้งผู้รับการอบรมและวิทยากรด้วยกัน รวมทั้งการประสานงานกับส่วนกลางการประสานงานกับผู้หลักผู้ใหญ่

ท่านสามารถประสานได้เพราะท่านเป็นอดีตผู้ว่าราชการจังหวัด แม้แต่ท่านแม่ทัพท่านก็สามารถคุยได้ก็จะทำให้ทุกอย่างมันสมูทได้แล้วอีกอย่างทีมงานเราถือว่าเป็นทีมงานมืออาชีพและมีมือโปร ทำให้สามารถทำงานขับเคลื่อนไปได้อย่างเรียบร้อยก็จะเป็นปัจจัยสำคัญ ”

3. ผู้ปฏิบัติงานในศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ วิทยากร ครูฝึก ครูพี่เลี้ยง ซึ่งพบว่าบุคลากรส่วนใหญ่มีความมุ่งมั่นทำงาน เสียสละ อดทน มีจิตอาสาและให้การยอมรับแนวคิดการทำงานของผู้อำนวยการศูนย์ฯ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งในการดำเนินการจัดทำค่ายฯ ต้องให้ความสำคัญในรูปแบบการทำงานแบบกองกำลังร่วม ซึ่งพบว่าหน่วยงานที่เป็นต้นสังกัดของวิทยากร ได้ให้การสนับสนุนการทำงานของวิทยากร โดยให้วิทยากรจากหน่วยงานต้นสังกัดมาปฏิบัติหน้าที่ประจำตลอดช่วงการจัดอบรม โดยอยู่ภายใต้การบริหารสั่งการของผู้อำนวยการศูนย์ขวัญแผ่นดินในการใช้อำนาจสั่งการเบ็ดเสร็จในการจัดทำกระบวนการศูนย์ขวัญแผ่นดิน

งบประมาณ (Money)

ในการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ ใช้การจัดตั้งงบประมาณและขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหลายแหล่งงบประมาณเพื่อไปใช้ในการดำเนินงาน เช่น งบที่ได้รับจัดสรรจากสำนักงาน ป.ป.ส. (งบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2560) งบพัฒนาจังหวัดตามโครงการปฏิบัติการเชิงรุกเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด/การจัดระเบียบสังคม ฯลฯ และบริหารการใช้งบประมาณ มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งงบประมาณหลักมุ่งเน้นให้ถึงผู้เข้ารับการอบรมเป็นครั้งแรก นอกจากนี้ยังพบว่า สำนักงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือสนับสนุนงบประมาณในด้านต่างๆ เช่น สำนักงาน ปปส. ภาค 6 ได้ให้ความสำคัญกับงานศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติม ดังตัวอย่างความเห็นของวิทยากรที่ว่า “ จากการที่เข้ามาคลุกคลีในค่ายตลอด 2 ปี ความพร้อมในเรื่องของการสนับสนุนของทางผู้บริหารผู้บริหารระดับสูง อันนี้ให้การยอมรับว่าเขาให้การสนับสนุนเต็มที่ในเรื่องของงบประมาณซึ่งมีการสนับสนุนมาตลอดตั้งแต่ปีแรกที่ดำเนินการ ”

กระบวนการจัดการ (Management)

การจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ใช้ การบริหารจัดการแบบพหุภาคี เป็นการให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือต่อผู้เข้ารับการอบรม มีส่วนร่วม ในการดำเนินการ ทั้งก่อน (การค้นหา) ระหว่าง (ช่วงการอบรม) และหลัง (ช่วงการติดตามหลังอบรม) โดยมีการบูรณาการเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งปกครอง ตำรวจ สาธารณสุข ทหาร

จัดหางาน สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ คุณประพฤติ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ฯลฯ ซึ่งมีการทำงานเป็นทีม โดยจัดประชุมคณะวิทยากร กันทุกวัน เพื่อวิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อบกพร่อง ปัญหา/อุปสรรค ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน และนำมาแก้ไข ปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ยังพบว่ามีกระบวนการการดำเนินการในแต่ละขั้นต้น ทั้งการค้นหา/ คัดกรอง นำผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดในระบบสมัครใจ (ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์) โดยเป็นการร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ได้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทั้งจากฝ่าย ปกครอง, ตำรวจ, สาธารณสุข, กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, อาสาสมัคร สาธารณสุข, อาสาสมัครคุมประพฤติและการเชิญชวนของผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดที่ผ่านการบำบัดไปแล้ว และภายหลังจากผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดผ่านการบำบัดไปแล้ว ได้มอบหมายให้ ศป.ปส.อ. กำหนด แผนการติดตามให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง

อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนจากสำนักงาน ป.ป.ส. ทั้งในด้านงบประมาณแล้ว และ ยังสนับสนุนให้เกิดการดำเนินงานที่เป็นมาตรฐานขึ้น ซึ่งได้ดำเนินการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ที่ทำงานค่าย และสิ่งที สำนักงาน ป.ป.ส. กำลังดำเนินการอยู่ คือ การสนับสนุนในเรื่องการบริหารจัดการเอกสาร โดยได้มีการทำข้อตกลงกับกระทรวงการคลังในเรื่องระเบียบต่างๆ เพื่อความสะดวกและคล่องตัว ในการดำเนินการด้านเอกสาร

วัสดุอุปกรณ์ (Materials)

ในการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์เป็นไปตามระเบียบตามระเบียบของทางราชการ โดยพบว่า ในการดำเนินการของค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์มีวัสดุอุปกรณ์ ที่เพียงพอและสอดคล้องกับความต้องการของวิทยากรในการจัดทำแต่ละกิจกรรมที่กำหนดไว้ ตามหลักสูตร ดังความเห็นของวิทยากรที่ว่า

“ ในเรื่องของวัสดุอุปกรณ์ถ้าเราเห็นในการที่มาทำค่ายจะมีอุปกรณ์พร้อมมากไม่มีขาดตกบกพร่อง แม้แต่เรื่องราวของการดูแลเด็กในค่ายอาหาร 6 มื้อหาได้ยากที่จะอุดมสมบูรณ์ และเด็กยอมรับว่ามันอร่อยมากและมีจำนวนปริมาณเพียงพอค่อนข้างมีคุณภาพ ...จากการที่เราต้องไปกินร่วมกับเด็ก ถ้ามัวเป็นไข่ อิมโหม โอเคอิม ...ผมไม่อยากจะออกจากที่นี่เลย เพราะผมออกจากค่ายปั๊บ ผมไม่ได้กินอย่างนี้ ...เพราะว่าในช่วง 12 วัน คือการรักษาผู้ป่วย ดังนั้นอาหารจะต้องเป็นหลักในการบำรุงร่างกายของคนที่ดีดยา ดังนั้นเมื่อท้องอืดมีอาหารไปบำรุงสมองการเรียนรู้หรือการจะทำอะไรจะทำให้เด็กพร้อมมากขึ้น ”

ซึ่งจะเห็นได้ว่า ในส่วนของผู้เข้ารับการอบรมมีความเห็นไปในทางเดียวกันคือมีความพึงพอใจในเรื่องของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม รวมทั้งเรื่องสวัสดิการต่างๆ อาทิ อาหาร เครื่องดื่ม และเครื่องใช้ส่วนตัว ที่ได้รับการจัดสรรจากทางค่ายฯ ตลอดระยะเวลาของการอบรม

สถานที่

ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน ได้รับการสนับสนุนสถานที่จัดการอบรม จากกองพันทหารช่างที่ 4 ค่ายจิระประวัติ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพเพียงพอที่จะดำเนินการได้เต็มรูปแบบ เนื่องจากเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่เพียงพอทั้งในส่วนของโรงนอน ห้องอบรม และห้องน้ำในการรองรับผู้เข้ารับการอบรมจำนวน 200 คนต่อรุ่น และที่สำคัญเป็นพื้นที่ปิดที่มีการควบคุมดูแลจากเจ้าหน้าที่ทหารของจากกองพันทหารช่าง ที่ 4 ค่ายจิระประวัติ ทำให้รับประกันในเรื่องความปลอดภัยและเป็นการเฝ้าระวังมิให้ผู้เข้ารับการอบรมหลบหนีออกจากพื้นที่ก่อนระยะเวลาในการจัดทำค่ายฯ สิ้นสุด ดังความเห็นของวิทยากรที่ว่า

“ เท่าที่ดูจากสถานที่ไม่ว่าจะเป็นอาคารเรือนนอน อาคารฝึกอบรมและอาคารสำหรับรับประทานอาหารก็ถือว่าสะดวก และพร้อมเพราะว่าอยู่ในค่ายของทหาร การดูแลควบคุมก็ค่อนข้าง เป็นระเบียบเรียบร้อย แล้วก็ป้องกันในเรื่องของการหนี หรือการซุกซ่อนหรือการนำเอายาเสพติดเข้ามามันเป็นอะไรที่ค่อนข้างดี ในการที่จะป้องกันในเรื่องราวเหล่านี้ได้ ”

จะเห็นได้ว่าสถานที่ในการดำเนินการจัดทำค่ายฯ มีความพร้อมและได้รับความอำนวยความสะดวกจากค่ายทหารอย่างเต็มที่ทั้งในส่วนของสถานที่และกำลังพล ดังความเห็นของ ประทีป ศิลปะเทศ ที่ว่า

“ ต้องเข้าใจขีดความสามารถของจังหวัดด้วยว่าปีนี้เราทำได้ 7 รุ่นเราทำ 7 รุ่น รุ่นละ 15 วันก็หมายความว่า 7 เดือนนี้ เราไม่ทำงานอื่นรวมทั้งค่ายทหารที่เราใช้เป็นพื้นที่อบรมก็คือกองพันทหารช่างที่ 4 นครสวรรค์ เขาก็ต้องมีกิจกรรมอื่นๆเหมือนกันอย่าง เช่น อบรมลูกเสือ อบรมครูบาอาจารย์อะไรต่างๆ ก็เป็นกิจกรรมของเขา แต่ถ้าเราไปจองตลอดเลยเขาก็คงแยเหมือนกัน แต่นี่เขาก็พยายามจะพูดคุยกับเราแต่ตอนนี้ก็เริ่มเข้าที่เข้าทาง เพราะว่าคุยกับผู้บังคับบัญชาสูงสุดของทหารก็เข้าใจ แต่เรื่องการประสานงานผมเป็นคีย์แมนของการประสานงานตั้งแต่เริ่มแรก จนถึงเข้าที่เข้าทางรวมถึงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในช่วงเบื้องต้น ซึ่งตอนนี้มันลงตัวหมดแล้ว เราจะขอรถสุขาเคลื่อนที่ เราจะขอน้ำขอไฟ ขอถุงงานขอได้อย่างสะดวก ผู้บังคับบัญชา ในระดับกองทัพบกก็ให้ความสำคัญ ท่านแม่ทัพเองก็ให้ความสำคัญ ”

ความรู้

สำนักงาน ป.ป.ส. ได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหามัธยมศึกษาและผู้ติดยาเสพติด โดยให้มีการพัฒนามาตรฐานการบำบัดรักษาและฟื้นฟู ในสถานพยาบาล และค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินให้มีคุณภาพ โดยพัฒนาและกำกับการดำเนินงานให้เป็นไปตามหลักสูตรและมาตรฐานที่กำหนด ปรับปรุงมาตรฐานการบำบัดรักษาผู้เสพและผู้ติดยาเสพติดทุกระบบซึ่งแผนบำบัดรักษายาเสพติด ปี 2559 เน้นให้มีการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่และบุคลากรผู้ทำหน้าที่บำบัดรักษาโดยเฉพาะวิทยากรค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยมีบุคลากรด้านสาธารณสุขเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบำบัดรักษาและฟื้นฟู ยึดหลักผู้เสพคือผู้ป่วยที่ต้องได้รับการบำบัดรักษาให้กลับมาเป็นคนดีของสังคม

ทั้งนี้ ในช่วงเวลาระหว่างการจัดทำค่ายฯ ยังมีการใช้กลวิธีในการพัฒนางานตามหลักทฤษฎีของกงล้อแห่งการพัฒนา (P.D.C.A) อย่างสม่ำเสมอ โดยผู้อำนวยการศูนย์ฯ ได้จัดให้มีการประชุมทั้งก่อนและหลังการทำงานทุกวัน (AAR : After Action Review) เพื่อทบทวนข้อผิดพลาดและโอกาสพัฒนางานอย่างสม่ำเสมอ การใช้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างวิทยากรเพื่อสามารถปฏิบัติงานร่วมกันในทิศทางเดียวกันอย่างลงตัวก่อให้เกิดความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ของงานร่วมกัน ดังความเห็นของ ประทีป ศิลปะเทศ

“แต่ละชั่วโมงเลย เป็นชั่วโมง 2 ชั่วโมงเลย ว่างที่ตั้งใจดีที่ โดยคุยกันว่าคนไหนทำผิดเรื่องนี้ คนนี้ควรจะพูดเรื่องนี้แล้วคนนี้นับสนเรื่องนี้ ต่อไปคุณจะทำอะไรจะจัดอะไรจะมีการตั้งโต๊ะกลมกันประจำก็จะมีผลงานและชี้ให้เห็นว่าเด็กคนนี้มีแนวคิด คือการฝึกในค่ายนี้เราต้องดูว่าใครเป็นหัวใจด้วยดูว่าใครเป็นแกนนำต้องฟังเสียงเป็นพิเศษ พวกมีวิทยากรต้องคุยกันแล้วให้ความสำคัญกับเด็กคนนี้ ว่าเด็กคนนี้เป็นพิการหรือมีโรคติดต่อบางเรื่องก็ต้องฟังเสียงเป็นพิเศษ โดยเฉพาะผู้หญิงต้องแยกนอนยังงี้ก็ต้องมีมาตรการซึ่งเรื่องนี้เราต้องคุยกันทุกครั้งไม่ว่าจะเป็นครั้งวันครั้งหรือวันหนึ่งครั้ง ซึ่งปกติจะเป็นเกือบทุกชั่วโมงพักเบรก ”

อย่างไรก็ดี ในการดำเนินการจัดทำค่ายฯ พบว่าวิทยากรต้องมีการนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมและเตรียมความพร้อมก่อนการจัดทำค่ายฯ มาปรับใช้ตามสถานการณ์จริงที่เจอ ซึ่งอาจแตกต่างไปจากความรู้ทางทฤษฎีที่ได้รับมา ซึ่งนับเป็นการอาศัยทักษะและประสบการณ์ส่วนบุคคลของวิทยากรเป็นสำคัญ ดังความเห็นของวิทยากรที่ว่า

“ เป็นหลักของการใช้ทฤษฎีแบบนำเอามาประยุกต์อีกที จากทฤษฎีที่มีหลากหลายในแบบพื้นบ้าน หรือทฤษฎีต่างๆที่ท่านได้พูดได้คุยเนี่ย มันเป็นจิตวิทยาระดับสูงที่เรียกว่าเป็นคนที่ต้องตกผลึกทางความคิด แล้วอะ แล้วสามารถนำมาประยุกต์ใช้ซึ่งหลายคนอาจจะมองไม่เห็นหรือมองไม่ออกคิดว่า มันเป็นเรื่องที่ง่าย ...เป็นการใช้จิตวิทยาในแบบจิตวิทยาประยุกต์เขาเรียกว่า Apply sigh ซึ่งอันนี้ต้องใช้ผู้ที่คลุกคลีหรือต้องเรียนรู้ หรือต้องพยายามศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมแล้วก็ต้องฝึกทักษะตัวเอง ”

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากที่กล่าวมาข้างต้นว่า การจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ใช้การบริหารจัดการแบบพหุภาคี โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยจากการประเมินพบว่า ผู้บริหารของหน่วยงานในพื้นที่มีความสำคัญกับการจัดทำค่ายฯ ทั้งผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์ และหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ต่างให้ความสำคัญของปัญหาเสพติดและให้การสนับสนุนการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล โดยเฉพาะการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และมีการกำชับสั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ดังความเห็นของวิทยากรที่ว่า

“ ตอนนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่าที่เราดู พร้อมมากที่สุดไม่ว่าจะหลังจากออกจากค่ายไปแล้วในค่ายไม่มีปัญหาอะไร เพราะมันค่อนข้างง่าย มันเป็นแบบระบบปิดที่เราสามารถดูแลเขาได้อยู่แล้ว 12 วัน แต่พอหลังจากนั้นถามว่าถ้าไม่พร้อมมันจะทำให้เด็กหลุดออกไปแล้วก็ไม่ได้เกิดประโยชน์แต่ที่นี้มันสามารถที่จะติดตามโดยหน่วยงานพายุพาติที่ให้ความร่วมมือ ดังนั้นความพร้อมทั้งในระหว่างอยู่ในค่ายและความพร้อมในการติดตามอันนี้สามารถวัดได้จากการที่เด็กออกไปมีการติดตามทั้งหน่วยงานสาธารณสุข มารณสุขมหาดไทย หน่วยงานของตำรวจ พวกนี้เป็นข้อมูลที่สามารถวัดได้ ว่ามีความพร้อมในการดูแลต่อเนื่อง ”

กระบวนการ (Process)

ในการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ พบว่ามีกลไกการดำเนินงานใน 2 ระดับ ได้แก่

กลไกการดำเนินงานระดับอำนาจการ

กลไกการดำเนินงานระดับอำนาจการ คือกลไกการกำกับดูแล และสนับสนุนการดำเนินการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเป็นบทบาทของศูนย์อำนาจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดนครสวรรค์ (ศอ.ปส.จ.นว.) โดยมีผลการประเมินกระบวนการในประเด็นต่อไปนี้

1. การวางแผน

การวางแผนจัดทำเริ่มต้นจากศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ศอ.ปส.) โดยการทำงานของสำนักงาน ป.ป.ส. ซึ่งกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การแก้ไขปัญหาผู้เสพ ผู้ติดของแผนยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหายาเสพติด ตั้งแต่ปี 2558 จนถึงปัจจุบัน โดยกำหนดให้ค่าย ศูนย์ขวัญแผ่นดินเป็นรูปแบบการบำบัดรักษาผู้เสพผู้ติดยาเสพติดรูปแบบหนึ่งในระบบการบำบัดรักษาแบบสมัครใจ และแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวได้ถูกถ่ายทอดและนำมาสู่การปฏิบัติของแต่ละจังหวัดอย่างต่อเนื่อง โดยจังหวัดนครสวรรค์เป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการดำเนินโครงการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินเพื่อบำบัดผู้เสพผู้ติดในแต่ละปี รวมทั้งได้รับการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนจากทางสำนักงาน ป.ป.ส. เพิ่มเติมด้วยส่งผลให้สามารถกำหนดจำนวนผู้เข้ารับการอบรมได้เป็นจำนวนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาผู้เสพผู้ติดของจังหวัด ดังความเห็นของผู้แทนจากศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดนครสวรรค์ที่ว่า

“งบประมาณนี้เราต้องมีการตั้งไว้ของจังหวัดเองส่วนหนึ่ง แต่อีกส่วนหนึ่งที่เรารับจาก ป.ป.ส. ก็คืออีกส่วนหนึ่งมันทำให้เรามีการอบรมได้จำนวนมากยิ่งขึ้น เพราะเนื่องจากสถานการณ์ยาเสพติดของจังหวัดนครสวรรค์ มันไม่ใช่เป็นแหล่ง เพียงแต่ในพื้นที่ 15 อำเภอมันมีการกระจายตัวของผู้เสพ ผู้ค้ารายย่อยเป็นจำนวนมาก เพราะฉะนั้นผู้เสภก็ยังมีอยู่ในพื้นที่ เราทำงานมาตั้งแต่ปี 58 ปี 59 มันก็ยังไม่หมดไปผู้เสพ เพราะว่าการเสพบางคน กลับไปเสพซ้ำ และอีกส่วนหนึ่งก็คือมีผู้เสพรายใหม่เกิดขึ้น ในบางส่วน ซึ่งเรากำลังดำเนินการอยู่ ”

2. การจัดการ

ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดนครสวรรค์ได้มีการบริหารจัดการด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นระบบ เนื่องจากผู้ว่าราชการจังหวัด ในฐานะผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดนครสวรรค์ได้ให้ความสำคัญกับภารกิจดังกล่าว โดยมีการดำเนินการเชิงบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งจัดมีการประชุมการระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานต่างๆ อาทิ ตำรวจภูธรจังหวัด สาธารณสุขจังหวัด รวมทั้งหน่วยงานทหารในพื้นที่ เพื่อให้ความสะดวกในเรื่องสถานที่การจัดการบำบัดผู้ติดยาเสพติด งานด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดในส่วนของการค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์มีศักยภาพเพียงพอที่จะดำเนินการได้เต็มรูปแบบ

นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์ยังให้ความสำคัญในเรื่องระบบการติดตามหลังการบำบัด เพื่อติดตามข้อมูลเกี่ยวกับผลของการบำบัดรักษาของผู้ที่เข้ารับการอบรมในแต่ละรุ่น ว่าสามารถเลิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด หรือมีอัตราการกลับมาเสพซ้ำ ในสัดส่วนที่มากน้อย

เพียงใด โดยจากข้อมูลของผู้แทนจากศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัด นครสวรรค์สะท้อนว่า จากการดำเนินการที่ผ่านมาในปี 2558-2559 พบว่า มีผู้เข้ารับการอบรม ที่สามารถเลิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดได้ประมาณ 30% ซึ่งนับเป็นความพึงพอใจของหน่วยงาน ที่รับผิดชอบในจังหวัด

จากการศึกษายังพบข้อสังเกตเพิ่มเติมว่าในส่วนผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เป็นผู้กำหนดนโยบายมองปัญหาที่เกิดขึ้นว่า ยังมีปัญหาในเรื่องการนำผู้เสพผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัด และการคัดกรองผู้เสพผู้ติดยาเสพติดที่ไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริง การคัดกรองคนในทางปฏิบัติก็ไม่สามารถที่จะทำได้ 100% เนื่องจากหน่วยคัดกรอง คือโรงพยาบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) มีจำนวนบุคลากรและความรู้ที่จำกัด ส่งผลกระทบต่อการไปคัดกรอง และจะนำมาเข้าค่ายศูนย์ขวัญ และในสภาพความเป็นจริง ไม่สามารถแยกผู้เสพ ผู้ใช้ ผู้ติดยาได้อย่างชัดเจน ดังความเห็นของวิฑูรย์ สุนทรขจิต ที่ปรึกษาการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและ ผู้เริ่มต้นแนวคิดศูนย์ขวัญแผ่นดิน ที่ว่า

“ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตอนนี้มันมีปัญหาเรื่องผู้เสพ ผู้ใช้เยอะมาก แต่นโยบายที่ฝ่ายนโยบายกำลังทำค่าย ศูนย์ขวัญปัจจุบัน มันไม่ตรงกับความเป็นจริงเพราะความเป็นจริงคือ มันไม่สามารถจะแยกแยะ กลุ่มคนได้ ชัดเจน ...ซึ่งค่ายศูนย์ขวัญที่ดร.สุวัฒน์ออกแบบมานั้น มันเป็นเหมือนค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หลักการ ไม่ได้ต้องการที่จะจำแนกแยกแยะคน เพื่อให้ชัดเจนเพราะว่าในข้อเท็จจริงเราไม่สามารถเอาคนที่เราจำแนก ไป ได้รับการที่เหมาะสมได้ เพราะบริการของรัฐจัดไม่เพียงพอ แต่ว่าเราต้องการให้คนกลุ่มนี้เข้ามา เพื่อที่จะปรับพฤติกรรมตัวเอง มาเรียนรู้ตัวเอง เกิดสภาพที่ให้ความร่วมมือ แล้วก็ไว้ใจหน่วยงานภาครัฐ อันนี้คือศูนย์ขวัญแผ่นดินของ ดร.สุวัฒน์ ”

3. การอำนวยการ

ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดนครสวรรค์ มีการอำนวยการ ในงานด้านการแก้ไขปัญหาผู้เสพผู้ติดยาอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ระดับผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์ และ หัวหน้าส่วนราชการต่างๆ ได้ให้ความสำคัญของการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดได้ให้การ สนับสนุนการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลอย่างจริงจังและต่อเนื่อง และมีการขับเคลื่อนไปสู่ ระดับอำเภอ ในระดับอำเภอก็ให้ความสำคัญ ทำให้กลไกด้านการอำนวยการมีการขับเคลื่อนไปอย่าง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งภาคประชาชนก็เข้ามามีส่วนร่วมทำให้การดำเนินงานและการ อำนวยการจากระดับอำนวยการลงสู่ระดับปฏิบัติ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังความเห็นของผู้แทน จากศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดนครสวรรค์ที่ว่า “ มันเป็นเหมือนการทำงาน สไตร์ประชารัฐ ทางภาครัฐก็ร่วมมือเข้มแข็งคมเข้มขึ้นจริงจังภาคประชาชนก็เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งจริงจัง

เหมือนกัน มันก็เลยทำให้งานประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นด้านการบำบัดหรือปราบปรามด้านป้องกัน ข้าราชการในภาพรวมของจังหวัดขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ”

4. การประสานงาน

เนื่องมาจากการที่ผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์ในฐานะผู้อำนวยการศูนย์อำนาจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดนครสวรรค์ให้ความสำคัญในการดำเนินงานจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์และมีการกำกับดูแลอย่างจริงจัง เหตุผลดังกล่าว จึงนับเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้มีการประสานความร่วมมือจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจังและต่อเนื่องในการดำเนินการร่วมกันในแต่ละส่วน ดังจะเห็นได้จากการขอความร่วมมือ/ขอความอนุเคราะห์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินงานโครงการศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ ที่ไม่ต้องใช้งบประมาณในการดำเนินงาน เช่น

- (1) การขออนุเคราะห์ด้านเวชภัณฑ์ยา/อุปกรณ์การปฐมพยาบาล และการนำตัวผู้เข้ารับการอบรมเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลของรัฐฯ จากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครสวรรค์
- (2) การขอรับการสนับสนุนชุดตรวจหาสารเสพติด จากศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 3 นครสวรรค์
- (3) การขอรับการสนับสนุนวิทยากรบรรยายให้ความรู้ด้านการป้องกันเหตุเกิดเพลิงไหม้ การดับเพลิง/ผจญเพลิง จากเทศบาลนครสวรรค์
- (4) การขอรับการสนับสนุนวิทยากรบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับเครื่องหมายจราจร/การขับขี่ยานพาหนะให้เกิดความปลอดภัย จากสำนักงานขนส่งจังหวัดนครสวรรค์
- (5) การขอความอนุเคราะห์เจ้าหน้าที่บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะการปฐมพยาบาล/การช่วยเหลือ และขนย้ายผู้ป่วย/ผู้บาดเจ็บ จากชมรมกู้ภัยนครสวรรค์
- (6) การขอความอนุเคราะห์จัดสถานที่/การประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมบริการซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า ซ่อมเครื่องปรับอากาศ ซ่อมรถจักรยานยนต์ ซ่อมเครื่องมือการเกษตร โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย จากเทศบาลนครนครสวรรค์
- (7) การขอความร่วมมือจัดรถบริการสุขาเคลื่อนที่ เพื่อใช้ในการอบรมโครงการศูนย์ขวัญแผ่นดินฯ จากองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์

ดังข้อมูลจากผู้แทนศูนย์อำนาจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดนครสวรรค์ที่สะท้อนว่า

“ ตรงนี้เป็นนโยบายของผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะ ผอ.ศูนย์ แล้วก็มีการพูดคุยกันทุกเวทีไม่ว่าจะเป็น ประชุมอำนวยการเรื่องการติดตาม แล้วก็เวทีย่อยอนุคณะกรรมการต่างๆ เราพูดถึงเรื่องนี้กันประจำ แล้วก็ถือว่าหน่วยงานให้ความสำคัญเรื่องนี้มาก ฉะนั้นการทำงานตรงนี้ค่อนข้างที่จะราบรื่น แล้วได้รับการ ตอบรับให้ความร่วมมือดี ”

5. การติดตามผล

การติดตามผลการดำเนินการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ เน้นกระบวนการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และประเมินผลงาน นำไปสู่ความสมบูรณ์ของโครงการอย่างยั่งยืน โดยภายหลังจากที่ได้ดำเนินการโครงการเสร็จเรียบร้อยแล้ว ได้กำหนดและมอบหมายให้ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอ (ศป.ปส.อ.) และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด/อำเภอ กำหนด/ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาสาสมัครคุมประพฤติ (อสค.) ทำหน้าที่ติดตามดูแล ให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสม รวมทั้งเข้าไปให้กำลังใจ โดยเฉพาะในการให้ความช่วยเหลือ ตามที่ผู้ผ่านการอบรมร้องขอความช่วยเหลือ อาทิ ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพ ด้านฝึกอาชีพ ด้านแหล่ง เงินทุน ด้านการให้เข้าทำงานในสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการฯ ซึ่งจังหวัดนครสวรรค์ มีสถาน ประกอบการเข้าร่วมโครงการให้ผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดที่ผ่านการบำบัดแล้วรับเข้าทำงาน จำนวน 47 แห่งโดยมีตำรวจปัสสาวะเพื่อยืนยันการเลิกใช้สารเสพติด จากการศึกษาพบว่าการติดตามผลของ ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์นั้น จะมีวิทยากรค่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามหลังการ อบรมด้วย และผู้บริหารในพื้นที่ได้ให้ความสำคัญในการติดตามผลหลังผู้เข้ารับการบำบัดผ่าน การอบรมไปแล้ว ดังความเห็นของ ประทีป ศิลปะเทศ ที่ว่า

“ หลังจากการฝึกอบรมเสร็จสิ้นไปกระบวนการติดตามไป โดยใช้วิทยากรของเรากลุ่มหนึ่งวิทยากรของเรา ที่เป็นตำรวจ พยาบาล สาธารณสุขหรือเอาไปติดตามเป็นกลุ่มเด็กจะรู้จักวิทยากรมากกว่า ก็จะไปเชิญเด็ก นัดหมายเด็กเป็นกลุ่มกลุ่มแล้วเราก็ไปติดตามไม่ถึงขั้นเยี่ยมบ้านแต่ไปติดตามแล้วเด็กก็มา เราถึงรู้ว่า เด็กส่วนใหญ่ไม่ได้กลับไปเสพแล้วก็ดูจากตรงนี้เขาก็ยินดีให้เราตรวจปัสสาวะยินดีตรง และนอกเหนือจาก การติดตามเรามีกะบวนอยู่ 400 บาท รายละ 400 บาท ที่เอาไปติดตามอยู่แล้ว ส่วนที่ไปก็จะเป็น จิตอาสาไม่มีงบประมาณ บางทีผมก็หางบประมาณในเรื่องค่าน้ำมันให้นิดหน่อย แล้วก็ไปหาทางเข้า ทางอำเภอ วิทยากรไปนั่ง 7 คนไปเยี่ยมตามอำเภอเราก็นัดหมายไปตามตำบลหมู่บ้านที่เขาอยู่แล้วก็มา พุดคุย ...ผมคิดว่ากระบวนการในค่ายและบรรลุนะแต่พอจบค่ายไปแล้วก็ยังมีข้อที่จะต้องดู โดยเฉพาะ กระบวนการในการติดตามเพราะผู้ที่ผ่านการอบรมออกไป ต้องเป็นคนคืออยู่ในสังคมได้แต่ถ้าไปแล้วยังอยู่ ไม่ได้ถูกสังคมมีหลายเรื่องที่ทำให้ต้องกลับไปเสพอีก เราก็จะต้องกลับมาดูกันซึ่งตอนนี้ผมกำลังทำวิจัย ในเรื่องนี้ศูนย์ขวัญแผ่นดินเหมือนกัน

กลไกการดำเนินงานระดับปฏิบัติการ

กลไกการดำเนินงานระดับปฏิบัติการ คือผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งประกอบไปด้วยผู้อำนวยการเป็นบทบาทของศูนย์อำนวยการค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ และวิทยากรค่าย โดยมีผลการประเมินกระบวนการในประเด็นต่อไปนี้

1. การกำหนดกิจกรรม

การกำหนดกิจกรรมหลักของค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์เป็นไปตามแนวทางที่ออกแบบไว้ในหลักสูตร แต่จะมีการปรับกิจกรรมเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์และตัวผู้เข้าอบรม ดังความเห็นของผู้แทนศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดนครสวรรค์ ที่ว่า

“ ก็ตารางหลักสูตรการอบรมมีการกำหนดตั้งแต่ส่วนกลางมาเป็นหลักสูตรที่ใช้กันทั่วประเทศ แต่ในเรื่องการทำงานในความเป็นจริง จะมีการปรับตารางในบางวันเพื่อที่จะให้เหมาะกับตัวผู้เข้าอบรมในเรื่องการรับข้อมูลข่าวสารในแต่ละวัน เรื่องสมาธิแต่ละวันอาจจะมีความแตกต่างในแต่ละรุ่นก็มีการปรับบ้างแต่ก็มีความคงในหลักสูตรส่วนกลาง เป็นการปรับตามสถานการณ์ ”

การกำหนดกิจกรรมของค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ ผู้เข้ารับการอบรมจะได้รับการฝึกและเรียนรู้ในแบบกาย จิต สังคมบำบัดในเรื่องโทษพิษภัย ยาเสพติด สมองติดยา การจัดการกับตัวกระตุ้น ทักษะการปฏิเสธ การสำรวจตัวเอง การทำหน้าที่ของครอบครัวและการมองอนาคต การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม และการให้ความร่วมมือในการแจ้งเบาะแส เป็นหลักของการระบอดวิทยา ในการทำลายแหล่งต้นตอของยาเสพติดโดยการให้ความร่วมมือช่วยเหลือจากการให้เบาะแส รายชื่อผู้ร่วมเสพ ผู้ค้า การเขียนแผนที่แหล่งผู้ค้า กลวิธีต่างๆ ในการซุกซ่อนยาเสพติด เทคนิคการตรวจปัสสาวะไม่ให้พบสารเสพติด กลวิธีการหลบด่านตรวจค้น และกลวิธีการตอรองเมื่อถูกจับกุม การฝึกอบรมความรู้เบื้องต้นในการปฐมพยาบาล และการช่วยกันย้ายผู้ป่วย/ผู้ได้รับบาดเจ็บกรณีต่างๆ การป้องกันอัคคีภัย/การดับเพลิง/การผจญเพลิงเมื่อเกิดอัคคีภัย การขับชี่วดยานพาหนะที่ปลอดภัย/ความรู้เรื่องกฎจราจร และการฝึกอาชีพระยะสั้นและนำไปให้บริการประชาชนในที่สาธารณะ ดังความเห็นของวิทยากรค่ายฯ ที่ว่า

“ ถ้าเราศึกษาดีๆ เนี่ยในช่วงระยะเวลาการขับออกของยา โดยทั่วไปจะอยู่ในช่วงประมาณ 10 วัน ซึ่งการขับถ่ายยาออกทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นสารประเภทไหนก็ตาม ส่วนใหญ่แล้วมันจะสามารถขับออกได้ในปริมาณ 10 วัน ช่วง 9 วันที่เราสอน ช่วงแรกเราจะให้เด็กเรียนรู้ ตั้งแต่เริ่มมาเลยว่าทำไมเขาถึงจะต้องมีการดูแลแบบนี้ ทำไมถึงจะต้องมีการออกกำลังกาย กินอาหารต่างๆ เพื่อจะทำให้เขาฟื้นร่างกายก่อนเพื่อเตรียมความพร้อมในการจะหยุดยาให้ได้ยาวนานต่อไป แล้วช่วงเวลาที่เหมาะสม 12 วัน ที่เรามาแบ่งเป็นช่วงฝึกอาชีพด้วย เพื่ออย่างน้อยต่อไปเขาจะต้องมีความรู้ในการดูแลตัวเอง ช่วยเหลือผู้อื่นได้

ดังนั้น จึงมีส่วนในการแบ่งไม่ว่าจะเป็นการให้ข้อมูลด้านความรู้ ในการดูแลตัวเองก็จะมีส่วนหนึ่งในการดูแลผู้อื่นด้วย ”

อย่างไรก็ดีพบว่า กลุ่มที่เข้ารับการอบรมมีความแตกต่างด้านพฤติกรรม อายุ การศึกษา และความเป็นอยู่ต่างๆ จึงต้องใช้เทคนิควิธีการอบรมในการเข้าสู่บทเรียน และสรุปกิจกรรม ง่ายๆ ไม่สลับซับซ้อน นำกิจกรรมที่ผู้เข้ารับการอบรมสนใจและเป็นประโยชน์แก่ผู้เข้ารับการอบรม

2. การกำหนดวิทยากร

วิทยากรที่ดำเนินการในค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์มีจำนวนไม่มากนัก โดยจะคัดเลือกวิทยากรที่มีความรู้และประสบการณ์อย่างแท้จริงเข้ามาเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีคุณภาพ โดยการคัดเลือกวิทยากร ครูฝึก ครูพี่เลี้ยง จะมุ่งคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านการเรียนการสอน และสามารถประยุกต์ความรู้ภาคทฤษฎีสู่การปฏิบัติ ที่เข้าใจง่าย สามารถจูงใจ และมีศักยภาพในการเข้าถึง เข้าใจ ผู้เข้าอบรม ซึ่งมีความสำคัญที่จะทำให้การฝึกอบรมดำเนินการไปด้วยความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ ดังความเห็นของวิทยากรที่ว่า

“ ค่ายนี้ด้วยความมีศักยภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเชี่ยวชาญ จากเดิมที่เขาเป็นอดีตผู้ว่า การใช้คนท่านก็จะใช้คนที่มีความสามารถจัดการด้าน human resource ก็คือการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ ท่านสามารถที่จะ put the right man in to the right job ดังนั้นจำนวนของทีมจึงไม่มีจำนวนเยอะเลย ”

จากการศึกษา พบว่าการกำหนดวิทยามาจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ นอกจากจะใช้วิทยากรจำนวนไม่มากนัก และวิทยากรที่ดำเนินการจัดกิจกรรมในค่ายต่างเป็นวิทยากรที่เคยดำเนินการจัดการค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินอยู่แล้ว ไม่มีการเปลี่ยนแปลงทีมวิทยากร ทำให้คุ้นเคยในการทำร่วมกัน สามารถดำเนินการกิจกรรมได้อย่างราบรื่นไม่ติดขัด ดังความเห็นของ ผู้แทนศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดนครสวรรค์ ที่ว่า

“ ที่จังหวัดเลือกมาตามคำสั่งแต่งตั้งในแต่ละรุ่น วิทยากรที่เราทำกันมาเป็นวิทยากรที่มีประสบการณ์ด้านการทำค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไม่ว่าจะเป็นผู้ค้าผู้เสพ ที่ผ่านมาตั้งแต่เริ่มโครงการค่ายใดที่ทำกับผู้เสพมาในอดีตปัจจุบัน เราใช้คนเดิมส่วนใหญ่ และคิดว่าทุกคนมีประสิทธิภาพในการทำงาน คือตอนนี้ทุกคนเมื่อไม่ได้ทำค่ายศูนย์ขวัญ ทุกคนก็จะมีหน้าที่เป็นวิทยากรหลักอยู่แล้ว อย่างเช่นเรื่องป้องกันกลุ่มเด็กเยาวชนในพื้นที่เรื่องการติดตามผู้เสพอย่างนี้ เขาทำวิทยากรหลักอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นเชื่อมั่นได้ว่าวิทยากรที่ทำงานครั้งนี้ มีความรู้ความสามารถที่เราที่จังหวัดใดเอามาใช้ แล้วก็ไว้วางใจที่จะให้ทำงานตรงนี้ต่อไป ”

ทั้งนี้พบว่า ต้องมีการประชุมวิทยากรปรับกิจกรรมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตามความเหมาะสม การนำผู้เข้ารับการอบรมที่เป็นที่รักของเพื่อนๆ ร่วมเป็นวิทยากร สร้างความสนใจให้กับผู้เข้ารับการอบรมได้มาก การจำแนกผู้ค้า ผู้เสพ ผู้ป่วยจิตเวช ผู้เคยถูกดำเนินคดี โดยใช้กิจกรรมนันทนาการในการจำแนกจะได้ข้อมูลที่แท้จริง และทำให้ผู้เข้ารับการอบรมไม่รู้สึกกดดัน การจัดกิจกรรมกลุ่มในการระดมสมองต้องสลับสับเปลี่ยนผู้นำเสนอ ดังนั้นวิทยากรต้องอยู่ประจำเพื่อทราบบทกิจกรรมและสังเกตพฤติกรรมผู้เข้ารับการอบรม ดังความเห็นของ สุวัฒน์ โชคสุวัฒนสกุล ที่ว่า

“ วิทยากรสำคัญที่สุด คือองค์กร ทุกหน่วยงานหรือวิทยากรที่เข้ามา ถ้าคุณไม่สมัครใจหรือเป็นอาสาอย่างจริงจัง จะมาทำแบบไหนกระแส ถ้าคุณสามารถ Apply ได้งานนี้จะง่าย พูดภาษาง่าย ๆ ให้คนเข้าใจ ถ้าวิทยากรไม่ให้ใจเด็กไม่ปฏิบัติตามและต่างคนต่างซึ่งดีซึ่งเด่นไม่เป็นหนึ่งเดียวแนะนำเด็กได้หมดไม่จำเป็นต้องจบมาสูงสูงแล้วก็พูดถ่ายทอดไม่เป็น บางที่เค้าใช้ภาษาพื้นพื้นถ่ายทอดจะง่าย ผอ.ค่ายต้องมีประสบการณ์สูงแล้วก็แก้ปัญหาได้ทุกรูปแบบนี้แหละที่ทำให้ค่ายศูนย์ขวัญให้เข้มแข็ง ค่ายจะเข้มแข็งได้ก็ต้องคนในองค์กรของค่าย ต้องเข้มแข็งรวมเป็นหนึ่งเดียว ”

นอกจากนี้ในส่วนของการบริหารจัดการค่ายฯ อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของผู้อำนวยการค่ายฯ เป็นหลัก คือ ดร.สุวัฒน์ โชคสุวัฒนสกุล ซึ่งเป็นผู้ออกแบบหลักสูตร จึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรอย่างแท้จริง อีกทั้งมีอำนาจในการบริหารจัดการ และตัดสินใจในเรื่องต่างๆ อย่างเต็มที่ ไม่มีการเข้ามาแทรกแซง ทำให้การดำเนินกิจกรรมของค่ายฯ เป็นไปตามแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสม

แต่มีข้อสังเกตในการศึกษาพบว่า จุดเด่นของการดำเนินการจัดการค่ายศูนย์ขวัญนครสวรรค์อยู่ที่ผู้อำนวยการค่ายฯ เป็นหลักและทีมวิทยากรค่ายฯ ที่ร่วมกันทำงานเป็นทีมแต่ยังไม่มีตัวบุคคลหรือทีมงานที่สามารถจะสืบทอดการทำงาน ที่มีความรู้ ความสามารถมาทดแทนผู้อำนวยการค่ายฯ ได้ ดังความเห็นของ ธนากร คัยนันท์ ว่า

“ แนวคิดในการจัดทำค่าย เบื้องหลัง คือต้องการนำคนที่ใช่ยามาหยุด แล้วก็ไปบังคับ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยแนวคิดจริงๆ ต้องการให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ผมคิดว่ามันเป็นรูปแบบอย่างหนึ่งที่ตอบสนองการแก้ไขปัญหาในเรื่องของผู้เสพแต่อย่างที่ยก ในแง่ของตัวบุคลากรในการดำเนินค่ายศูนย์ขวัญเอง ยังมีความรู้ความเข้าใจมาตรฐานที่ต่างกัน การบริหารค่าย การจัดการค่าย รวมทั้งการให้ความรู้ยังไม่มีทีมที่จะทำแทนทีมท่านสุวัฒน์ได้อย่างเต็มรูปแบบ ”

การกำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่มีในหลักสูตรพบว่า แม้จะมีการกำหนดแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในคู่มือการจัดทำค่ายฯ แต่ในทางปฏิบัติพบว่า ในการดำเนินการแต่ละครั้ง วิทยากรอาจไม่สามารถกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมได้ตามแผนงานที่ออกแบบไว้ รวมทั้งลำดับของกิจกรรมอาจมีการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ในแต่ละครั้ง เพื่อให้เหมาะสมกับเงื่อนไขและบริบทในการดำเนินงานแต่ละช่วงเวลา ดังความเห็นของวิทยากรที่ว่า “ เราเรียกว่ามันเป็นค่ายที่มีชีวิต จะมาบอกว่าแต่ละชุดจะต้องใช้สเต็มป์เดิมหรือเรียงลำดับ 1 2 3 4 ทุกค่ายไม่ได้ อาจจะเรียงไว้ 1 2 3 4 เป็น guideline แต่เราต้องปรับหน้างานตามความเหมาะสม เพราะแต่ละบริบทแตกต่างกัน ”

ทั้งนี้ จากการศึกษาเรื่องการจัดสรรเวลาในการจัดกิจกรรมนั้น ลำดับของกิจกรรมอาจมีการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ในแต่ละครั้ง เพื่อให้เหมาะสมกับเงื่อนไขและบริบทในการดำเนินงานแต่ละช่วงเวลา ซึ่งผู้บริหารและผู้เริ่มต้นแนวคิดการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน จึงมีความคาดหวังว่า ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินในจังหวัดอื่นๆ ควรมีการนำรูปแบบดำเนินการของค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ โดยการถอดบทเรียนจาก ดร.สุวัฒน์ และนำไปปรับใช้กับค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินทุกจังหวัดทั่วประเทศ ดังความเห็นของ วิตถวัลย์ สุนทรขจิต ที่ว่า

“ คือที่ต้องการให้เกิดอย่างนี้ทุกภาค แล้วแต่ละภาคเอาต้นแบบให้ ดร.สุวัฒน์ไปเปิด เปิดสร้างคนเสร็จ แล้วก็ค่อยไปตามนิเทศมันก็จะมีบุคลากรแบบเดียวกัน ตรงนี้คือไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่อย่างน้อยก็ทำให้ไปเข้าใจว่าศูนย์ขวัญแผ่นดินการทำงานเป็นอย่างไรเพราะว่าศูนย์ขวัญของ ดร.สุวัฒน์ เป็นค่ายที่มีชีวิต มันจะมีการปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ตามบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ”

นอกจากนี้ วิทยากรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในเรื่องการจัดทำค่ายฯ จะมีการประชุมเพื่อพิจารณาบททวนในเรื่องการทำงานในแต่ละวัน โดยหากพบว่ามีจุดบกพร่องในส่วนใดที่ก็จะมีกรปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางแก้ไขพร้อมทั้งมีการเตรียมการสำหรับการดำเนินการในวันต่อไป

ผลผลิต (Product)

1. ความพึงพอใจต่อการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์

ในส่วนของผู้เข้ารับการอบรม พบว่าผู้เข้าอบรมไม่รู้จักค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินมาก่อน และเมื่อเข้ามาอบรม พบว่าผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อการเข้ารับการอบรมจากค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความประทับใจต่อวิทยากรและครูฝึก ดังความเห็นของผู้เข้าอบรมที่ว่า

“ ก่อนมาไม่รู้จัก เพราะว่ายู่กรุงเทพฯ ก็รู้จักแต่ว่ามีชุมชนบำบัด หรือว่าวิวัฒน์พลเมือง เพราะเราเคยผ่านมาแล้ว มันก็โหดกว่านี้นะ ถ้าเป็นวิวัฒน์พลเมือง มันฝึกแบบทหาร ที่เป็นกฎระเบียบกว่านี้เยอะ ไม่ได้ปล่อยแบบนี้ไง มันเหมือนกับกวดเราให้อยู่ในห้องง่ายๆ คือขึ้นไป 200 คนก็อยู่ในห้องแล้วก็ซัง ...มาอยู่ที่นี่มันแตกต่างมากๆเลย มันเหมือนเราอยู่บ้านใหม่ เพราะว่าทุกอย่างมันดีมัน perfect มากๆ เลย ดีไปหมดเลย การขึ้นการนอน อยากรจะลงมาทำอะไร มันเป็นอิสระ ...ผมดีใจมากครับที่มาเจอครูฝึกแบบวิทยากร เขาให้ความอบอุ่นมากเหมือนกับว่าเป็นพี่น้องลูกหลานกันเอง โดยเฉพาะสถานพยาบาลหรือแผนกต่างๆ เพราะให้ความดูแลแบบว่า คุณเป็นอะไรไหม คือเหมือนพ่อกับแม่ทำให้เราไม่เครียดแล้ว จะมีแต่ว่าเห็นเราเหงาหงอยก็ถาม เป็นอะไรไหม ไปหาหมอไหม ”

เช่นเดียวกับผู้เข้ารับการอบรมอีกรายที่สะท้อนว่า

“ ประทับใจทุกท่านเลยครับ เพราะเขาสามารถอธิบายในเรื่องที่เราไม่รู้มาก่อน ทำให้เราเข้าถึงความหมายของเขาที่ว่าอันตรายนะ เสพติดนะ คือหรือรู้โทษของยา การเสพยาที่บอกว่าผลกระทบไปถึงผู้ผลิตว่ามันจะเจริญขนาดไหน โดยหลักแล้วโทษของยาเสพติดมันร้ายแรงครับ ผมก็เสพโดยไม่คำนึงโทษพวกนี้แล้วทำไมเราต้องทำให้บ้านเขาขยายใหญ่โตขนาดนั้น ”

ตาราง 3 แสดงความพึงพอใจต่อการจัดค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์

ข้อมูล	ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผล
1. ความรู้เกี่ยวกับค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินก่อนเข้ารับการอบรม	1.53	0.62	น้อย
2. ความเหมาะสมของระยะเวลาในการจัดอบรมค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน	2.66	0.46	มาก
3. ความเหมาะสมของกิจกรรมระหว่างการฝึกอบรมค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน	2.78	0.35	มาก
4. ความเหมาะสมของวิทยากรในแต่ละกิจกรรมของค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน	2.81	0.30	มาก
5. ความเข้าใจในกิจกรรมที่ได้รับการถ่ายทอดจากวิทยากรระหว่างการฝึกอบรม	2.69	0.44	มาก
6. ความพึงพอใจในการดูแลและเอาใจใส่จากวิทยากรค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน	2.87	0.22	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ก่อนเข้ารับการอบรม ผู้เข้าอบรมรู้จักค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 1.53 แต่เมื่อได้เข้ามารับการอบรม มีความพึงพอใจในเรื่องระยะเวลาในการจัดอบรม กิจกรรมระหว่างการฝึกอบรม วิทยากรแต่ละกิจกรรมมีความเหมาะสม มีความเข้าใจในกิจกรรมที่ได้รับการถ่ายทอดจากวิทยากร และได้รับการดูแลเอาใจใส่จากวิทยากรในระดับมาก ซึ่งผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจที่ได้รับการดูแลและเอาใจใส่จากวิทยากรในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.87 ดังความเห็นของวิทยากรที่สะท้อนว่า

“ ผลการตอบสนองจากผู้เข้ารับการอบรมได้มีการทำแบบประเมินทั้งความพึงพอใจและการวัดจากการที่เราได้แจกเบอร์โทรศัพท์ จากการที่ได้ไปหาเราหลังจากที่ออกค่าย วัดได้ว่าเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเราต่อเนื่อง ก็แสดงถึงการที่เราเขาพอใจที่เขาประเมินทุกข้อเกิน 90 เปอร์เซ็นก็คือพอใจทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นอาคารสถานที่ อาหาร เรื่องราวของรูปแบบการจัดค่าย ในแบบการสอนการอบรมตัววิทยากร เด็กตอบแบบสอบถามว่ามีความพึงพอใจในระดับมาก มากกว่า 90 เปอร์เซ็นส่วนใหญ่มากทุกข้อ ก็ถือว่าเสี่ยงตอบรับจากผู้เข้ารับการอบรมอยู่ในระดับดี ”

เช่นเดียวกับผู้เข้ารับการอบรมที่สะท้อนในเรื่องการดูแลและเอาใจใส่ของวิทยากร ว่า

“ โดยส่วนตัวแล้วมันทำให้เราคิดได้ อย่างที่วิทยากรมาพูดให้เราผ่อนคลาย ว่าเราคิดถึงอนาคตเรา คิดถึงครอบครัวใหม่ เราจะอยู่แบบเดิมๆไหม เพราะที่อื่นอย่างพวกที่ผมนำมา มันไม่เข้าถึงยังงี้ มันไม่มีการพูดคุย เป็นการเจอกันเอง เราคุ้นเคยกันเอง มันดีใหม่มัน เหมือนกับอยู่ไปมันยิ่งต่อยอดตัวเองมากกว่าไปที่อื่นมันไม่ได้มาเปิดใจคุยกับเราเหมือนที่นี้ไง แบบที่นี้ก็จะใส่ใจแล้วหลายคนน่าจะคิดได้มากกว่า คือเราไว้วางใจเขา เขาก็เปิดใจคุยกับเรา หรือว่าผมรุ่นนี้แล้วหรือเปล่า แล้วบางคนสมัครงานคิดว่าน่าจะกลับไปดีกว่าที่ผ่านมา ”

ในส่วนของผู้จัดทำค่าย พบว่า มีความพึงพอใจในการจัดทำค่ายฯ โดยเห็นว่าสามารถดำเนินการจัดกิจกรรมได้ตามแนวทางที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ดังความเห็นของวิทยากรที่ว่า

“ เป็นไปตามแผนงานที่เราประชุมหารือในแต่ละวันเราจะทำกิจกรรมอะไรบ้างและเราจะสอนอะไรบ้าง กิจกรรมได้วางไว้ครบถ้วนในทุกกิจกรรมไม่ว่ากิจกรรมทางด้านวิชาการ กิจกรรมนันทนาการ และกิจกรรมด้านกีฬาและเราจะวางรูปแบบแผนไว้ในแต่ละวัน และอีกกิจกรรมหนึ่งก่อนจะจบการอบรมเราจะมีกิจกรรมฝึกวิชาชีพคือกิจกรรมจากฝีมือแรงงานเป็นผู้มาสอนให้กว่าจะจบกิจกรรม 12 วัน ”

นอกจากนี้ยังพบว่า การดำเนินการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ยังสร้างความรู้สึภาคภูมิใจให้แก่ผู้ปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยากร ซึ่งเห็นว่าเป็นบทบาทภารกิจที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อสังคม ดังความเห็นของวิทยากรที่ว่า

“ การมาทำงานค่ายที่นี้ ...หนึ่งคือได้ใช้ศักยภาพตัวเองได้ใช้องค์ความรู้ ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ทั้งหมด เท่าที่เป็นพยาบาลมานำเอามาใช้ที่นี่ได้มากกว่าต้นสังกัดตัวเอง เพราะเราไม่เคยได้รับโอกาสในการแสดงความสามารถจากต้นสังกัดตัวเองเลย ...สองคือสิ่งที่เราได้ทำก่อให้เกิดผลประโยชน์ทั้งตัวของผู้เข้ารับการอบรมจากการที่เรามีคำพูดหรือจากเสียงสะท้อนของเด็กต่อเรา ความผูกพันอะไรต่างๆ มันทำให้เกิดความภาคภูมิใจ และสาม ...ทำให้เกิดความภาคภูมิใจแล้วก็ทำให้เรารู้สึกสมหวังและประสบความสำเร็จ

ในชีวิตข้าราชการแค่เพียง 2 ปีกว่า ที่ได้มาอยู่ที่นี้ก็เหมือนเราได้ทำงานที่เรารู้สึกดีใจ และได้โอกาสที่ทางผู้บริหารให้การสนับสนุนและเห็นความสำคัญของเรา เลยทำให้เรารู้สึกภาคภูมิใจมากอันนี้คือสิ่งที่เรา ณ วันนี้จะบอกว่าการทำงานที่นี้ รู้สึกตัวเองได้รับสิ่งที่เป้นจุดสูงสุดของข้าราชการตัวเล็กๆ คนหนึ่งแล้วค่ะ ”

จากการศึกษาพบว่า ผู้เข้าอบรมและวิทยากร ต่างมีความพึงพอใจในการเข้ารับการอบรม และการให้ความรู้ในแต่ละกิจกรรมในค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งสะท้อนจาก ดั้งความเห็นของประทีป ศิลปเทศ ที่ว่า

“ เด็กอยู่แล้วมีความสุข วิทยากรก็มีความสุข จะหน้าร้อนหน้าหนาวเด็กเข้ามาเด็กไม่หนี จากค่ายเด็กไม่ทำ ผิดเงื่อนไขที่อบรมกันไว้เด็กมีความสุข เด็กอยากมาแล้วเด็กพวกนี้ก็จะเป้นคนไปเชิญชวนเด็กที่เสพด้วยกัน มาร่วมกิจกรรม เด็กอยากมา อันนี้แตกต่างกับที่อื่น อย่างบางที่เราบอก 200 มันเกินอะแล้วเราจับไม่ได้ เพราะว่าที่นอนแออัดที่ทานข้าวแออัด เราก็เอาได้แค่ 200 บางครั้งก็ 200 กว่า จริงๆ เราแค่ต้องการ ทำประมาณ 180-200 ก็อยู่ได้ประมาณนี้แต่บางคนเราก็คัดกรองว่าคนนี่ยังเสพบ้างก็ไปอดไว้ก่อนแล้วค่อย มาอีกทีในรอบหน้าอีกทีหนึ่งนะ ”

2. ความรู้ที่ได้รับจากค่ายฯ

จากการสอบถามผู้เข้ารับการอบรม พบว่า ผู้เข้าอบรมได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่อง ยาเสพติดจากวิทยากร เห็นว่าเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ และสามารถไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เมื่อออกจากค่าย ดั้งความเห็นของผู้เข้าอบรมที่สะท้อนว่า “ ตั้งแต่ที่มากู้ภัยก็มา เรื่องการให้โทษยาเสพติด ทำไ้เราถึงจะเลิกได้ ทำไมเราต้องติด ทำไมเราต้องวนเวียนอยู่กับมันตลอด วิธีการที่เราที่ต้องเลิกกับมันเป้นยังไ้บ้าง มีอะไรบ้าง”

เช่นเดียวกับ ผู้เข้ารับการอบรมอีกรายที่สะท้อนว่า “ได้รู้โทษของยา หนึ่งการเสพยาที่บอกว่า ผลกระทบไปถึงผู้ผลิตว่ามันจะเจริญขนาดไหน โดยหลักแล้วโทษของยาเสพติดนี้มันร้ายแรงครับ ผมก็เสพโดยไม่ค่านึงโทษพวกนี้ แล้วทำไมเราต้องทำให้บ้านเราขยายใหญ่โตขนาดนั้น ”

ตาราง 4 แสดงความรู้ที่ได้รับจากการอบรมค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์

ข้อมูล	ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผล
1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติด	2.85	0.25	มาก
2. ความเข้าใจในกิจกรรมที่ได้รับการถ่ายทอดจากวิทยากร	2.75	0.46	มาก
3. ประโยชน์ที่ได้รับจากค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน	2.93	0.35	มาก
4. การนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันหลังออกจากค่ายศูนย์ขวัญฯ	2.75	0.30	มาก

จากตาราง 4 พบว่า ผู้เข้าอบรมได้รับความรู้ความเข้าใจกับเรื่องยาเสพติด มีความเข้าใจในกิจกรรมที่ได้รับการถ่ายทอดจากวิทยากร และเมื่อออกจากค่ายจะนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ในระดับมาก และผู้เข้าอบรมมีความเห็นว่าค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินมีประโยชน์ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.93 ดังความเห็นของเข้ารับการอบรม ที่สะท้อนว่า

“ มีประโยชน์ ผมว่าชอบแบบนี้โดยส่วนตัว เพราะว่าที่นี่ทุกคนน่าจะรับได้ แล้วอีกอย่างบางคน มาใหม่ๆ อาจจะเหวอะหวะอาจจะเครียด การพูดจากระทบกระทั่งกัน อาจจะเกิดเรื่องทะเลาะวิวาท...ที่นี่ไม่มีใครรักทุกคนรักกัน เหมือนพี่น้อง ผู้หญิงอยู่กับผู้ชายได้ ไม่มีการถือตัวกัน รักกัน ไม่มี การแซวกัน พ่อท่านดีมาก ๆ ผมไม่เคยรู้ด้วย ตอนสมัครใจมา เพราะผมเคยผ่านมาแต่ในกรุงเทพฯ มันกดดันมันอยู่กับค่ายทหารเหมือนกับค่ายทหารที่อื่นโดนตั้งแต่วินาทีแล้วครับ ผมก็เลยคิดว่าไม่เคยรู้จักค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินมาบ่บัด 12 วัน ก็ไม่รู้จักแต่คิดว่าเราสมัครใจมา ก็เลยมาเพราะเราเคยผ่านมามาได้แล้ว ”

3. การเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติและพฤติกรรมของผู้เข้าอบรม

จากการศึกษา พบว่าผู้เข้ารับการอบรมมีความเห็นว่าตนเองจะสามารถเลิกใช้ยาเสพติดได้ ดังความเห็นของผู้เข้าอบรมที่ว่า

“ ถ้าบอกว่าเลิกได้ไหม เลิกได้ครับ เพราะว่าอยู่ที่นี้โดยธรรมชาติแล้วก็ไม่เห็นมีใครเสพยา ทุกคนทำไม่อยู่ได้ 12 วันไม่เห็นเจอยา แล้วทำไมไม่เห็นมีคิลล์ ไม่มีใครหนีคยา ไม่มีใครชัก ถ้ามันจะเลิกได้ มันก็เลิกได้ มันอยู่ที่ใจ อยู่ที่นี้ก็ใช้ใจในการบำบัด ถ้าชุมชนตรงนั้นไม่เจอยา ผมว่าทุกคนเลิกได้ แต่ถ้าเราเห็นมันก็อยู่ที่ใจ เพราะว่าเราจะตัดสินใจห้ามมันได้ไหม ”

ซึ่งจะเห็นได้ว่า ความเห็นของผู้เข้าอบรมบางส่วนมีความสอดคล้องกับแนวคิดของผู้ออกแบบค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน ที่ยึดหลักศรัทธาบำบัดปัญญา ดูแลผู้เข้ารับการอบรมอย่างลูกหลาน โดยการสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาในตัวผู้นำ มีการสร้างสัมพันธ์ระหว่างวิทยากร ครูฝึก เน้นการใช้จิตวิทยาในการดูแลช่วยเหลือ จากการที่วิทยากรค่ายฯ อยู่ประจำในการอบรม มีความใกล้ชิดสร้างความไว้วางใจได้สังเกตพฤติกรรม รับรู้ปัญหา เป็นที่ปรึกษาและให้ความช่วยเหลือ ส่งผลให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านทัศนคติและพฤติกรรม นำไปสู่เป้าหมายสูงสุดคือการเลิกเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และคืนคนดีสู่สังคม

และนอกจากนั้นผู้ออกแบบค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน ยังให้แง่คิดเรื่องการดูแลคนติดยาเสพติดดีกว่าไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรใดที่จะสามารถดูแล บำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดได้เพียงหน่วยเดียว เพราะปัญหาเสพติดเป็นปัญหาของสังคม ดังนั้นทุกคน ทุกหน่วยงาน ทุกองค์กรต้องมีส่วนในการให้การสนับสนุน และร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหานี้อย่างเข้มแข็ง เพื่อพัฒนาคนที่หลงผิดไปติดยาเสพติดได้กลับตัวกลับใจเป็นคนดี ที่สังคมจะยอมรับและกลับมาช่วยกันพัฒนาประเทศต่อไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินโครงการการจัดค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน กรณีศึกษา ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ ผู้ศึกษา ได้ประเมิน 4 ด้าน ตามแนวคิดการประเมินของสตัฟเฟิลบีม หรือโมเดลชิป (Stufflebeam's or CIPP Model) ประกอบด้วย ด้านบริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Product)

การประเมินด้านบริบท (Context)

จากผลการประเมินด้านบริบท (Context) พบว่า วัตถุประสงค์ในการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน และแนวคิด/ทฤษฎีการออกแบบหลักสูตรค่ายฯ ในภาพรวมมีความสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2559 (แผนบำบัดรักษายาเสพติด) ที่มุ่งนำผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษา และสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ รวมทั้งแนวคิด/ทฤษฎีการออกแบบหลักสูตรค่ายฯ ยึดหลักแนวคิดการสร้างศรัทธา นำปัญญา เพื่อนำไปสู่การแก้ไขฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดได้อย่างเหมาะสม แต่เมื่อศึกษาในประเด็นความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในปัจจุบันนั้น ยังมีข้อแตกต่างในมุมมองของผู้ทรงคุณวุฒิกลับมามองว่า การกำหนดนโยบายมีความเหมาะสม แต่มีข้อจำกัดในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทั้งทางด้านบุคลากร สถานสถานที่ และมาตรฐานการบำบัดในแต่ละของหน่วยงานที่ดำเนินการ และมีข้อสนับสนุนในอีกมุมมองหนึ่งของผู้ทรงคุณวุฒิที่ว่าบำบัดรักษาผู้เสพผู้ติดยาเสพติดในระบบสมัครใจค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน นั้นเหมาะสมกับสภาพของกลุ่มผู้เสพเท่านั้น

นอกจากนี้ยังพบว่า การบำบัดรักษาในรูปแบบค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินมีการดำเนินการทุกจังหวัดทั่วประเทศ ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการจัดทำค่ายฯ ตามรูปแบบที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2559 ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ เพราะมีข้อจำกัดในเรื่องอายุของผู้เข้าบำบัด โดยกำหนดไว้ที่ช่วงอายุ 18-35 ปี ทำให้ไม่สามารถรองรับผู้เสพผู้ติดยาที่มีในกลุ่มอายุนอกเหนือจากที่กำหนด ซึ่งผู้ออกแบบค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินมองว่าข้อจำกัดในเรื่องของการคัดกรองว่าเป็นการให้ออกาสผู้เข้าบำบัดมากกว่า ส่งผลให้ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องยังคงเชื่อมั่นในรูปแบบค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์มากกว่า และมีความคาดหวังว่าค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินในจังหวัดอื่นๆ ควรมีการดำเนินการรูปแบบเดียวกับค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์

ประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

การประเมินความความพร้อมของทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการนำมาใช้ในการดำเนินโครงการ พบว่ามีความพร้อมและเหมาะสมในการดำเนินการ ทั้งในส่วนของบุคลากร งบประมาณ กระบวนการจัดการ วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ ความรู้ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน จังหวัดนครสวรรค์ มีความโดดเด่นในตัวบุคลากร (Man) ทั้งในส่วนของผู้บริหาร ซึ่งพบว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์ ในฐานะผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดนครสวรรค์ ให้ความสำคัญกับการดำเนินการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ และผลักดันให้เกิดการบูรณาการการทำงานในจังหวัดอย่างจริงจัง นอกจากนี้ ในส่วนของบุคลากรในระดับปฏิบัติการพบว่า ผู้อำนวยการค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ มีทักษะ ความรู้ ความสามารถในการทำงานยาเสพติด และสามารถบริหารจัดการงานในศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งมีความสามารถในการเลือกใช้คนให้เหมาะสมกับงาน (Put right man on the right job) โดยสามารถคัดเลือกบุคลากรที่มีคุณภาพให้เข้ามาเป็นวิทยากร ครูฝึก ครูพี่เลี้ยง โดยเน้นจำนวนไม่มากนัก แต่สามารถทำงานทดแทนกันได้และงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

นอกจากนี้ยังพบว่า ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์อย่างเพียงพอ และเหมาะสมทั้งจากศูนย์อำนาจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดนครสวรรค์ และสำนักงาน ป.ป.ส. รวมทั้งได้รับการช่วยเหลือจากกองพันทหารช่าง ที่ 4 ค่ายจิระประวัติ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ในการอำนวยความสะดวกในด้านสถานที่ ในการจัดค่ายฯ

ในด้านกระบวนการจัดการ มีการบริหารจัดการแบบพหุภาคี เป็นการให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือต่อผู้เข้ารับการอบรม มีส่วนร่วมในการดำเนินการ ทั้งก่อน (การค้นหา) ระหว่าง (ช่วงการอบรม) และหลัง (ช่วงการติดตามหลังอบรม) รวมทั้งได้รับการสนับสนุนจากสำนักงาน ป.ป.ส. ในด้านงบประมาณ และการบริหารจัดการเอกสาร

นอกจากนี้ในด้านความรู้ของบุคลากร พบว่า เน้นให้มีการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่และบุคลากรผู้ทำหน้าที่บำบัดรักษา โดยเฉพาะวิทยากรค่ายฯ ให้มีคุณภาพและมาตรฐาน รวมทั้งมีการพัฒนางานตามหลักทฤษฎีของกงล้อแห่งการพัฒนา (P.D.C.A) อย่างสม่ำเสมอ โดยจัดให้มีการประชุมทั้งก่อนและหลัง เพื่อทบทวนข้อผิดพลาดและพัฒนางาน รวมทั้งใช้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างวิทยากรเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในการปฏิบัติงานร่วมกัน จากการศึกษาพบว่า จุดเด่นของการดำเนินการจัดการค่ายศูนย์ขวัญนครสวรรค์คืออยู่ที่ผู้อำนวยการค่ายฯ เป็นหลักและทีมวิทยากรค่ายฯ ที่ร่วมกันทำงานเป็นทีม แต่ยังมีจุดอ่อนในเรื่องบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจในมาตรฐานที่ต่างกัน

ในเรื่องการให้ความรู้ และการบริหารจัดการค่าย ซึ่งยังไม่มีตัวบุคคลหรือทีมงานที่สามารถจะสืบทอดการทำงาน ที่มีความรู้ ความสามารถมาทดแทนผู้อำนวยการค่ายฯ ได้

การประเมินด้านกระบวนการ (Process)

ในการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า มีความโดดเด่นในกลไกการดำเนินงานทั้ง 2 ระดับ ได้แก่

1. กลไกการดำเนินงานระดับอำนาจการ โดยพบว่าในเรื่องของการวางแผนมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกันนับแต่แผนยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหายาเสพติดระดับชาติ ซึ่งถูกถ่ายทอดและนำไปสู่การปฏิบัติของแต่ละจังหวัดอย่างต่อเนื่อง โดยศูนย์อำนาจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จังหวัดนครสวรรค์ได้ให้ความสำคัญกับภารกิจดังกล่าว โดยมีการดำเนินการเชิงบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมีการอำนวยการงานด้านแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นระบบ และเป็นกลไกการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีการขับเคลื่อนแผนงานไปสู่ระดับอำเภอและสนับสนุนการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์อย่างจริงจัง นอกจากนี้ยังมีการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อทบทวน และปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. กลไกการดำเนินงานระดับปฏิบัติการ ซึ่งประกอบไปด้วยผู้อำนวยการค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ และวิทยากรค่ายฯ ซึ่งพบว่าในการกำหนดกิจกรรมหลักของค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน เป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และคัดเลือกวิทยากรที่มีความรู้และประสบการณ์อย่างแท้จริงเข้ามาเป็นผู้ดำเนินการ อย่างไรก็ตามเนื่องด้วยกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมมีความแตกต่างกัน รวมทั้งเงื่อนไขและข้อจำกัดในการดำเนินการในสถานการณ์จริง ส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของกิจกรรม รวมทั้งระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้สอดคล้องและเกิดประโยชน์ต่อผู้เข้ารับการอบรมให้มากที่สุดซึ่งต้องอาศัยทักษะและความสามารถของวิทยากรในการแก้ไขปรับเปลี่ยนสถานการณ์เหล่านั้นให้สอดคล้องกับสถานการณ์จริง

การประเมินด้านผลผลิต (Product)

จากการสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ พบว่าในส่วนของผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อการเข้ารับการอบรมจากค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความประทับใจต่อวิทยากรและครูฝึก เช่นเดียวกับผู้จัดทำค่ายที่มีความพึงพอใจในการจัดทำค่ายฯ โดยเห็นว่าสามารถดำเนินการจัดกิจกรรมได้ตามแนวทางที่กำหนดไว้ในหลักสูตร นอกจากนี้ยังพบว่า การดำเนินการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ยังสร้าง

ความรู้สึกภาคภูมิใจให้แก่ผู้ปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยากร ซึ่งเห็นว่าเป็นบทบาทภารกิจที่มีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อสังคม

นอกจากนี้ ผู้เข้าอบรมยังมีความเห็นว่าได้รับความรู้อย่างเต็มที่จากวิทยากรและครูฝึก ทั้งในส่วนของความรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติด แนวทางการเลิกใช้ยาเสพติด รวมทั้งคำแนะนำในด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ และผู้เข้าอบรมบางส่วนมีความเห็นว่า ตนเองจะสามารถเลิกใช้ยาเสพติดได้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่น่าพึงพอใจในการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์

การอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการการจัดค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน กรณีศึกษา ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินในภาพรวมตาม รูปแบบการประเมินแบบ CIPP โดยอาศัยการรวบรวมข้อมูลหลายมิติจากกลุ่มผู้บริหารและ ผู้ทรงคุณวุฒิที่กำหนดแนวทางในการดำเนินการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน กลุ่มผู้รับผิดชอบในการ ดำเนินงานค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินในพื้นที่ทั้งในระดับอำนาจการและระดับปฏิบัติการ รวมทั้งกลุ่มผู้เข้า รับการฝึกอบรมค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน ตลอดจนการการวิเคราะห์ตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ซึ่งอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อความสำเร็จต่อการดำเนินการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน จังหวัดนครสวรรค์ มีดังนี้

ด้านบริบท (Context)

นโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติด มีความชัดเจน และต่อเนื่อง โดยยุทธศาสตร์ปัญหายาเสพติดระดับชาติ ได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง ส่งผลให้กลไก ศูนย์อำนาจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดนครสวรรค์เป็นกลไกอำนาจการที่สนับสนุนและ เอื้ออำนวยให้การดำเนินการจัดทำค่ายเป็นไปด้วยความสะดวกและสามารถดำเนินการได้สอดคล้อง ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

1. ผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์ในฐานะผู้อำนวยการศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดนครสวรรค์ให้ความสำคัญกับนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง ส่งผลให้กลไก ศูนย์อำนาจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดนครสวรรค์เป็นกลไกอำนาจการที่สนับสนุนและ เอื้ออำนวยให้การดำเนินการจัดทำค่ายเป็นไปด้วยความสะดวกและสามารถดำเนินการได้สอดคล้อง ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2. ผู้อำนวยการค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ มีภาวะผู้นำที่ดีในการกำกับดูแลการดำเนินการให้เป็นไปตามหลักแนวคิดพื้นฐานของหลักสูตร อาจเนื่องมาจากผู้อำนวยการค่ายฯ คือผู้ออกแบบหลักสูตรทำให้มีความเข้าใจในหลักสูตร ประกอบกับมีอำนาจในการกำกับดูแลค่ายศูนย์อย่างเป็นอิสระ ส่งผลให้การกำกับดูแลการดำเนินการค่ายฯ เป็นไปในทิศทางที่ชัดเจนและสอดคล้องกับหลักสูตรค่ายฯ ที่ออกแบบไว้

3. บุคลากรในการจัดทำค่ายฯ มีคุณภาพ โดยจะเห็นว่าวิทยากรและครูฝึกมีจำนวนไม่มากนัก โดยในการคัดเลือกมุ่งเน้นบุคลากรที่มีความรู้และความสามารถในการดำเนินกิจกรรมและการกิจต่างๆ ในหลักสูตร ซึ่งจากการประเมินผลผลิตในการดำเนินการจัดทำค่าย พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีพึงพอใจ และได้รับความรู้จากการเข้าร่วมอบรมในหลักสูตร รวมทั้งมีแนวโน้มที่จะปรับเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรมในการเลิกล้มเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งนับเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของการบำบัดรักษาตามหลักสูตรค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน

ด้านกระบวนการ (Process)

1. กลไกการดำเนินงานระดับอำนาจการ ให้ความสำคัญในรูปแบบการทำงานแบบกองกำลังร่วม มีการบูรณาการทำงานร่วมกันของหน่วยงาน ผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์และหัวหน้าส่วนราชการต่างๆ ได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหายาเสพติดได้ให้การสนับสนุนการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลโดยเฉพาะการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยมีการกำชับ สั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความร่วมมือในการดำเนินงานอย่างจริงจังต่อเนื่อง

2. กลไกการดำเนินงานระดับปฏิบัติการ การกำหนดกิจกรรมหลักของค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินเป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และการใช้วิทยากรที่มีอย่างจำกัดแต่ให้เกิดประโยชน์ในการทำงานสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์สูงสุดโดยการคัดเลือกวิทยากรที่มีความรู้และประสบการณ์อย่างแท้จริงเข้ามาเป็นผู้ดำเนินการ และมีการปรับเปลี่ยนช่วงเวลาการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เหมาะสมกับสภาวะของผู้อบรม และสภาพเหตุการณ์สิ่งแวดล้อม

ด้านผลผลิต (Product)

วิทยากรและครูฝึก ครูพี่เลี้ยงมีความจริงใจในการช่วยเหลือ มีจิตเมตตาในการช่วยเหลือ เห็นได้จากการปฏิบัติต่อผู้เข้ารับการอบรม ส่งผลให้ผู้เข้ารับการอบรมเห็นว่าการมาเข้ารับการอบรมในศูนย์ขวัญแผ่นดินฯ เป็นการให้การช่วยเหลือผู้อบรมอย่างจริงใจและเป็นรูปธรรมส่งผลดีกับตนเองและสังคม

2. ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน จังหวัดนครสวรรค์ มีดังนี้

ด้านบริบท (Context)

เนื่องจากค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน เป็นรูปแบบหนึ่งในการแก้ไขปัญหาลูกเสือผู้ติดยาเสพติดในรูปแบบค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ให้ความช่วยเหลือ ผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟู และสามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมอย่างปกติ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและเป็นการคืนคนดีกลับสู่สังคมที่มองว่า ผู้เสพยาเสพติด ซึ่งเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการบำบัดรักษาที่ช่วยแบ่งเบาภารกิจของโรงพยาบาล แต่การดำเนินการในการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน ไม่ได้อยู่ในความดูแลของหมอหรือสาธารณสุขตลอดเวลา การนำผู้เสพยา ผู้ติดยาเข้าสู่กระบวนการบำบัดที่มีมาตรฐานและมีความเหมาะสมกับผู้เสพยา ผู้ติดยาเสพติด การบำบัดรักษาผู้เสพยา ผู้ติดยาในระบบสมัครใจค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินกับสภาพของกลุ่มผู้เสพยาเหล่านั้น

ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

ด้านบุคลากร ซึ่งในการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ พบว่าจุดเด่นของการดำเนินการจัดการค่ายศูนย์ขวัญนครสวรรค์อยู่ที่ผู้อำนวยการค่ายฯ เป็นหลัก และทีมวิทยากรค่ายฯ ที่ร่วมกันทำงานเป็นทีม แต่ตัวบุคลากรในการจัดทำค่ายฯ ยังมีความรู้ความเข้าใจมาตรฐานที่ต่างกัน การบริหารค่าย การจัดการค่าย รวมทั้งการให้ความรู้ ยังไม่มีทีมหรือบุคลากรที่สามารถทดแทนกันได้ หากมีการเปลี่ยนแปลงผู้อำนวยการค่ายฯ และทีมวิทยากรค่ายฯ

ด้านกระบวนการ (Process)

กลไกการดำเนินงานระดับอำนวยการ ในด้านการจัดการ จากการศึกษายังพบข้อสังเกตเพิ่มเติมว่าในส่วนผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้กำหนดนโยบายมองปัญหาที่เกิดขึ้นว่า ยังมีปัญหาในเรื่องการนำผู้เสพยา ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัด และการคัดกรองผู้เสพยา ผู้ติดยาเสพติดที่ไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริง การคัดกรองคนในทางปฏิบัติก็ไม่สามารถที่จะทำได้ 100% เนื่องจากหน่วยคัดกรอง คือโรงพยาบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) มีจำนวนบุคลากรและความรู้ที่จำกัด ส่งผลกระทบต่อการไปคัดกรองและจะนำมาเข้าค่ายศูนย์ขวัญ และในสภาพความเป็นจริง ไม่สามารถแยกผู้เสพยา ผู้ใช้ ผู้ติดยา ได้อย่างชัดเจน

ด้านผลผลิต (Product)

กลุ่มที่เข้ารับการอบรมค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ มีความแตกต่างด้านพฤติกรรม อายุ เพศ การศึกษาและความเป็นอยู่ต่างๆ ทำให้วิทยากร ครูฝึก ครูพี่เลี้ยงต้องใช้เทคนิควิธีการอบรมในการนำเข้าสู่บทเรียน เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความพึงพอใจในการทำกิจกรรมร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการดำเนินการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ และการถอดบทเรียนบทบาทการดำเนินงานของผู้อำนวยการศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อนำจุดเด่นไปปรับใช้ในการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน ของจังหวัดอื่น
2. ควรมีการผลักดันให้มีการสร้างกลไกการดำเนินงานจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์อย่างต่อเนื่องและมีการติดตามประเมินผลการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้อำนวยการค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินการโครงการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินของจังหวัดอื่นๆ เพื่อศึกษาข้อแตกต่างในกลไกและกระบวนการในการดำเนินงาน
4. ควรมีการนำผลวิจัยครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาการดำเนินงานโครงการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน เพื่อให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทในพื้นที่จังหวัดนั้นๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กล้า ทองขาว. (2551). เอกสารการสอนชุดวิชานโยบายสาธารณะและการวางแผน สาขาวิชา
วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยฯ.
- กระทรวงยุติธรรม. (2558). แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558-2562.
กรุงเทพฯ: สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
กระทรวงฯ.
- คณะรักษาความสงบแห่งชาติ. (2557). ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 108/2557
ลงวันที่ 21 กรกฎาคม 2557 เรื่อง การปฏิบัติต่อผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดตามกฎหมาย
เกี่ยวกับยาเสพติดเพื่อเข้าสู่การบำบัดฟื้นฟูและการดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟู
- จุมพล นิมพานิช. (2554). การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มุมมองในทัศนะทางรัฐศาสตร์ การเมือง
และรัฐประศาสนศาสตร์ การบริหาร และกรณีศึกษาของไทย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- จำลอง โพธิ์บุญ. (2547). การบริหารโครงการสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: คณะพัฒนา
สังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ฉันทนา เสนีย์ยุทธนา. (2559). การจัดการความรู้ศูนย์วิจัยแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ พ.ศ. 2558-2559.
นครสวรรค์: ศูนย์วิจัยแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์
- ธันยวัฒน์ รัตนศักดิ์. (2555). นโยบายสาธารณะ. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่: คณินิจการพิมพ์.
- เบญจมาศ แก้วประดิษฐ์. (2551). ความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาโทมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ต่อการบริการธนาคารทางอินเทอร์เน็ต. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต.
เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ประชุม รอดประเสริฐ. (2539). การบริหารโครงการ. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2555). เทคนิคการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ: แฮสส์ ออฟ เคอร์รี่ส์.
- มยุรี อนุมานราชธน. (2548). นโยบายสาธารณะ: แนวความคิด กระบวนการ และการวิเคราะห์.
พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่: คณินิจการพิมพ์.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2546). การประเมินโครงการ: แนวคิดและแนวปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรเดช จันทรศร. (2552). ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ:
พริกหวานกราฟฟิค.

- ศุภชัย ยาวะประภาส. (2533). นโยบายสาธารณะ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์. (2556). รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษากฎหมายยาเสพติดใน
ต่างประเทศ: ศึกษาเฉพาะกรณีประเทศญี่ปุ่น ฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ เยอรมัน โปรตุเกส
อังกฤษและสหรัฐอเมริกา. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม.
- ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ. (2558, 1 ตุลาคม). คำสั่งศูนย์อำนวยการ
ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติที่ 8/2558 เรื่อง แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไข
ปัญหายาเสพติด ปี 2559. กรุงเทพฯ: สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน
และปราบปรามยาเสพติด.
- ส. วาสนา ประवालพุกษ์. (2544). หลักการและเทคนิคการประเมินทางการศึกษา. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- สมคิด พรมจุ้ย. (2542). เทคนิคการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สมบัติ อารังญวงศ์. (2549). นโยบายสาธารณะ: แนวความคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ.
พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสมาธรรม.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2544). รวบรวมบทความทางการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6 ฉบับ
ปรับปรุงเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Berman, Paul. (1978). *The Study of Macro and Micro Implementation of Social Poling*
Issued by The Rand Corporation Santa Monica, Californai.
- Pressman, J. L. & Wildavsky, A. (1973). *Implementation*. (2 nd ed). California:
University of California
- Rossi Peter H., Freeman Howard E. (1993). *Evaluation: a systematic approach*. 5th ed.
Newbury Park, California: Sage Publications.
- Stufflebeam, D. L; & Shinkfield, A. J. (2007). *Evaluation Theory, Models, and Applications*.
San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An introductory analysis* (2 nd ed.). New York:
Harper and Row.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
ผู้บริหาร/ผู้ทรงคุณวุฒิ สำนักงาน ป.ป.ส.

สำหรับที่ปรึกษาการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยแบบมีโครงสร้าง

เรื่อง การประเมินโครงการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน

กรณีศึกษา ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์

ชื่อผู้วิจัย นางสาวขวัญฤทัย สุวรรณ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขานโยบายสาธารณะ

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชญาณ นักรัฟอน

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

หน่วยงาน

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์

เริ่มการสัมภาษณ์เวลา น. จบการสัมภาษณ์เวลา น.

แนวประเด็นคำถาม

1. การกำหนดนโยบายด้านการบำบัดรักษายาเสพติดสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันหรือไม่

.....

2. สำนักงาน ป.ป.ส. มีแนวคิดต่อการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินอย่างไร

.....

3. ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน มีความสอดคล้องตามนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดหรือไม่

.....

4. สำนักงาน ป.ป.ส. ได้ให้การสนับสนุนในระดับนโยบายเรื่องใดที่ส่งผลต่อการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน

.....

5. รูปแบบค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินควรขยายการดำเนินงานออกไปหรือไม่ ควรคำนึงถึงการขยายรูปแบบอย่างไร

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

สำหรับผู้อำนวยความสะดวก

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยแบบมีโครงสร้าง

เรื่อง การประเมินโครงการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน

กรณีศึกษา ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์

ชื่อผู้วิจัย นางสาวขวัญฤทัย สุวรรณ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขานโยบายสาธารณะ

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชญาณ นกฟ่อน

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

หน่วยงาน

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์

เริ่มการสัมภาษณ์เวลา น. จบการสัมภาษณ์เวลา น.

แนวประเด็นคำถาม

1. การกำหนดนโยบายด้านการบำบัดรักษายาเสพติดสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันหรือไม่
2. สำนักงาน ป.ป.ส. มีแนวคิดต่อการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินอย่างไร
3. ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน มีความสอดคล้องตามนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดหรือไม่
4. สำนักงาน ป.ป.ส. ได้ให้การสนับสนุนในระดับนโยบายเรื่องใดที่ส่งผลต่อการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน
5. รูปแบบค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินควรขยายการดำเนินงานออกไปหรือไม่ ควรคำนึงถึงการขยายรูปแบบอย่างไร
6. รูปแบบการแก้ไขปัญหาด้านการบำบัดรักษายาเสพติด ในทัศนะของท่านเป็นอย่างไร

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

สำหรับผู้อำนวยความสะดวกประสานงานบำบัดรักษายาเสพติด

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยแบบมีโครงสร้าง

เรื่อง การประเมินโครงการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน

กรณีศึกษา ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์

ชื่อผู้วิจัย นางสาวขวัญฤทัย สุวรรณ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขานโยบายสาธารณะ

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชญานันท์ นักฟอน

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

หน่วยงาน

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์

เริ่มการสัมภาษณ์เวลา น. จบการสัมภาษณ์เวลา น.

แนวประเด็นคำถาม

1. การกำหนดนโยบายด้านการบำบัดรักษายาเสพติดสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันหรือไม่
2. สำนักงาน ป.ป.ส. มีแนวคิดต่อการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินอย่างไร
3. ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน มีความสอดคล้องตามนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดหรือไม่
4. สำนักงาน ป.ป.ส. ได้ให้การสนับสนุนในระดับนโยบายเรื่องใดที่ส่งผลต่อการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน
5. รูปแบบค่ายศูนย์แผ่นดินควรขยายการดำเนินงานออกไปหรือไม่ ควรคำนึงถึงการขยายรูปแบบอย่างไร
6. รูปแบบการแก้ไขปัญหาด้านการบำบัดรักษายาเสพติด ในทัศนะของท่านเป็นอย่างไร
7. ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดทำค่ายค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน ในทัศนะของท่านเป็นอย่างไร

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

สำหรับที่ปรึกษา สำนักงาน ป.ป.ส.

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยแบบมีโครงสร้าง
เรื่อง การประเมินโครงการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน
กรณีศึกษา ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์

ชื่อผู้วิจัย นางสาวขวัญฤทัย สุวรรณ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาเนโบายสาธารณะ
 อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชญานันท์ นักฟอน

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

หน่วยงาน

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์

เริ่มการสัมภาษณ์เวลา น. จบการสัมภาษณ์เวลา น.

แนวประเด็นคำถาม

1. ท่านใช้แนวคิด/ทฤษฎีอะไในการออกแบบหลักสูตรค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน

2. ท่านคิดว่าการดำเนินการจัดทำค่ายฯ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ท่านวางไว้หรือไม่

3. ท่านคิดว่าการนำหลักสูตรค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินไปดำเนินการ มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง

4. ท่านมีหลักการพื้นฐานในการกำหนดแนวทางการจัดค่าย/กิจกรรมและคัดเลือกวิทยากรค่ายอย่างไร

5. ปัจจัยหรือเงื่อนไขที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของค่ายคืออะไร

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

สำหรับรองผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยแบบมีโครงสร้าง

เรื่อง การประเมินโครงการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน

กรณีศึกษา ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์

ชื่อผู้วิจัย นางสาวขวัญฤทัย สุวรรณ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขา นโยบายสาธารณะ
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชญานันท์ นักฟอน

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

หน่วยงาน

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์

เริ่มการสัมภาษณ์เวลา น. จบการสัมภาษณ์เวลา น.

แนวประเด็นคำถาม

1. การจัดทำโครงการศูนย์ขวัญแผ่นดิน มีที่มา และความเชื่อมโยง นโยบาย แผน ในแต่ละระดับ รวมทั้งสภาพปัญหาสาเหตุใดในจังหวัด อย่างไร

2. กระบวนการประสานงานระหว่างหน่วยงานในจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการส่งมอบงานตามภารกิจ หรือมีการออกแบบระบบอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคหรือไม่

3. มีการทบทวนภายหลังการปฏิบัติงานในแต่ละวัน หรือแต่ละช่วงเวลา หรือไม่ อย่างไร และมีการทบทวนภายหลังการทำงานอย่างไร

4. บุคลากร ได้แก่ วิทยากรค่าย จำนวนวิทยากร บุคลากรอำนวยความสะดวก ฯลฯ มีความพร้อมและศักยภาพที่สามารถรองรับในห้วงก่อน ระหว่าง การจัดทำค่ายหรือไม่

5. งบประมาณที่ ศอ.ปส.จ. ที่ได้รับจัดสรรเพื่อจัดทำค่ายฯ เพียงพอต่อการรองรับเป้าหมายของจังหวัด
ในการจัดทำค่ายแต่ละรุ่นหรือไม่

6. การดำเนินการจัดค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ท่านวางไว้หรือไม่

7. ท่านคิดว่าปัจจัยอะไรที่มีผลต่อความสำเร็จของค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

สำหรับผู้ช่วยป้องกันจังหวัดนครสวรรค์

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยแบบมีโครงสร้าง

เรื่อง การประเมินโครงการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน

กรณีศึกษา ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์

ชื่อผู้วิจัย นางสาวขวัญฤทัย สุวรรณ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาเนโบายสาธารณะ
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชญานันท์ นักฟอน

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

หน่วยงาน

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์

เริ่มการสัมภาษณ์เวลา น. จบการสัมภาษณ์เวลา น.

แนวประเด็นคำถาม

1. การจัดทำโครงการศูนย์ขวัญแผ่นดิน มีที่มา และความเชื่อมโยง นโยบาย แผน ในแต่ละระดับ รวมทั้งสภาพปัญหาสาเหตุใดในจังหวัด อย่างไร

2. กระบวนการประสานงานระหว่างหน่วยงานในจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการส่งมอบงานตามภารกิจ หรือมีการออกแบบระบบอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคหรือไม่

3. มีการทบทวนภายหลังการปฏิบัติงานในแต่ละวัน หรือแต่ละห้วงเวลา หรือไม่ อย่างไร และมีการทบทวนภายหลังการทำงานอย่างไร

4. บุคลากร ได้แก่ วิทยากรค่าย จำนวนวิทยากร บุคลากรอำนวยความสะดวก ฯลฯ มีความพร้อมและศักยภาพที่สามารถรองรับในห้วงก่อน ระหว่าง การจัดทำค่ายหรือไม่

5. งบประมาณที่ ศอ.ปส.จ. ที่ได้รับจัดสรรเพื่อจัดทำค่ายฯ เพียงพอต่อการรองรับเป้าหมายของจังหวัด ในการจัดทำค่ายแต่ละรุ่นหรือไม่

6. มีการทบทวนภายหลังการปฏิบัติงานในแต่ละวัน หรือแต่ละห้วงเวลา หรือไม่ อย่างไร และมีการ ทบทวนภายหลังการทำงานอย่างไร

7. กระบวนการในการจัดสรร เบิกจ่ายงบประมาณ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ในพื้นที่เกี่ยวกับความ คล่องตัว รวดเร็วตลอดจนเครื่องมืออุปกรณ์ที่ได้มาตรฐาน ในการดำเนินการตามค่ายตามมาตรฐานที่ กำหนดหรือไม่

8. ท่านคิดว่ากลไกการดำเนินงานในการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน มีปัญหา อุปสรรค อะไรบ้าง

9. การดำเนินการจัดค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ท่านวางไว้หรือไม่

10. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของค่ายศูนย์ขวัญจังหวัดนครสวรรค์

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

สำหรับผู้อำนวยการค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยแบบมีโครงสร้าง
เรื่อง การประเมินโครงการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน
กรณีศึกษา ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์

ชื่อผู้วิจัย นางสาวขวัญฤทัย สุวรรณ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขานโยบายสาธารณะ
 อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชญานันท์ นักฟอน

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

หน่วยงาน

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์

เริ่มการสัมภาษณ์เวลา น. จบการสัมภาษณ์เวลา น.

แนวประเด็นคำถาม

1. ท่านคิดว่าค่ายมีการเตรียมพร้อมในเรื่องบุคลากรงบประมาณ กระบวนการจัด วัสดุอุปกรณ์ ฯ อย่างไร

.....

2. การดำเนินงานของค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมากน้อยเพียงใด

.....

3. กระบวนการจัดกิจกรรมในค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน มีอุปสรรค ปัญหาอะไรบ้าง

.....

4. การดำเนินการจัดค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง

.....

5. ท่านมีความพึงพอใจต่อการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน ครั้งนี้น้อยเพียงใด

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

สำหรับวิทยากรค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยแบบมีโครงสร้าง

เรื่อง การประเมินโครงการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน

กรณีศึกษา ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์

ชื่อผู้วิจัย นางสาวขวัญฤทัย สุวรรณ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขานโยบายสาธารณะ

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชญาณ นักรัฟอน

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

หน่วยงาน

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์

เริ่มการสัมภาษณ์เวลา น. จบการสัมภาษณ์เวลา น.

แนวประเด็นคำถาม

1. ท่านมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน มากน้อยเพียงใด

.....

2. ท่านคิดว่าค่ายมีการเตรียมความพร้อมอย่างไรบ้าง ในแต่ละด้านต่อไปนี้ 1. บุคลากร (Man) 2. งบประมาณ (Money) 3. กระบวนการจัดการ (Management) 4. วัสดุอุปกรณ์ (Materials) 5. สถานที่ความรู้ และ 6. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

.....

3. ท่านได้รับการฝึกอบรม หรือมีการเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินอย่างไรบ้าง

.....

4. กระบวนการจัดกิจกรรมในค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน มีอุปสรรค ปัญหาอะไรบ้าง

.....

5. การดำเนินงานของค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมากนักน้อยเพียงใด

6. การดำเนินการจัดค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง

7. ท่านมีความพึงพอใจต่อการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน ครั้งนี้นักน้อยเพียงใด ทั้งการปฏิบัติงานของท่านเอง และผลการตอบสนองจากผู้เข้าร่วมการอบรม

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การประเมินโครงการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน กรณีศึกษา ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์

สำหรับผู้เข้ารับการอบรม ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อทำการศึกษาการประเมินโครงการจัดทำค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน
กรณีศึกษา ค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560

โปรดอ่านข้อความในแต่ละหัวข้อแล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุดเพียงช่อง
เดียว โดยมีเกณฑ์ดังนี้

3	หมายถึง	มาก
2	หมายถึง	ปานกลาง
1	หมายถึง	น้อย

ท่านมีความพึงพอใจต่อการจัดค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์ และได้รับความรู้จากการอบรม
มากน้อยเพียงใด

ข้อ	ข้อความคำถาม	3	2	1
1	ก่อนเข้ารับการอบรม ท่านรู้จักค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดิน มากน้อยเพียงใด			
2	ท่านคิดว่าระยะเวลาในการจัดอบรมมีความเหมาะสมหรือไม่			
3	ท่านคิดว่ากิจกรรมระหว่างการจัดอบรม มีความเหมาะสมหรือไม่			
4	ท่านคิดว่าวิทยากรแต่ละกิจกรรมมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด			
5	ท่านมีความเข้าใจในกิจกรรมที่ได้รับการถ่ายทอดจากวิทยากร มากน้อยเพียงใด			
6	ท่านได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดมากน้อยเพียงใด			
7	หน้าที่ใหม่ของท่านมีความท้าทายเพิ่มขึ้นกว่าหน้าที่เดิม			
8	ท่านคิดว่าค่ายศูนย์ขวัญแผ่นดินมีประโยชน์สำหรับท่านมากน้อยเพียงใด			
9	เมื่อออกจากค่ายท่านสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในวิถีชีวิตประจำวันได้มากน้อยเพียงใด			
10	ท่านมีความเข้าใจในกิจกรรมที่ได้รับการถ่ายทอดจากวิทยากร มากน้อยเพียงใด			

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ภาคผนวก ค
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นายวิตถวัลย์ สุนทรขจิต
ตำแหน่ง ที่ปรึกษาการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
หน่วยงาน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.)
วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560
เริ่มการสัมภาษณ์เวลา 14.00 น. จบการสัมภาษณ์เวลา 15.00 น.
2. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ดร.สุวัฒน์ โชคสุวัฒนสกุล
ตำแหน่ง ที่ปรึกษา สำนักงาน ป.ป.ส./ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยแผ่นดินจังหวัดนครสวรรค์
หน่วยงาน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.)
วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560
เริ่มการสัมภาษณ์เวลา 15.00 น. จบการสัมภาษณ์เวลา 16.00 น.
3. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นายธนากร คัยนันท์
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักยุทธศาสตร์
หน่วยงาน สำนักยุทธศาสตร์ (สำนักงาน ป.ป.ส.)
วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560
เริ่มการสัมภาษณ์เวลา 16.00 น. จบการสัมภาษณ์เวลา 16.30 น.
4. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นางปะภาสี คัยนันท์
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการส่วนประสานงานบำบัดรักษายาเสพติด
หน่วยงาน สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.)
วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560
เริ่มการสัมภาษณ์เวลา 14.00 น. จบการสัมภาษณ์เวลา 14.30 น.

5. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นายประทีป ศิลปเทศ

ตำแหน่ง รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์

หน่วยงาน ที่ทำการปกครองจังหวัดนครสวรรค์

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560

เริ่มการสัมภาษณ์เวลา 15.00 น. จบการสัมภาษณ์เวลา 15.30 น.

6. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นายอังกูร บริรักษ์เลิศ

ตำแหน่ง ผู้ช่วยป้องกันจังหวัดนครสวรรค์

หน่วยงาน ที่ทำการปกครองจังหวัดนครสวรรค์

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560

เริ่มการสัมภาษณ์เวลา 16.00 น. จบการสัมภาษณ์เวลา 16.30 น.

7. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นางฉันทนา เสนีย์ยุทธนา

ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

หน่วยงาน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครสวรรค์

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560

เริ่มการสัมภาษณ์เวลา 15.00 น. จบการสัมภาษณ์เวลา 16.00 น.

8. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ จ.ส.อ. จัตรชัย ผลอุดม

ตำแหน่ง ผู้บังคับหมู่ (ทหารประจำแผนกกองพันทหารช่างที่ 4)

หน่วยงาน กองพันทหารช่างที่ 4 ค่ายจิระประวัติ

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560

เริ่มการสัมภาษณ์เวลา 14.00 น. จบการสัมภาษณ์เวลา 14.30 น.

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวขวัญฤทัย สุวรรณ
วันเดือนปีเกิด	9 พฤศจิกายน 2525
สถานที่เกิด	จังหวัด สงขลา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	64/51 ซอยช่างอากาศอุทิศ 16 แขวงดอนเมือง เขตดอนเมือง จังหวัดกรุงเทพมหานคร
อาชีพปัจจุบัน	รับราชการ
ตำแหน่งปัจจุบัน	นักทรัพยากรบุคคลระดับปฏิบัติการ
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2547	ปริญญารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ จาก มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
พ.ศ. 2560	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ